

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 6. märts 2024
(OR. en)

7340/24

Institutsioonidevaheline
dokument:
2024/0061 (COD)

INDEF 19
COPS 98
POLMIL 62
IND 127
MAP 9
COMPET 268
FISC 48
CODEC 676

ETTEPANEK

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Martine DEPREZ, direktor
Kättesaamise kuupäev:	6. märts 2024
Saaja:	Thérèse BLANCHET, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär
Komisjoni dok nr:	COM(2024) 150 final
Teema:	Ettepanek: EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS, millega kehtestatakse Euroopa kaitsetööstuse programm (EDIP) ja meetmete raamistik kaitseotstarbeliste toodete õigeaegse kättesaadavuse ja tarnimise tagamiseks

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument COM(2024) 150 final.

Lisatud: COM(2024) 150 final

Brüssel, 5.3.2024
COM(2024) 150 final

2024/0061 (COD)

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS,

**millega kehtestatakse Euroopa kaitsetööstuse programm (EDIP) ja meetmete raamistik
kaitsetstarbeliste toodete õigeaegse kättesaadavuse ja tarnimise tagamiseks**

(EMPs kohaldatav tekst)

SELETUSKIRI

1. ETTEPANEKU TAUST

• Ettepaneku põhjused ja eesmärgid

24. veebruaril 2022 alustas Venemaa täiemahulist sõjalist sissetungi Ukrainasse ning sel on laastavad tagajärjed Ukrainale ja selle rahvale. Kaks aastat kestnud intensiivsed lahingud, suurtüki- ja õhurünnakud on kaasa toonud palju tsiviilohvraid ja tohutuid inimkannatusi. Venemaa agressioonisõda on põhjustanud ulatuslikku kahju tsiviil- ja kaitseotstarbelisele elutähtsale taristule, tootmisvõimsusele ja teenustele kogu Ukrainas ning riigi mõnes osas on täielikult hävitatud linnu ja külasid. Sellest tingitud humanitaarkriis on sundinud miljoneid ukrainlasi kodudest lahkuma ning paljud neist on vajanud hädasti toitu, peavarju ja arstiabi. Venemaa korraldab tänaseni õhurünnakuid kõikjal riigis asuvatele sihtmärkidele. Selle mõttetu sõja tekitatud traumast paranemiseks kulub aastaid, kui mitte aastakümneid. EL toetab Ukraina sõltumatust, suveräänsust ja territoriaalset terviklikkust tema rahvusvaheliselt tunnustatud piirides, tema võõrandamatut õigust enesekaitsele ning püüdlusi saavutada terviklik, õiglane ja püsiv rahu kooskõlas rahvusvahelise õiguse ja ÜRO põhikirjaga. Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu kujutab endast suurt ohtu mitte ainult Ukrainale, vaid ka Euroopa ja ülemaailmsele julgeolekule. ELi toetus Ukraina enesekaitsele on hädavajalik investeering ELi enda julgeolekusse. Seepärast annavad Euroopa Liit ja liikmesriigid koos partneritega oma panuse Ukraina ees võetavatesse tulevastesse julgeolekukohustustesse, mis aitavad Ukrainal end edaspidi kaitsta, seista vastu destabiliseerimisvõimudele ja hoida ära agressiooniaktid. Ilma kaitsetööstuseta ei saa olla kaitset. Ukraina sõltub suurel määral ELi ja liikmesriikide sõjalisest toetusest, muu hulgas seetõttu, et Ukraina kaitsesektori tööstuslik baas on suuresti hävitatud.

Venemaa sõjaline agressioon Ukraina vastu kujutab endast territoriaalkonflikti ja intensiivse sõjategevuse dramaatilist naasmist Euroopa pinnale. Euroopa kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi (EDTIB) tootmisvõimsus on mõeldud esmajoones liikmesriikide piiratud vajaduste rahuldamiseks ja see on üldiselt riigiti eraldatud, mis on tingitud aastakümnete pikkusest avaliku sektori investeeringute nappusest. Selles olukorras seisid kaitsettevõtted sageli silmitsi vajadusega vähendada tootmismahutu, et hoida tootmisliine töös ja säilitada kvalifitseeritud töötajaid, valmistades samal ajal kodumaistele klientidele piiratud koguses kaitseüsteeme. Praegu ekspordivad paljud Euroopa kaitsettevõtted kaitseotstarbelist varustust olulises koguses ELi-välisele klientidele.

Täielikult muutunud julgeolekuolukord põhjustas Euroopas nõudluse kasvu teatavate kaitseotstarbeliste toodete järele olukorras, kus EDTIB oli piiratud nn rahuaja tootmisvõimsusega. Pikas perspektiivis tõstatab selline olukord küsimuse kaitsetööstuse valmisolekust Euroopas, st EDTIB suutlikkusest reageerida tulemuslikult (ajaliselt ja mahuliselt) muutustele Euroopa kaitseotstarbeliste toodete nõudluses. See on tihedalt seotud kaitseotstarbelise varustuse varustuskindluse laiema väljakutsega Euroopas. Kuigi see teema ei ole ELi liikmesriikide jaoks uus, on see seoses hiljutise laskemoonakavaga tähelepanu alla sattunud ja kerkinud on küsimus EDTIB suutlikkuse kohta tagada Euroopale kaitseotstarbeline varustus nii rahu kui ka sõja ajal.

Pärast sõja puhkemist ja 2022. aasta märtsi Versailles' deklaratsiooni üleskutset võtsid komisjon ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja (edaspidi „kõrge esindaja“) / Euroopa Kaitseagentuuri (EDA) juht 2022. aasta mais vastu ühisteatise „Kaitseinvesteeringute puudujääkide analüüs ja edasised sammud“ (JOIN/2022/24 final). Ühisteatise rõhutati, et viimastel aastakümnetel on liikmesriikide kaitseinvesteeringute alarahastamine toonud liidus kaasa nii võimekuse kui ka tööstuse puudujäägid.

Pärast 2022. aasta mai ühisteatist on esitatud mitu meedet, et reageerida Venemaa Ukraina-vastase agressioonisõja kõige vahetumatele tagajärgedele.

- Nagu teatati 2022. aasta mai ühisteatistes, loiid komisjon ja kõrge esindaja / agentuuri juht **kaitsevaldkonna ühishangete rakkerühma**, et teha koostööd liikmesriikidega ja toetada nende väga lühiajaliste hankevajaduste koordineerimist. Rakkerühm keskendus dekonfliktimisele ja koordineerimisele, et vältida tellimuste võidujooksu. Rakkerühm koostas ka vajaduste koondhinnanguid ning kaardistas ja rõhutas vajadust suurendada ELi tööstusvõimsust, et see vastaks vajadustele.
- Nagu lubati 2022. aasta mai ühisteatistes, esitles komisjon 2022. aasta juulis **kaitsevaldkonna ühishangete lühiajalist rahastamisvahendit (EDIRPA)**, mille eesmärk on stimuleerida rahalise toetuse kaudu liikmesriikide koostööd kõige kiireloomulisema ja kriitilisema kaitseotstarbelise varustuse hankimisel. Kaasseadusandjad võtsid EDIRPA vastu 18. oktoobril 2023 ja see aitab parandada liidu kaitsetööstuse kohanemist turu struktuurimuutustega. EDIRPA kehtivus lõpeb 31. detsembril 2025.
- 2022. aasta mai ühisteatistes tõsteti esile mitmesuguseid võimekuse puudujääke, kuid võttes arvesse sündmuste arengut Ukrainas, on eelkõige pakiline vajadus maa-maarelvade moona, suurtükilaskemoona ja rakettide järele. Seda tunnistas ametlikult nõukogu, kes leppis 20. märtsil 2023 kokku kolmetasandilises lähenemisviisis laskemoona tarnimisele ja ühishangetele Ukraina jaoks. Sel taustal esitas komisjon 2023. aasta mais uue ettepaneku võtta vastu **laskemoona tootmist toetav määrus (ASAP)**, et tulla toime nende toodete nõudluse järsu suurenemisega ja tagada nende õigeaegne kättesaadavus, võttes kasutusele ELi eelarve, et toetada investeeringuid EDTIB selle valdkonna tootmisvõimsuse suurendamiseks. Kaasseadusandjad võtsid määruse vastu 20. juulil 2023. Määruse kohaldamine lõpeb 30. juunil 2025.

Venemaa ebaseaduslik sõda Ukraina vastu ei tekitanud ELile ja selle liikmesriikidele mitte ainult vahetuid probleeme, vaid selle jätkumine suurendab ka EDTIB konkurentsivõimet mõjutavaid struktuurseid probleeme ning seab kahtluse alla selle suutlikkuse tagada liikmesriikidele piisav varustuskindlus. Seega peab EL nüüd **liikuma hädaolukordadele kiire reageerimise juurest** (milleks on eespool nimetatud meetmed) **ELi kaitsetööstuse valmisoleku juurde**, kriisi ajal tarvikute vajalikus koguses kättesaadavuse tagamise juurest homse tipptasemel kriitilise võimekuse õigeaegse saavutamise juurde tulevastel aastatel. See ongi 5. märtsil esitatud **Euroopa kaitsetööstuse strateegia (EDIS)** eesmärk. Selleks et viia ellu EDISes sisalduvaid suuniseid ja väljakuulutatud meetmeid, teeb komisjon ettepaneku võtta vastu uus määrus **Euroopa kaitsetööstuse programmi (EDIP)** kohta. Euroopa Ülemkogu poolt nõutud ja 2022. aasta mai ühisteatistes välja kuulutatud EDIPi eesmärk on **leida tasakaal kiireloomuliste ja pikaajaliste meetmete vahel**, säilitades praeguse mitmeaastase finantsraamistiku raames toetuse EDTIB-le ja valmistades ELi kaitsetööstust ette tulevikuks. EDIPit viiakse sisuliselt ellu osana EDISest ja selle tegevus on tugineb kolmele sambale.

- **Tugevdada EDTIB konkurentsivõimet ja reageerimisvõimet.** Selleks et suurendada jõupingutusi, millega koondada ja ühtlustada Euroopa nõudlust EDTIB pakutava kaitseotstarbelise varustuse järele, tehakse EDIPis ettepanek luua kasutusvalmis õigusraamistik – Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuur (SEAP) –, et teha koostööd ja hallata ühiselt kaitsevarustust kogu selle olelusringi jooksul. EDIPiga jätkatakse EDIRPA ideed 2025. aastast edasi, et vähendada jätkuvalt killustatust ja ühtlustada Euroopa nõudlust. EDIP jätkab ka ASAPi ideed toetada EDTIB

investeeringuid, aitab EDTIB-l liikuda paindlikuma tootmisvõimsuse poole ning tagab EDFi projektide tootmisetapi. Selleks et parandada EDTIB rahastamisvõimalusi, luuakse EDIPiga fond, et võimendada ja kiirendada investeeringuid, mida on vaja ELis asuvate VKEde ja väikeste keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate kaitsealase tootmisvõimsuse suurendamiseks, ning vähendada selliste investeeringute riske. Siin tuginetakse komisjoni kogemustele ASAPi kasvufondiga ning ELi kaitseinnovatsiooni kava (EUDIS) kaitsevaldkonna omakapitalirahastu edukale loomisele.

- **Suurendada EDTIB suutlikkust tagada kaitsetstarbeliste toodete õigeaegne kättesaadavus ja tarnimine.** EDIPi eesmärk on toetada liikmesriikide jõupingutusi kaitsetstarbelise varustuse võimalikult suure varustuskindluse saavutamiseks, luues kogu ELi hõlmava varustuskindluse süsteemi. See suurendaks ka liikmesriikide usaldust piiriüleste tarneahelate vastu ning annaks EDTIB-le olulise konkurentsieelise. Terviklik kriisiohjeraamistik võimaldaks koordineerida reageerimist võimalikele tulevastele tarnekriisidele seoses konkreetse kaitsetstarbelise varustusega või tarneahelates.
- **Aidata kaasa Ukraina kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi taastamisele, ülesehitamisele ja ajakohastamisele.** Ukraina praegune vajadus kaitsetstarbelise varustuse järele ületab kaugelt tema tootmisvõimsuse. EL ja selle liikmesriigid aga annavad sõjalist abi oma varudest, mis on suures osas ammendunud, ning nende kaitsetööstus on kohandatud rahuajale. Seepärast on mõlema poole huvides teha tihedamat koostööd. Kui vastavate tööstusbaaside vahel ei looda tugevat sidet, võib see lühikeses perspektiivis tuua kaasa ärivõimaluste kasutamata jätmise ning keskpikas ja pikas perspektiivis majandusliku ja strateegilise sõltuvuse. Pidades silmas Ukraina tulevast ühinemist ELiga, on vaja, et EDIP tõhustaks tööstustasandi koostööd Ukrainaga. Osana ELi tulevastest julgeolekualastest kohustustest Ukraina ees¹ peaks EL edendama tihedamat koostööd Ukraina kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasiga, et suurendada selle suutlikkust rahuldada esmavajadusi, ning tegema tööd standardite ühtlustamise ja parema koostalitlusvõime nimel. Tihedam koostöö Ukraina kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasiga aitab tugevdada Ukraina kaitsevõimet ning suurendab EDTIB suutlikkust rahuldada nii liikmesriikide kui ka Ukraina vajadusi.

- **Kooskõla poliitikavaldkonnas praegu kehtivate õigusnormidega**

EDIPi raames antav toetus on kooskõlas olemasolevate ELi kaitsetööstuspoliitika koostööalgatustega ning kahepoolse toetuse muude vormidega, mida antakse Ukrainale muude ELi vahendite, sh Ukraina rahastu kaudu, ning täiendab neid meetmeid. See täiendab ELi peamist programmi selles poliitikavaldkonnas, Euroopa Kaitsefondi (EDF), eelkõige toetades kaitsetstarbelise varustuse olemusringi hilisemas etapis EDFi projekte ning aidates seeläbi kaasa programmi tulemuste tulevasele turuletoomisele. EDIP tugineb ka teiste ELi programmide, näiteks EDIRPA või ASAPi raames saadud kogemustele, eelkõige kasutades nende rahalise toetuse loogikat ja laiendades nende kohaldamisala muud liiki varustusele. Lisaks konsolideerib see kaitsevaldkonna ühishangete rakkerühma raames tehtud jõupingutusi ja peetud arutelusid.

- **Kooskõla muude liidu tegevuspõhimõtetega**

EDIP loob sünergiat ELi kaitsepoliitikaga ning julgeoleku- ja kaitsevaldkonna strateegilise kompassi rakendamiseks. Seda rakendatakse ka täielikus kooskõlas ELi võimearendusplaaniga, milles määratakse kindlaks kaitsevõime prioriteedid ELi tasandil, ning

¹ Raamistik, mis käsitleb ELi tulevase julgeolekualaseid kohustusi Ukraina ees ja mille nõukogu kiitis heaks 27. novembril 2023.

samuti ELi kaitseküsimuste iga-aastase kooskõlastatud läbivaatamisega, mille raames tehakse muu hulgas kindlaks uued võimalused kaitsekoostööks. EDIP hõlbustab ka liikmesriikide koostööd alalise struktureeritud koostöö (PESCO) raamistikus. See peaks aitama kaasa PESCO projektide elluviimisele ning aitama kiirendada, lihtsustada ja toetada liikmesriikide poolt sellega seoses võetud siduvamate kohustuste täitmist. EDIP täiendab Euroopa Kaitseagentuuri (EDA) senist tegevust varustuskindluse valdkonnas. EDIP tugineb ka EDA peamiste strateegiliste tegevuste töösuunale, et anda teavet kaitsetööstusvalmiduse nõukogus peetavate arutelude jaoks. EDIPit rakendatakse täielikus kooskõlas Euroopa rahutagamisrahastu raames Ukrainale antava ELi sõjalise abiga. EDIP on kasulik täiendus taastamis- ja ülesehituseesmärkidele, mida EL Ukraina rahastuga taotleb. Eelkõige tugevdab see Ukraina suutlikkust end kerksele ja reageerimisvõimelisele kaitsesektori tehnoloogilisele ja tööstuslikule baasile tuginedes kaitsta. Laiemalt võib samuti arvesse võtta Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsiooni (NATO) ja muude asjaomaste partnerite tegevust, kui need teenivad liidu julgeoleku- ja kaitsehuve ning ei välista ühegi liikmesriigi osalemist.

Pakkudes eelkõige kahetasandilise kriisiraamistiku kaudu kogu ELi hõlmavat varustuskindluse süsteemi, täiendab EDIP siseturu hädaolukorra ja vastupidavuse määrust (IMERA), mis ei puuduta kaitseotstarbelisi tooteid. EDIPi kriisiraamistiku raames komisjoni käsutuses olevate meetmetega, mis puudutavad teatavaid kaitseotstarbeliste toodete prioriteetsete tarnete jaoks kriitilise tähtsusega mittekaitseotstarbelisi tooteid, püütakse üksnes tagada, et asjaomastel kaitsevaldkonna tarneahelatel oleks eelisjärjekorras juurdepääs komponentidele ja materjalidele, mida on vaja piisava varustuskindluse tagamiseks ELi tasandil.

2. ÕIGUSLIK ALUS, SUBSIDIAARSUS JA PROPORTSIONAALSUS

• Õiguslik alus

EDIPiga kehtestatakse rida meetmeid ja sätestatakse eelarve, mille eesmärk on toetada liidu ja selle liikmesriikide kaitsevalmidust, tugevdades EDTIB konkurentsi- ja reageerimisvõimet ning suutlikkust tagada kaitseotstarbeliste toodete õigeaegne kättesaadavus ja tarnimine, ning aidata kaasa Ukraina kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi taastamisele, ülesehitamisele ja ajakohastamisele. Seepärast tugineb määrus kolmele erinevale õiguslikule alusele:

- ELi toimimise lepingu artikkel 173 seoses EDTIB konkurentsivõimega
- ELi toimimise lepingu artikkel 114 seoses Euroopa kaitsevarustuse turuga
- ELi toimimise lepingu artikkel 212 seoses Ukraina kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi tugevdamisega
- ELi toimimise lepingu artikkel 322 seoses finantssätetega

Nende õiguslike aluste arvesse võtmiseks tugineb EDIP kolmele sambale, millest igaüks vastab ühele käesoleva määruse õiguslikule alusele.

- Esimene sammad koosneb meetmetest, millega tagatakse EDTIB konkurentsivõime jaoks vajalike tingimuste olemasolu. Selliste meetmete jaoks sobiv õiguslik alus on artikkel 173. Nagu EDISes kirjeldatud, on Venemaa ebaseaduslik agressioonisõda Ukraina vastu drastiliselt ja põhjalikult muutnud Euroopa julgeolekuolukorda. Selle tulemuseks on uus turuolukord EDTIB jaoks. Kaks aastat pärast Venemaa põhjendamatu sõja algust Ukrainas peab EDTIB selle uue reaalsusega ikka veel kohanema. Nagu EDISes märgitud, peab EDTIB võtma kasutusele paindlikud tootmisvahendid, mis on võimelised kohanema Euroopa nõudluse muutustega. Seega

võib komisjon kooskõlas artikli 173 lõikega 1 võtta meetmeid, et kiirendada kaitsetööstuse kohanemist struktuurimuutustega. EDIRPA ja ASAPi idee laiendamine ning SEAPi õigusraamistiku ja fondi loomine peaksid aitama EDTIB-l uue turuolukorraga kohaneda. Artikli 173 lõike 2 kohaselt võib komisjon teha kasulikke algatusi, et edendada liikmesriikidevahelist kooskõlastamist kaitsetööstuspoliitika valdkonnas.

- Teine samm koosneb meetmetest, mille eesmärk on siseturu ja eelkõige Euroopa kaitsevarustuse turu toimimine. Nende meetmete jaoks sobiv õiguslik alus on artikkel 114. Liidu territooriumil avaliku julgeoleku tagamine on peamine avaliku poliitika eesmärk ning see julgeolek sõltub ka kaitsetstarbeliste kaupade ja teenuste kättesaadavusest piisavas koguses. Nagu on kirjeldatud EDISes, toob praegune geopoliitiline olukord kaasa kaitsetstarbelise varustuse nõudluse üldise suurenemise ja potentsiaalse tulevase tippnõudluse konkreetsete kaitsetstarbeliste toodete järele liidus ja võib-olla ka ülemaailmsel tasandil. Selline olukord mõjutab nende toodete siseturu toimimist ning ohustab nende varustuskindlust. Liikmesriigid vastutavad oma sõjalise varustuskindluse tagamise eest eelkõige ise, sest see on riigikaitseküsimus. Kuid nagu on selgitatud EDISes, on varustuskindlusel üha enam ka Euroopa mõõde. Nagu nähtub laskemoona tarnekriisist, mida käsitleti ASAPis, on Euroopa kaitsetstarbeliste toodete tarneahelate pudelikaeladeks ja koostalitlusvõime takistusteks osutunud ka erinevad siseriiklikud õigusaktid, eelkõige kaitsetstarbeliste toodete sertifitseerimise valdkonnas, ja erinevad lähenemisviisid riigi julgeolekule. Seepärast on kõige parem tagada siseturu toimimine, vältides liidus kaitsetstarbeliste toodete nappust, ELi toimimise lepingu artiklil 114 põhinevate liidu ühtlustamisõigusaktide abil. Kogu ELi hõlmava varustuskindluse süsteemi loomine kaitsetstarbelise varustuse jaoks tugineb mitmele aspektile. Esiteks sisaldab EDIP meetmeid liikmesriikide valmisoleku suurendamiseks uues geopoliitilises olukorras, mida iseloomustab eelkõige vajadus võimalikult kiiresti varusid täiendada ja veelgi kaitsevõimet suurendada. EDIP sisaldab eelkõige meetmeid, millega lihtsustatakse EDTIBga sõlmitud olemasolevate ja tulevaste raamlepingute taasavamist teistele liikmesriikidele. Teiseks hõlmab EDIP meetmeid kriitilise tähtsusega toodete ja tööstussuutlikkuse tuvastamiseks ja jälgimiseks teatavate kaitsetstarbeliste toodete tarneahelates. Tarnekriisi korral nähakse EDIPiga ette moodulitest koosnev ja etapiviisiline kriisiohjeraamistik, mis annab kaitsetööstusvalmiduse nõukogule võimaluse otsustada kõige sobivama kriisiohjamise viisi ja tõsisemate kriiside korral võetavate meetmete üle. Seega tagab EDIP, et tarnehäireid saab hästi ette näha ja nendega viivitamata tegeleda, et säilitada siseturu toimimine ja tagada liikmesriikidele piisav tarnekindluse tase.
- Kolmas samm koosneb meetmetest, mis aitavad kaasa Ukraina tööstusliku ja tehnoloogilise baasi taastamisele, ülesehitamisele ja ajakohastamisele ning järkjärgulisele integreerimisele EDTIBga. Selliste meetmete jaoks sobiv õiguslik alus on artikkel 212. Erilist tähelepanu pööratakse eesmärgile toetada Ukrainat järkjärgulisel vastavusse viimisel liidu normide, standardite, poliitika ja tavadega (liidu õigustikuga), pidades silmas tulevast liidu liikmesust. Kolmanda sambaga täiendavad ja tugevdavad liidu meetmed liikmesriikide tegevust.

ELi toimimise lepingu teiste artiklitega või iga artikliga eraldi saa ei põhjendada kõiki kolme sammast ja nende raames võetavaid meetmeid. Kavandatud elemendid on esitatud ühes õigusaktis, kuna need meetmed kujutavad endast ühtset lähenemisviisi, mis aitab eri viisidel käsitleda vajadust tugevdada liidu kaitsetööstuse valmisolekut.

- **Subsidiaarsus (ainupädevusse mittekuuluva valdkonna puhul)**

Liikmesriigid on kriitilises sõltuvuses EDTIB suutlikkusest rahuldada relvajõudude vajadusi nii ajalises kui ka mahulises mõttes. Venemaa agressioonisõjaga Ukrainale ja Ukraina kaitsesektori tööstuslikule baasile tekitatud kahju on nii suur, et Ukraina vajab ulatuslikku ja püsivat toetust, mida ükski liikmesriik üksi ei suuda pakkuda. Seetõttu on oluline tagada, et nii EDTIB kui ka Ukraina kaitsesektori tehnoloogiline ja tööstuslik baas suudaksid seda strateegilist rolli täita. Euroopa tasandi meetmed tunduvad selles valdkonnas kõige sobivamad.

Seoses EDTIB konkurentsivõime toetamisega:

- Ühelt poolt seisavad liit ja selle liikmesriigid silmitsi julgeolekuolukorra suure muutusega, mille tulemusel kasvab Euroopa nõudlus kaitsetarbelise varustuse järele, teiselt poolt aga piirab EDTIBd nn rahuaja tootmisvõimsus. Kui selline olukord püsib pikalt, on sel jätkuv negatiivne struktuurne mõju EDTIB konkurentsivõimele. Kuigi madalamal tasandil ulatuvad EDTIB tarneahelad enamasti üle riigipiiride, joonduvad need kõrgemal tasandil struktuurselt riigipiiride järgi. See tuleneb ELi liikmesriikide nõudlusest kaitsetarbelise varustuse järele, mis hoolimata hiljutisest suurenemisest on endiselt väga killustunud ja jätab seega EDTIB ilma tõeliselt toimiva ELi kaitseturu eelistest. Liikmesriigid ei saavutanud kunagi eesmärki eraldada 35 % kõigist kaitsetarbelise varustuse hangetest Euroopa ühishangetele, mille nad seadsid endale 2007. aastal. See näitab, et liikmesriikidel on märkimisväärsed raskusi, mis ei võimalda neil suurendada kaitsetarbelise varustuse ühishankeid. Seetõttu on liidul parimad võimalused võtta meetmeid, et stimuleerida ELi kaitsetarbelise varustuse nõudluse koondamist ja ühtlustamist ning hõlbustada pikaajalist koostööd, mida liikmesriigid teevad kaitsetarbelise varustuse olelusringi jooksul.
- Koordineerimatus ja liikmesriikide nõudluse liigne kontsentreerumine sama liiki kaitsetarbeliste toodete järele samal ajavahemikul koos võimaliku nappusega põhjustaks samuti hinnatõusu ja väljatõrjumise efekti (s.t väiksema ostujõuga liikmesriikide jaoks raskusi vajalike kaitsetarbeliste toodete ostmisel). Ennetades võimalikke konflikte paralleelsete riiklike hangete vahel, tugevdavad ELi liikmesriikide nõudluse koondamiseks Euroopa tasandil kehtestatud meetmed seega ka liikmesriikidevahelist solidaarsust.
- Koordineerimata nõudlus vähendab ka turusuundumuste nähtavust. Euroopa nõudluse vähenen nähtavus ja prognoositavus pärsib omakorda tööstuse suutlikkust investeerida täielikult nõudlusest sõltuvasse sektorisse. Kuid uue julgeolekuolukorra tõttu ei saa liit oodata, kuni EDTIB saab tellimusi piisavalt prognoosida, et investeerida tootmisvõimsuse kohandamisse. Euroopa kaitsetööstus peab uue turuolukorraga võimalikult kiiresti kohanema. See tähendab, et tuleb toetada tööstuse paindlikku tootmisvõimsusse tehtavate investeeringute riskide vähendamist. Selline sekkumine üksnes liikmesriigi tasandil võib viia tasakaalustamatuseni investeeringute geograafilises jaotuses ja tarneahelate killustatuse suurenemiseni. Euroopa tasand näib olevat kõige sobivam ka selleks, et võtta meetmeid EDTIBsse tehtavate investeeringute riskide vähendamiseks kogu liidus, et aidata sektoril välja arendada paindlikud tootmisvahendid.
- Samuti on vaja EDTIB konkurentsivõime huvides kasutada ära EDFi tulemusi nii programmide projektidest tulenevate toodete või tehnoloogiate kui ka tänu nendele

saavutatud tarneahelate avamise osas. Siiski võivad mitmed probleemid takistada EDFi teadus- ja arendustegevusest tulenevate lõpptoote ühishankeid. See tähendab, et EDFi projektide tulemused võivad teadus- ja arendustegevuse järgsetes etappides seista silmitsi uue turustamisviibega, mida liikmesriigid üksi ei suuda muuta. Liidul on parimad võimalused võtta meetmeid tagamaks, et EDFi raames algatatud koostöö jätkub ka pärast teadus- ja arendustegevuse etappi.

Seoses Euroopa kaitsetstarbelise varustuse varustuskindlusega:

- Kuigi kaitsevaldkonna varustuskindlus on määratletud peamiselt liikmesriikide tasandil, kuna valdkond kuulub liikmesriikide pädevusse, on varustuskindlusel üha enam ka Euroopa mõõde, kuna tööstuse tarneahelad ulatuvad üle ELi siseturu ja kaugemale. See kehtib eelkõige kriitilise tähtsusega komponentide ja tooraine kohta, mille hankimisel on liikmesriigid üha enam üksteisest sõltuvuses. Nagu näitab laskemoonakava, on liikmesriikide teave EDTIB üldise suutlikkuse ja tarneahelate osas piiratud, mis takistab neil teha teadlikke otsuseid. Seepärast on piisava varustuskindluse tagamiseks, sh kriisi ajal, vaja näha EDIPis liidu tasandil ette kogu ELi hõlmava varustuskindluse süsteemi kehtestamine. Selline raamistik tõhustab kaitsetstarbeliste toodete tarnekriisidele reageerimise koordineeritust, suurendab liikmesriikide usaldust piiriüleste tarneahelate vastu ning tugevdab EDTIB kerksust kõigi liikmesriikide huvides tõhusamalt kui paralleelsed riiklikud meetmed.

Seoses Ukraina kaitsektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi tugevdamisega:

- Kaitsetööstus on Ukraina majanduse strateegiliselt oluline sektor. Riik püüab säilitada ja suurendada tootmisvõimsust, et rahuldada riiklike kaitsetstarbelise varustuse vajadusi. Venemaa agressioonisõja tekitatud kahju Ukraina kaitsektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi taristule on nii suur, et Ukraina vajab toetust, mida ükski liikmesriik üksi ei suudaks pakkuda. EDIPi raames kavandatud meetmed tugevdavad otseselt Ukraina kaitsektori tehnoloogilist ja tööstuslikku baasi ning tõhustavad Ukraina tööstuskoostööd EDTIBga. EDIPiga on ELil ainulaadne võimalus stimuleerida nii Euroopa kui ka Ukraina tehnoloogilist ja tööstuslikku baasi rahuldama ühiselt Ukraina ja liikmesriikide vajadusi, nii ajalises kui ka mahulises mõttes. Ukrainas viibiva delegatsiooni kaudu saab EL tagada riiki mõjutavaid sündmusi käsitleva teabe igakülgse kättesaadavuse. ELil on Ukrainale antavas sõjalises abis oluline roll ning ta osaleb ka enamikus mitmepoolsetes protsessides, mille eesmärk on lahendada Ukraina ees seisvaid kaitseprobleeme. See võimaldab ELil olla pidevalt teadlik uutest vajadustest, mis on seotud kaitsetstarbelise varustuse ja Ukraina kaitsealase tootmisvõimsusega, ning seega kohandada toetust vastavalt muutuvatele vajadustele, tehes tihedat koostööd teiste riiklike või tööstuse sidusrühmadega. Eesmärki valmistada kandidaatriike ja potentsiaalseid kandidaatriike ette liidu liikmeks saamiseks saab samuti kõige paremini täita liidu tasandil.

- **Proportsionaalsus**

Ettepanek on kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega, sest see ei lähe kaugemale, kui on vaja Euroopa tasandil kindlaks määratud eesmärkide saavutamiseks.

Võttes arvesse enneolematut geopoliitilist olukorda ja märkimisväärset ohtu liidu julgeolekule, on kavandatud poliitiline lähenemisviis proportsionaalne tuvastatud probleemide ulatuse ja tõsidusega. Asjakohaselt käsitletakse vajadust toetada tööstuse kohanemist struktuurimuutustega, tõhustada ELi kaitsetstarbelise varustuse varustuskindlust ja tugevdada Ukraina kaitsektori tehnoloogilist ja tööstuslikku baasi aluslepingute kohase võimaliku liidu sekkumise piires. EDIPis sätestatud meetmed ei lähe kaugemale sellest, mida on tingimata vaja nende eesmärkide saavutamiseks, ning on nende eesmärkide saavutamise

seotud probleemide ulatuse ja raskusastmega proportsionaalsed. Rahalist toetust antakse mitmesugustele meetmetele, mille eesmärk on tugevdada tööstuse konkurentsivõimet avatud konkurentsiturude süsteemis. Ukraina kaitsesektori tehnoloogilisele ja tööstuslikule baasile antav toetus põhineb Ukrainale praegu antava toetuse loogika laiendamisel ja kujutab endast sihipärast reageerimist Ukraina olukorrale, mis on tingitud Venemaa agressioonisõjast.

- **Vahendi valik**

Komisjon teeb ettepaneku võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus. See on kõige sobivam õigusakt, sest ainult määrus, mis on siduv ning mida kohaldatakse ühetaoliselt ja vahetult, saab tagada vajaliku ühtsuse. Seda on vaja, et tugevdada kõikjal Euroopas kaitsetööstuse valmisolekut ja tagada kaitseotstarbeliste toodete varustuskindlus. Lisaks on see kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklitega 114, 173 ja 212. Nendes kõigis on sätestatud, et vastavates kohaldamisalades kasutatakse meetmete vastuvõtmiseks seadusandlikku tavamenetlust.

3. JÄRELHINDAMISE, SIDUSRÜHMADEGA KONSULTEERIMISE JA MÕJU HINDAMISE TULEMUSED

- **Konsulterimine sidusrühmadega**

Ametlikku konsulterimist sidusrühmadega ei olnud ettepaneku kiireloomulisuse tõttu võimalik läbi viia. Kaasseadusandjad peaksid selle kiiresti vastu võtma, et see saaks hakata kehtima alates 2025. aasta algusest, mil tuleb rahuldada uued vajadused seoses geopoliitilise olukorraga ning Ukraina kaitsesektori tööstusliku baasi taastamise ja ülesehitamisega.

Komisjon on tihedas koostöös kõrge esindajaga korraldanud põhjaliku konsultatsiooni liikmesriikide, tööstuse, finantssektori ja mõttekodadega, et saada EDISega seotud töö jaoks teavet. Konsultatsioon põhines sidusrühmadelt üritustel (seminaridel ja kohtumistel) saadud tagasisidel ja kirjalikel seisukohtadel. Enne neid seminare jagas komisjon dokumente (avaldatud komisjoni veebisaidil), mis käsitlesid eelkõige EDIPi meetmetega seotud teemasid ja olid aluseks üritustel toimuvatele aruteludele. Need dokumendid olid aluseks ka kirjalikele seisukohtadele, mida konsulteritud sidusrühmad jagasid komisjoni ja kõrge esindajaga. Kõigil konsultatsioonis osaleda soovivatel ELi kodanikel paluti saata kirjalik seisukoht selleks ette nähtud e-posti aadressil. Kokku saatis enam kui 90 sidusrühma komisjonile ja kõrgele esindajale üle 270 kirjaliku seisukoha, mida analüüsiti EDISE ettevalmistustöö raames. Samuti korraldati kohtumine Ukraina esindajatega, kes on samuti tulevase EDISE kohta kirjalikult seisukohti väljendanud.

EDIPi eesmärk on alustada EDISes välja töötatud visiooni elluviimist ja selles välja kuulutatud meetmete rakendamist. EDISE kohta saadud seisukohti on EDIPi meetmete väljatöötamisel suuresti arvesse võetud. Üldjoontes võib EDIPi põhimeetmetega seotud sisendeid kirjeldada järgmiselt:

- Enamik sidusrühmi toetas ideed kohandada EDTIBd uuest julgeolekuolukorrast tulenevate struktuurimuutustega. Sageli peeti positiivseks ASAPI ja EDIRPA sekkumisloogika laiendamist ning vajadust kasutada ära EDFi tulemusi. Komisjon on neid peamiselt kokkulangevaid seisukohti arvesse võtnud. Seda näitab muu hulgas ettepanek võtta meetmeid ASAPI ja EDIRPA idee laiendamiseks ning EDFi toodete turuleviimise tagamiseks.
- Varustuskindluse puhul rõhutas enamik sidusrühmi selle küsimuse tähtsust ELi tasandil. Enamik rõhutas ka, et tuleks leida sobiv tasakaal ELi tasandil varustuskindluse parandamise vajaduse ning liikmesriikide kaitsevaldkonna

suveräänsuse ja eesõiguste austamise vahel. Sellise tasakaalu saavutamiseks teeb komisjon eelkõige ettepaneku järkjärgulise ja proportsionaalse varustuskindluse süsteemi kohta, millesse liikmesriigid on täielikult ja pidevalt kaasatud ning kus tööstuse majandushuve võetakse nõuetekohaselt arvesse ja kaitstakse proportsionaalselt.

- Kaitsetööstuse valmisoleku kultuuri peavoolustamise küsimuses leidis enamik konsulteeritud sidusrühmi, et kaitsektorile ja eelkõige EDTIBs tegutsevatele VKEdele tuleb tagada piisavad rahastamisvõimalused. Komisjon pööras erilist tähelepanu selles küsimuses väljendatud seisukohtadele, tehes näiteks ettepaneku luua kaitsevaldkonna tarneahelate ümberkujundamise kiirendamise fond (FAST), millest saavad kasu VKEd ja väikesed keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjad.
- Enamik sidusrühmi pooldas ideed teha Ukrainaga kaitsetööstuse küsimustes koostööd. Komisjon on võtnud sidusrühmade ja Ukraina seisukohti arvesse, et kujundada EDIPi raames võetavad sihtotstarbelised meetmed kõige asjakohasemal viisil.

EL tagab käesoleva määruse kohaldamisalasse kuuluvate eesmärkide ja meetmete puhul asjakohase teavitamise ja nähtavuse liidus, Ukrainas ja mujal.

- **Ekspertiarvamuste kogumine ja kasutamine**

EDISega seotud põhjalik konsulteerimine on võimaldanud komisjonil ja kõrgel esindajal saada palju teavet eri liiki ekspertidelt (nt riiklike haldusasutuste eksperdid, kaitsetööstuse eksperdid, finantssektori eksperdid, mõttekodade eksperdid ja akadeemilised ringkonnad). EDIPi meetmete väljatöötamisel on kasutatud komisjoni ja kõrge esindaja poolt EDISe raames kogutud ekspertideadmiisi.

- **Mõju hindamine**

Mõjuhindangut ei olnud võimalik teha, sest ettepanek, mille eesmärk on toetada Euroopa kaitsetööstuse kiiret kohanemist uue geopoliitilise olukorraga ja abistada sõjas olevat riiki alates 2024. aasta algusest, on kiireloomuline.

Geopoliitiline olukord ja eelkõige Venemaa Ukraina-vastase sõjalise agressiooni jätkumine sundis komisjoni tegema otsuse liikuda hädaolukorrale reageerimiselt (2023. aasta juulis vastu võetud ASAP ja oktoobris vastu võetud EDIRPA) struktuursema lähenemisviisi juurde, et käsitleda pikaajalisi tagajärgi EDTIB-le ning jätkata Ukraina toetamist.

Lisaks tegi Euroopa Ülemkogu oma 14. ja 15. detsembri 2023. aasta järeldustes üleskutse esitada kiiresti EDIPi ettepanek ning märkis oma 1. veebruari 2024. aasta järeldustes, et ta „pöördub julgeoleku- ja kaitseküsimuste juurde, sealhulgas küsimuste juurde, mis puudutavad Euroopa vajadust suurendada oma üldist kaitsevalmidust ja tugevdada veelgi oma kaitsektori tehnoloogilist ja tööstuslikku baasi, tagasi oma järgmisel kohtumisel 2024. aasta märtsis, et leppida kokku edasistes sammudes, millega muuta Euroopa kaitsetööstus vastupidavamaks, innovaatilisemaks ja konkurentsivõimelisemaks“.

Seega ei olnud võimalik esitada mõjuhindangut aja jooksul, mis oli kasutada selleks, et esitada EDIPi ettepanek piisavalt varakult enne Euroopa Ülemkogu 2024. aasta märtsi kohtumisel toimuvat arutelu. EDIPi ettepanek tugineb aga kaitsevaldkonna ühishangete rakkerühma raames tehtud tööle, ASAPi ja EDIRPA rakendamisest saadud varastele kogemustele ning EDISega seoses läbi viidud ulatuslikule konsulteerimisele. Kolme kuu jooksul pärast käesoleva määruse ettepaneku avaldamist avaldab komisjon talituste

töödokumendi, milles esitatakse kõnealuse ELi seadusandliku meetme põhjendus ja selgitatakse selle sobivust kindlaksmääratud poliitikaeesmärkide saavutamiseks.

- **Õigusnormide toimivus ja lihtsustamine**

EDIP ei suurenda eeldatavasti halduskoormust. EDIPi rahastamiskõlblike meetmete jaoks kavandatud tulemuspõhine lähenemisviis, mis tugineb maksete tegemise ning konsortsiumi eesmärkide ja sihtide saavutamise vahelisele tingimuslikkusele, on samuti üks võimalus, kuidas vahendi rakendamist lihtsustada.

- **Põhiõigused**

ELi kodanike julgeoleku parandamine võib aidata kaitsta nende põhiõigusi.

Lisaks sellele ei vasta programmist toetuse saamise tingimustele selliste kaitsevaldkonna kaupade või teenuste ühishanked, mis on kohaldatava rahvusvahelise õigusega keelatud. Peale selle ei ole EDIPist rahastamiskõlblikud ühishanked selliste autonoomsete surmavate relvade ostmiseks, mille üle puudub inimeste vastu suunatud rünnakutes sihtmärkide valimisel ja ründeotsuse tegemisel tegelik inimkontroll.

Lisaks on Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artiklis 16 sätestatud ettevõtlusvabadus. Sellest hoolimata võivad teatavad 2. samba meetmed, mida on vaja, et tagada liidus kaitseotstarbelise varustuse varustuskindlus, ajutiselt piirata ettevõtlusvabadust ja lepinguvabadust (mida kaitstakse harta artikliga 16) ning õigust omandile (mida kaitstakse harta artikliga 17). Neid õigusi tohib käesolevas ettepanekus harta artikli 52 lõike 1 kohaselt piirata ainult seadusega, arvestades nimetatud õiguste ja vabaduste olemust, ning kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega.

- Esiteks sisaldab EDIP sätteid teabenõuete ja prioriseerimismehhanismide kohta (prioriteetsed tellimused ja prioriteetsed taotlused), mille kasutusele võtmise range tingimus on kõige sobivama kriisiseisukorra väljakuulutamise nõukogu rakendusaktiga vastavalt sellele, kas tegemist on tarnekriisiga või julgeolekuga seotud tarnekriisiga.
- Teiseks, kohustus avaldada komisjonile konkreetset teavet, kui teatavad tingimused on täidetud, austab ettevõtlusvabaduse olemust ega mõjuta seda ebaproportsionaalselt (harta artikkel 16). Kõik teabenõuded teenivad liidu üldist huvi pakkuvat eesmärki, mille kohaselt peaks olema võimalik koguda teavet kriisi korral oluliste toodete või kaitseotstarbeliste toodete tootmisvõimekuse, tootmisvõimsuse ja tootmist mõjutava nappuse võimalike leevendusmeetmete ja esmaste häirete kohta. Need teabenõuded on eesmärgi saavutamiseks asjakohased ja tulemuslikud, sest tänu neile saadakse kriisi hindamiseks tingimata vajalikku teavet. Põhimõtteliselt nõuab komisjon soovitud teavet ainult esindusorganisatsioonidelt ja võib üksikutele ettevõtjatele nõudeid esitada üksnes juhul, kui on vaja täiendavat teavet. Kuna teave tarneolukorra kohta ei ole muul viisil kättesaadav, ei leidu sama tulemuslikke meetmeid, millega saada teavet, mis võimaldaks Euroopa poliitikakujundajatel võtta leevendusmeetmeid. Võttes arvesse kaitseotstarbeliste toodete nappuse tõsiseid geopoliitilisi ja julgeolekualaseid tagajärgi ning leevendusmeetmete vastavat tähtsust, on teabenõuded proportsionaalsed soovitud eesmärgiga. Lisaks tasakaalustavad asjakohased kaitsemeetmed ettevõtlusvabaduse ja omandiõiguse piiramist. Teabenõude võib esitada üksnes selliste kriisi korral oluliste kaitseotstarbeliste toodete, toorainete või komponentide kohta, mille komisjon on

rakendusaktiga konkreetselt kindlaks määranud ja mida mõjutavad häired või võimalikud häired, mis põhjustavad märkimisväärset nappust.

- Kolmandaks, kohustus võtta vastu ja täita eelisjärjekorras prioriteetseid tellimusi austab ettevõtlusvabaduse, lepinguvabaduse (harta artikkel 16) ja omandiõiguse (harta artikkel 17) olemust ega mõjuta neid ebaproportsionaalselt. See kohustus teenib liidu üldist huvi pakkuvat eesmärki tegeleda kriisi korral oluliste toodete tarnehäiretega. Kohustus on selle eesmärgi saavutamiseks asjakohane ja tõhus, tagades olemasolevate ressursside eeliskasutamise selliste asjaomaste kaitseotstarbeliste toodete tootmiseks. Teist sama tõhusat meetet ei leidu. Kriisi korral oluliste toodete puhul on proportsionaalne kohustada nende tarneahelas osalevaid ettevõtjaid teatavaid tellimusi vastu võtma ja prioriseerima. Asjakohaste kaitsemeetmetega tagatakse, et prioriseerimise kohustuse negatiivne mõju ettevõtlusvabadusele, lepinguvabadusele ja omandiõigusele ei kujuta endast nende õiguste rikkumist. Kohustuse teatavaid tellimusi prioriseerida võib esitada üksnes selliste kriisi korral oluliste toodete kohta, mille komisjon on rakendusaktiga konkreetselt kindlaks määranud ja mida mõjutavad häired või võimalikud häired, mis põhjustavad märkimisväärset nappust. Asjaomane ettevõtja võib taotleda komisjonilt prioriteetse tellimuse läbivaatamist, kui ta ei suuda tellimust täita või kui tellimuse täitmine tekitaks talle ebamõistlikku majanduslikku koormust ja tooks kaasa erilised raskused. Lisaks on kohustuse saanud ettevõtja vabastatud kohustusest korvata mis tahes kahju, mis tekib kohustuse täitmisest tulenevast lepinguliste kohustuste rikkumisest.

4. MÕJU EELARVELE

Määruse rakendamise rahastamispakett ajavahemikuks XX XX XXXX kuni 31.12.2027 on 1 500 miljonit eurot jooksevhindades.

Vajaliku eelarve ja inimressursside mõju mitmeaastasele finantsraamistikule on üksikasjalikult kirjeldatud ettepanekule lisatud finantssselgituses.

5. MUU TEAVE

- **Rakenduskavad ning järelvalve, hindamise ja aruandluse kord**

Komisjon peaks koostama programmi hindamisaruande ning edastama selle Euroopa Parlamendile ja nõukogule hiljemalt 30. juunil 2027. Selles aruandes hinnatakse eelkõige ettepanekus seatud eesmärkide saavutamisel tehtud edusamme. Samuti võib komisjon hindamisaruannet arvesse võttes esitada ettepanekuid käesoleva määruse asjakohaste muudatuste kohta, eelkõige selleks, et käsitleda mis tahes püsivaid riske, mis kahjustavad ELi kaitsetööstuse valmisolekut, või seoses asjaomaste kaitseotstarbeliste toodete varustuskindlusega Euroopas.

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS,

millega kehtestatakse Euroopa kaitsetööstuse programm (EDIP) ja meetmete raamistik kaitseotstarbeliste toodete õigeaegse kättesaadavuse ja tarnimise tagamiseks

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 114 lõiget 1, artikli 173 lõiget 3, artikli 212 lõiget 2 ning artikli 322 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust²,

võttes arvesse Euroopa Kontrollikoja arvamust³,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt

ning arvestades järgmist:

- (1) 11. märtsil 2022 Versailles's kohtunud liidu riigipead ja valitsusjuhid võtsid Venemaa Ukraina-vastase provotseerimata ja põhjendamatu agressioonisõja tõttu endile kohustuse tugevdada Euroopa kaitsevõimet. Nad leppisid kokku kaitsekulutuste suurendamises, ühisprojektide kaudu koostöö tõhustamises, kaitsevõimet tõstvatel ühishangetes, puudujääkide kõrvaldamises, innovatsiooni edendamises ning ELi kaitsetööstuse tugevdamises ja arendamises, seda ka Euroopa kaitsetööstuse programmi (edaspidi „programm“) loomise abil.
- (2) Piirkondliku ja ülemaailmse ohutaseme pikaajaline halvenemine nõuab muutust selles, millises mahus ja kui kiiresti suudab Euroopa kaitsesektori tehnoloogiline ja tööstuslik baas (EDTIB) arendada ja toota kõiki kaitseotstarbelisi tooteid. Intensiivse sõjategevuse ja territoriaalsete konfliktide naasmine Euroopasse avaldab negatiivset mõju liidu ja liikmesriikide julgeolekule ning nõuab, et liikmesriigid suurendaksid märkimisväärselt oma suutlikkust tugevdada kaitsevõimet.
- (3) 14. ja 15. detsembril 2023 rõhutas Euroopa Ülemkogu oma järeldustes, olles võtnud arvesse Versailles' deklaratsiooni ning julgeoleku- ja kaitsevaldkonna strateegilise kompassi rakendamiseks tehtud tööd, et liidu kaitsevalmiduse suurendamiseks on vaja rohkem pingutada. Sellise valmiduse saavutamise ja liidu kaitsmise eeltingimus on tugev, kerksem, uuenduslikum ja konkurentsivõimelisem Euroopa kaitsetööstus.
- (4) Komisjon ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja esitasid 18. mail 2022 ühisteatise „Kaitseinvesteeringute puudujääkide analüüs ja edasised

² ELT C , , lk .

³ ELT C , , lk .

sammud“, milles juhiti tähelepanu kaitsevaldkonna rahastamise, tööstuse ja võimekuse puudustele liidus. 18. oktoobril 2023 võeti vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2023/2418, millega luuakse instrument Euroopa kaitsetööstuse tugevdamiseks ühishangete kaudu (EDIRPA),⁴ mille eesmärk on toetada liikmesriikide vahelist koostööd hankeetapis, et täita koos kõige pakilisemad ja kriitilisemad lüngad, mis tulenevad eelkõige praegusele Venemaa Ukraina-vastasele agressioonisõjale reageerimisest. 20. juulil 2023 võeti vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2023/1525, mis käsitleb laskemoona tootmise toetamist⁵ (ASAP) ja mille eesmärk on kiiresti toetada Euroopa kaitsetööstuse tootmisvõimsuse suurendamist, kindlustada tarneahelad, hõlbustada tõhusaid hankemenetlusi, tegeleda vajakajäämistega tootmisvõimsuses ja edendada investeeringuid.

- (5) EDIRPA ja ASAP kavandati hädaolukorrale reageerimiseks lühiajaliste programmidenä ja mõlema kehtivus lõpeb 2025. aastal (ASAPil 30. juunil 2025 ja EDIRPA-l 31. detsembril 2025). Programm peaks tuginema EDIRPA ja ASAPi saavutustele, pikendama nende ideed 2027. aastani ning andma integreeritud lähenemisviisile tuginedes prognoositaval, pideval ja õigeaegsel viisil rahalist toetust EDTIB tugevdamiseks. Praegust julgeolekuolukorda silmas pidades näib olevat vaja laiendada liidu toetust kaitseotstarbelise varustuse suuremale valikule, sealhulgas sellistele tarvikutele, nagu mehitamata süsteemid, millel on Ukraina sõjas otsustav roll.
- (6) Euroopa Ülemkogu otsustas 23. juunil 2022 anda Ukrainale kandidaatriigi staatuse, väljendades seeläbi kindlat tahet siduda ülesehitamine ELiga ühinemise suunas liikumisel tehtavate reformidega. Detsembris 2023 otsustasid ELi juhid alustada Ukrainaga ühinemisläbirääkimisi. 15. detsembril 2023 kinnitas Euroopa Ülemkogu, et Euroopa Liit ja liikmesriigid annavad pikaajaliselt ja koos partneritega panuse Ukraina ees võetavatesse julgeolekukohustustesse, mis aitavad edaspidi Ukrainal end kaitsta, seista vastu destabiliseerimispüüdlustele ja hoida ära agressiooniaktid. Kindel toetus Ukrainale on liidu peamine prioriteet ja sobiv vastus liidu kindlale poliitilisele tahtele toetada Ukrainat nii kaua, kui seda on vaja.
- (7) Venemaa agressioonisõja tekitatud kahju Ukraina majandusele, ühiskonnale ja taristule ning eelkõige Ukraina kaitsesektori tehnoloogilisele ja tööstuslikule baasile nõuab igakülgset toetust viimase ülesehitamiseks. See on oluline, et tagada Ukraina riigile suutlikkus täita oma põhifunktsioone, võimaldada riigi kiiret taastamist, ülesehitamist ja ajakohastamist ning edendada tema integreerimist Euroopa kaitsevarustuse turule. Tugev Ukraina kaitsesektori tehnoloogiline ja tööstuslik baas on Ukraina pikaajalise julgeoleku ja ülesehitamise jaoks eluliselt tähtis.
- (8) Sellega seoses tuleks rahastada Ukraina kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi tugevdamist toetavaid meetmeid. See toetus täiendab Ukraina rahastust antavat toetust ning Euroopa rahutagamisrahastu raames Ukrainale antavat sõjalist toetust ja liikmesriikide kahepoolset abi.
- (9) Venemaa tuleb täielikult vastutusele võtta ja ta peab maksma ulatusliku kahju eest, mille on kaasa toonud tema Ukraina-vastane agressioonisõda, mis kujutab endast

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. oktoobri 2023. aasta määrus (EL) 2023/2418, millega luuakse instrument Euroopa kaitsetööstuse tugevdamiseks ühishangete kaudu (EDIRPA) (ELT L 2023/2418, 26.10.2023, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2023/2418/oj>).

⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuli 2023. aasta määrus (EL) 2023/1525, mis käsitleb laskemoona tootmise toetamist (ELT L 185, 24.7.2023, lk 7, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2023/1525/oj>).

Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirja ilmset rikkumist. Liit ja selle liikmesriigid peaksid tihedas koostöös teiste rahvusvaheliste partneritega jätkama tööd selle eesmärgi saavutamiseks kooskõlas liidu ja rahvusvahelise õigusega, võttes arvesse Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirja artikli 2 lõikes 4 sätestatud jõu kasutamise keelu tõsist rikkumist Venemaa poolt ja põhimõtteid riikliku vastutuse kohta rahvusvahelise õiguse vastaste tegude eest, sealhulgas kohustust hüvitada tekitatud rahaliselt hinnatav kahju. Oluline on teha muu hulgas rahvusvaheliste partneritega koordineerides edusamme seoses küsimusega, kuidas saaks eraõiguslike üksuste hoitavatest Venemaale kuuluvatest tõkestatud varadest otseselt saadud erakorralisi tulusid suunata Ukraina, sh tema kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi toetamiseks viisil, mis on vastavuses kohaldatavate lepinguliste kohustustega ning kooskõlas liidu ja rahvusvahelise õigusega. Kui nõukogu võtaks kõrge esindaja ettepaneku alusel vastu ELi lepingu artikli 29 kohase ÜVJP otsuse kanda liidule üle väärtpaberite keskdepositooriumide erakorralised rahavarud, mis tulenevad Venemaale kuuluvalt tõkestatud riigivaralt saadud ootamatust ja erakorralisest tulust, võiks kõnealust lisatoetust saada nendest tuludest kooskõlas liidu ühise välis- ja julgeolekupoliitika eesmärkidega.

- (10) Ukrainaga tuleks sõlmida raamleping, milles kehtestatakse käesoleva määruse alusel liidu ja Ukraina vahel tehtava koostöö põhimõtted. Rahaliste vahendite eraldamise tingimuste kindlaksmääramiseks tuleks Ukraina ja Ukrainas asutatud õigussubjektidega sõlmida ka toetuslepingud või ühishankelepingud.
- (11) Selleks et rahastada meetmeid, mille eesmärk on tugevdada EDTIB konkurents- ja reageerimisvõimet ning suutlikkust vastavalt ELi toimimise lepingu artiklile 173 ning Ukrainaga tehtavat koostööd Ukraina kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi tugevdamiseks vastavalt ELi toimimise lepingu artiklile 212, tuleks käesoleva määrusega kehtestada ühised eesmärgid ja ühised finantsmehhanismid, eristades selgelt kahte eelarverida, mis vastavad kummalegi taotletavale eesmärgile, ning luua programm, milles sätestatakse ELi toimimise lepingu artikli 173 kohase liidu rahalise toetuse tingimused, ning Ukraina toetusvahend, milles sätestatakse ELi toimimise lepingu artikli 212 kohase liidu rahalise toetuse eritingimused.
- (12) Käesoleva määrusega kehtestatakse kogu programmi kehtivuse ajaks rahastamispakett, mis on iga-aastase eelarvemenetluse käigus Euroopa Parlamendile ja nõukogule peamine lähtesumma Euroopa Parlamendi, Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Komisjoni 16. detsembri 2020. aasta institutsioonidevahelise kokkuleppe (mis käsitleb eelarvedistsipliini, eelarvealast koostööd ning usaldusväärset finantsjuhtimist, samuti uusi omavahendeid) punkti 18 tähenduses.
- (13) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 artikli 73 lõikes 4 sätestatud võimalusi võib kohaldada tingimusel, et projekt on vastavuses kõnealuse määruse sätetega ning kuulub Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrustega (EL) 2021/1058 ja (EL) 2021/1057 sätestatud Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Euroopa Sotsiaalfond+ i kohaldamisalasse. Eelkõige võib see olla vajalik juhul, kui asjaomaste kaitsetarbeliste toodete tootmisel esineb konkreetseid turutõrkeid või mitteoptimaalseid investeerimisolukordi liikmesriikide territooriumil, eriti haavatavates ja äärepoolsetes piirkondades, ning sellised vahendid toetavad ka selle programmi eesmärkide täitmist, kust nad üle kantakse. Kooskõlas määruse (EL) 2021/1060 artikliga 24 tuleb komisjonil hinnata liikmesriikide esitatud muudetud programme ja esitada oma tähelepanekud kahe kuu jooksul muudetud programmi esitamisest.

- (14) Võttes arvesse vajadust investeerida paremini ja üheskoos liikmesriikide ja assotsieerunud riikide kaitsevõimesse ning Ukraina kaitsektori tööstusliku baasi taastamise, ülesehitamise ja ajakohastamise, peaks liikmesriikidel, kolmandatel riikidel, rahvusvahelistel organisatsioonidel, rahvusvahelistel finantsasutustel ja muudel allikatel olema võimalik programmi rakendamises osaleda. Sellise osaluse suhtes tuleks kohaldada samu reegleid ja tingimusi ning seda tuleks käsitada sihtotstarbelise välistuluna määruse (EL, Euratom) 2018/1046 artikli 21 lõike 2 punkti a alapunkti ii ning punktide d ja e tähenduses. Lisaks peaks liikmesriikidel olema võimalik kasutada oma eelarve jagatud täitmise korras hallatavate eraldiste rakendamisel paindlikkust, mis on ette nähtud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/1060. Seepärast peaks olema võimalik kanda teatavaid rahastuse määrasid üle eelarve jagatud täitmise korras hallatavate eraldiste ja programmi vahel vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 asjaomastes sätetes kehtestatud tingimustele. Kulukohustustega sidumata vahendeid võib liikmesriigi taotlusel hiljemalt 2028. aastal tagasi paigutada ühte või mitmesse vastavasse lähteprogrammi kooskõlas määruse (EL) 2021/1060 asjakohastes sätetes kehtestatud tingimustega.
- (15) Kuna programmi eesmärk on suurendada liidu ja Ukraina kaitsetööstuse konkurentsivõimet ja tõhusust, peaksid rahalise toetuse saajad olema liidus, assotsieerunud riikides või Ukrainas asutatud õigussubjektid, kes ei ole mitteassotsieerunud kolmandate riikide, v.a Ukraina, ega selliste riikide üksuste kontrolli all. Kui rahalise toetuse saajad on liikmesriigid, assotsieerunud riigid või Ukraina, eelkõige ühishangete puhul, tuleks neid eeskirju kohaldada *mutatis mutandis* hankelepingute töövõtjate või alltöövõtjate suhtes. Selles kontekstis tuleks kontrolli mõista võimena otsustavalt mõjutada õigussubjekti kas otse või kaudselt ühe või mitme vahepealse õigussubjekti kaudu. Lisaks peaksid liidu ja liikmesriikide oluliste julgeoleku- ja kaitsehuvide tagamiseks meetmetega seotud õigussubjektide taristu, rajatised, varad ja ressursid, mida kasutatakse meetme jaoks, paiknema liikmesriigi, assotsieerunud riigi või Ukraina territooriumil.
- (16) Mõnel juhul peaks olema võimalik teha erand põhimõttest, mille kohaselt ei tohi õigussubjektid, kes osalevad programmist toetatavas meetmes, olla mitteassotsieerunud kolmandate riikide või mitteassotsieerunud kolmandate riikide üksuste kontrolli all. Sellises kontekstis võib liidus või assotsieerunud riigis asutatud, kuid mitteassotsieerunud kolmanda riigi või mitteassotsieerunud kolmanda riigi üksuse kontrolli all olev õigussubjekt osaleda vahendite saajana, kui on täidetud liidu ja selle liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsehuvidega seotud ranged tingimused, mis on kehtestatud ühise välis- ja julgeolekupoliitika raames vastavalt Euroopa Liidu lepingu (ELi leping) V jaotisele, muu hulgas selles osas, mis puudutab Euroopa kaitsektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi tugevdamist.
- (17) Lisaks ei tohiks mitteassotsieerunud kolmas riik ega mitteassotsieerunud kolmanda riigi üksus kontrollida ega piirata kaitsetarbelisi tooteid, mille suhtes kohaldatakse programmi raames toetatavaid meetmeid.
- (18) Arvestades kaitsetööstuse eripära, mille puhul nõudlus pärineb peaaegu eranditult riikidelt, kes kontrollivad ka kõikide kaitsetarbeliste toodete ja kogu kaitsetehnoloogia soetamist, sealhulgas eksporti, ei järgi kaitsektor traditsioonilisematel turgudel valitsevaid tavapäraseid reegleid ja ärimudeleid. Seepärast ei rahasta tööstus ise olulisi investeeringuid, vaid teeb seda üksnes kindlate tellimuste alusel. Kuigi liikmesriikide kindlad tellimused on iga investeeringu eeltingimus, võib komisjon sekkuda, lihtsustades ühishangetega seotud koostööd ja

vähendades tööstusinvesteeringute riske toetuste ja laenude abil, mis võimaldavad kiiremini kohaneda käimasolevate struktuurimuutustega turul. Üldreeglina peaks liidu toetus katma kuni 100 % otsestest rahastamiskõlblikest kuludest või kuni 100 % summast, mis on kindlaks määratud selliste meetmete jaoks, mille puhul kohaldatakse kuludega sidumata rahastamist. Liidu toetus tööstuse tugevdamise meetmetele peaks katma kuni 50 % otsestest rahastamiskõlblikest kuludest, et anda vahendite saajatele võimalus rakendada meetmeid võimalikult kiiresti, vähendada oma investeeringute riske ja seega muuta asjaomased kaitsetstarbelised tooted kiiremini kättesaadavaks.

- (19) Programmist tuleks rahalist toetust anda määruses (EL, Euratom) 2018/1046 sätestatud vahendite kaudu sellistele meetmetele, mis aitavad tagada kaitsetstarbeliste toodete õigeaegse kättesaadavuse ja tarned, nagu avaliku sektori asutuste koostöö ühishangete puhul, tööstuse koordineerimise ja võrgustike loomise meetmed, sh kaitsetstarbeliste toodete reserveerimine ja varude soetamine, asjaomaste kaitsetstarbeliste toodete tootmisega tegelevate ettevõtjate juurdepääs rahastamisele, tootmisvõimsuse reserveerimine (nn püsivalmis rajatised), aegunud toodete taastamine, olemasoleva tootmisvõimsuse laiendamine, optimeerimine, ajakohastamine, täiustamine või selle kasutusotstarbe muutmine või uue tootmisvõimsuse loomine selles valdkonnas, samuti töötajate koolitamine.
- (20) Vajaliku soodustava mõju tekitamiseks võib programmist anda toetusi kuludega sidumata rahastamise vormis, mille aluseks on ühishangete tööpakettide, eesmärkide või sihtide raames tulemuste saavutamine.
- (21) Kui liidu toetust antakse kuludega sidumata rahastamise vormis, peaks komisjon tööprogrammis kindlaks määrama iga meetme rahastamistingimused, eelkõige a) sellise meetme kirjelduse, mis hõlmab ühishangete alast koostööd, et rahuldada kõige pakilisemaid ja kriitilisemaid võimsusega seotud vajadusi, b) meetme rakendamise eesmärgid ja c) liidu maksimaalse toetuse.
- (22) Et tagada käesoleva määruse ühetaolised rakendamistingimused, tuleks komisjonile anda rakendusvolitused seoses tööprogrammide vastuvõtmisega, et määrata kindlaks rahastamisprioriteedid ja kohaldatavad rahastamistingimused. Arvesse tuleks võtta kaitsektori eripära, eelkõige liikmesriikide, assotsieerunud riikide või Ukraina vastutust planeerimis- ja hankeprotsessi eest. Neid volitusi tuleks teostada kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 182/2011.
- (23) Vastavalt määruse (EL, Euratom) 2018/1046 artikli 193 lõikele 2 võib toetust anda juba alustatud meetmele, tingimusel et taotleja suudab tõendada vajadust alustada meetet enne toetuslepingu allkirjastamist. Enne toetusetaotluse esitamise kuupäeva kantud kulud ei ole rahastamiskõlblikud, välja arvatud igakülgsetel põhjendatud erandjuhtudel. Selleks et tagada rahastamisperspektiivi järjepidevus meetmete puhul, mida oleks saanud toetada 2024. aastani ASAPI ja EDIRPA raames, peaks rahastamisotsuses olema võimalik ette näha rahaline toetus seoses meetmetega, mis hõlmavad ajavahemikku alates 5. märtsist 2024.
- (24) Taotlejate esitatud taotluste hindamisel peaks komisjon pöörama erilist tähelepanu sellele, kuidas need toetavad programmi eesmärkide saavutamist. Ettepanekuid tuleks hinnata eelkõige nende panuse alusel kaitsetööstuse valmisoleku suurendamiseks, eelkõige tootmisvõimsuse suurendamiseks ja pudelikaelade kõrvaldamiseks. Samuti tuleks hinnata nende panust kaitsetööstuse kerksuse edendamiseks, võttes arvesse selliseid kaalutlusi nagu õigeaegne kättesaadavus ja tarnimine kõikidesse asukohtadesse ning varustuskindluse tugevdamine kogu liidus, sh nendes liikmesriikides, kus tavapäraste sõjaliste ohtude realiseerumise risk on kõige suurem.

Hindamisel tuleks võtta arvesse ka panust kaitsetööstuse koostöösse tõelise relvastusealase koostöö kaudu liikmesriikide, assotsieerunud riikide ja Ukraina vahel ning asjaomastes tarneahelates tegutsevate ettevõtjate, eelkõige väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate (VKEd) ning väikeste keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate piiriülese koostöö arendamist ja käivitamist.

- (25) Liidu rahalise toetuse kavandamisel, andmisel ja rakendamisel peaks komisjon pöörama erilist tähelepanu selle tagamisele, et toetus ei kahjustaks konkurentsitingimusi siseturul.
- (26) Käesoleva programmi suhtes kohaldatakse määrust (EL, Euratom) 2018/1046 ja selle hilisemaid muudatusi. Nimetatud määruses sätestatakse liidu eelarve täitmise eeskirjad, muu hulgas eeskirjad toetuste, auhindade, hangete, kaudse eelarve täitmise ja finantsinstrumentide kohta.
- (27) Määruse (EL, Euratom) nr 2018/1046, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL, Euratom) nr 883/2013 ning nõukogu määruste (EÜ, Euratom) nr 2988/95, (Euratom, EÜ) nr 2185/96 ja (EL) 2017/1939 kohaselt tuleb liidu finantshuve kaitsta proportsionaalsete meetmetega, sealhulgas selliste meetmetega, mis käsitlevad rikkumiste, sealhulgas kelmuste ja pettuste ärahoidmist, avastamist, kõrvaldamist ja uurimist, kaotatud, alusetult makstud või ebaõigesti kasutatud summade sissenõudmist ning asjakohasel juhul halduskaristuste kehtestamist. Eelkõige on Euroopa Pettustevastasel Ametil (OLAF) vastavalt määrustele (Euratom, EÜ) nr 2185/96 ja (EL, Euratom) nr 883/2013 õigus korraldada haldusjuurdlusi, sealhulgas kohapealseid kontrole ja inspekteerimisi, et teha kindlaks, kas on esinenud kelmust, pettust, korrupsiooni või muud liidu finantshuve kahjustavat ebaseaduslikku tegevust. Euroopa Prokuratuuril on määruse (EL) 2017/1939 kohaselt õigus uurida liidu finantshuve kahjustavaid kuritegusid ja esitada süüdistusi, nagu on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis (EL) 2017/1371. Vastavalt määrusele (EL, Euratom) 2018/1046 peab iga isik või üksus, kes saab liidu vahendeid, tegema liidu finantshuvide kaitsel igakülgset koostööd, andma komisjonile, OLAFile, kontrollikojale ja määruse (EL) 2017/1939 kohases tõhustatud koostöös osalevate liikmesriikide puhul Euroopa Prokuratuurile vajalikud õigused ja nõutava juurdepääsu ning tagama, et kolmandad isikud, kes on kaasatud liidu vahendite haldamisse, annavad samaväärsed õigused.
- (28) Euroopa Majanduspiirkonda (EMP) kuuluvad kolmandad riigid võivad liidu programmides osaleda koostöö raames, mis kehtestati Euroopa Majanduspiirkonna lepinguga, milles on sätestatud, et programme rakendatakse kõnealuse lepingu kohaselt vastu võetud otsuse alusel. Käesolevasse määrusesse tuleks lisada erisäte, millega nõutakse neilt kolmandatelt riikidelt vastutavale eelarvevahendite käsutajale, OLAFile ja kontrollikojale vajalike õiguste ja nõutava juurdepääsu andmist, mida neil on vaja oma volituste täieulatuslikuks kasutamiseks. Vastavalt nõukogu otsuse (EL) 2021/1764 artiklile 85 võivad ülemeremaade ja -territooriumide (ÜMTd) füüsilised isikud, organid ja institutsioonid saada liidu rahalist toetust vastavalt programmi reeglitele ja eesmärkidele ning asjakohasel juhul ka ÜMTga seotud liikmesriigi suhtes kohaldatavale korrale.
- (29) Tuginedes muu hulgas kogemustele, mis on saadud kaitseotstarbelise omakapitalirahastuga, mis loodi Euroopa Kaitsefondi raames programmi „InvestEU“ segarahastamistoiminguna, peaks komisjon püüdma luua programmi osana sihtotstarbelise rahastu, mida nimetatakse kaitsevaldkonna tarneahelate ümberkujundamise kiirendamise fondiks (FAST). FASTi tuleks rakendada eelarve

kaudse täitmise korras. Segarahastamistoiminguna, mis pakub toetust laenu ja/või omakapitali vormis, võimendab ja kiirendab FAST investeeringuid ELis asuvate VKEde ja väikeste keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate kaitsealase tootmisvõimsuse suurendamiseks, ja vähendab nende investeeringute riske. FAST tuleks luua segarahastamistoiminguna, muu hulgas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/523 loodud programmi „InvestEU“ raames, tihedas koostöös selle rakenduspartneritega.

- (30) FAST peaks saavutama rahuldava mitmekordistava mõju kooskõlas laenu ja omakapitali kombinatsiooniga ning aitama kaasa nii avaliku kui ka erasektori rahastamise ligimeelitamisele. Selleks et aidata saavutada üldeesmärk suurendada EDTIB konkurentsivõimet, tuleks FASTist toetada kõikjal ELis ka VKEsid (sealhulgas idu- ja kasvufirmasid) ja väikeseid keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjaid, mis valmistavad kaitseotstarbelisi tehnoloogiaid ja tooteid, samuti ettevõtjaid, mis on tegelikult või potentsiaalselt osa kaitsetööstuse tarneahelast ja millel on raskusi rahastamisele juurdepääsuga. Samuti tuleks FASTist kiirendada investeeringuid kaitseotstarbeliste tehnoloogiate ja toodete tootmisse ning sellega tugevdada liidu kaitsetööstuse väärtusahelate varustuskindlust.
- (31) Liidu relvastuskoostöö programmid seisavad silmitsi märkimisväärsete probleemidega, sest need on loodud peamiselt sihtotstarbeliselt ning neid iseloomustavad keerukus, viivitused ja ülekulud. Selle olukorra parandamiseks ja liikmesriikide jätkuva pühendumuse tagamiseks kaitsevõimete kogu elutsükli jooksul on ELi tasandil vaja struktureeritumat lähenemisviisi. Selle saavutamiseks peaks komisjon toetama liikmesriikide jõupingutusi, tehes kättesaadavaks uue õigusraamistiku – Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri (SEAP) –, et toetada ja tugevdada kaitsekoostööd. Selles raamistikus võetavad meetmed peaksid üksteist vastastikku tugevdama ühise välis- ja julgeolekupoliitika (ÜVJP) raames võetavate meetmetega, eelkõige võimearendusplaani ja alalise struktureeritud koostöö (PESCO) raames.
- (32) Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri alusel peaksid liikmesriigid saama kasutada kaitsekoostööprogrammide loomise ja haldamise standardmenetlusi. Selle raamistiku kohane koostöö peaks samuti võimaldama liikmesriikidel teatavatel tingimustel saada kasu kõrgemast rahastamismäärast, lihtsustatud ja ühtlustatud hankemenetlustest ning – juhul kui hangitud varustus kuulub ühiselt liikmesriikidele – käibemaksuvabastusest. Rahvusvahelise organisatsiooni staatus peaks võimaldama liikmesriikidel soovi korral emiteerida võlakirju, et tagada relvastusprogrammide pikaajaline rahastamiskava. Kuigi liit ei vastuta liikmesriikide võlakirjade emiteerimise eest, võib EDIPi raames SEAPi toimimisse antav panus parandada tingimusi, mille alusel liikmesriigid rahastavad relvastusprogramme, millele võib anda liidu toetust.
- (33) Selleks et võimaldada tõhusat menetlust SEAPi loomiseks, on vaja, et liikmesriigid, assotsieerunud riigid või Ukraina, kes on valmis SEAPi looma, esitaksid taotluse komisjonile, kes peaks hindama, kas relvastusprogrammi põhikirja ettepanek on kooskõlas käesoleva määrusega. Selline taotlus peaks sisaldama asukohaliikmesriigi avaldust, milles ta tunnustab SEAPi rahvusvahelise organi või organisatsioonina nõukogu 28. novembri 2006. aasta direktiivi 2006/112/EÜ (mis käsitleb ühist käibemaksusüsteemi) ja nõukogu 19. detsembri 2019. aasta direktiivi (EL) 2020/262 (millega nähakse ette aktsiisi üldine kord) kohaldamise eesmärgil alates selle loomisest.

- (34) Läbipaistvuse tagamiseks tuleks SEAPi loomise otsus avaldada *Euroopa Liidu Teatajas*. Samal põhjusel tuleks kõnealusele otsusele lisada põhikirja olulised osad.
- (35) Et kõige tõhusamalt täita oma ülesandeid, peaks SEAP olema juriidiline isik, kellel on kõige laialdasem õigus- ja teovõime alates päevast, kui jõustub selle loomise otsus. Kohaldatava õiguse kindlaksmääramiseks peaks tal olema põhikirjajärgne asukoht mõne ELi liikmesriigist SEAPi liikme territooriumil.
- (36) SEAPi liikmete hulka peaks kuuluma vähemalt kolm liikmesriiki ning liikmete hulgas võivad olla ka assotsieerunud riigid ja Ukraina.
- (37) SEAPi rakendamiseks tuleks põhikirjaga kehtestada üksikasjalikumad eeskirjad, mille põhjal komisjon hindab, kas taotlus on kooskõlas käesolevas määruses sätestatud eeskirjadega.
- (38) On vaja tagada, et ühelt poolt oleks SEAPil oma põhikirja muutmiseks vajalik paindlikkus ning et teiselt poolt säilitataks selles liidu tasandi kontrolli kaudu teatavad olulised osad – eelkõige need, mida oli vaja SEAPi põhikirja heakskiitmiseks. Juhul kui muudatus puudutab SEAPi loomise otsusele lisatud põhikirja olulist osa, peaks komisjon kõnealuse muudatuse enne selle jõustumist heaks kiitma, järgides sama menetlust kui SEAPi loomisel. Kõikidest muudest muudatustest tuleks komisjoni teavitada ja komisjonil peaks olema võimalus esitada vastuväide, kui ta on arvamusel, et muudatus on käesoleva määrusega vastuolus.
- (39) SEAP peaks saama määrata tema nimel tegutseva hankija. SEAPil peaks olema võimalik hankida kaitsetstarbelisi tooteid enda või oma liikmete nimel. Kui SEAP korraldab hankeid enda nimel, tuleks teda käsitada rahvusvahelise organisatsioonina, kes ostab riigiabi eeskirjade kohaselt oma vajadusteks direktiivi 2009/81/EÜ artikli 12 punkti c tähenduses. Kui SEAP korraldab hankeid oma liikmete nimel, peaks tal olema võimalik erandina direktiivist 2009/81/EÜ kindlaks määrata oma hanke-eeskirjad, et tagada liikmesriikidele piisav stiimul SEAPi raames koostöö tegemiseks. Need eeskirjad peaksid tagama hangete suhtes kohaldatavate ELi esmase õiguse põhimõtete, eelkõige läbipaistvuse, mittediskrimineerimise ja konkurentsi põhimõtete järgimise.
- (40) SEAP võiks olla rahastamiskõlblik kooskõlas määruse (EL, Euratom) 2018/1046 VI jaotisega. Võimalik on ka rahastamine ühtekuuluvuspoliitika vahenditest kooskõlas asjaomaste liidu õigusaktidega.
- (41) Oma ülesannete tõhusaks täitmiseks ja loogilise tagajärjena sellest, et SEAP on juriidiline isik, on ta vastutav oma võlgade eest. Selleks et liikmetel oleks võimalik leida sobilik lahendus selles küsimuses, tuleks tagada võimalus sätestada põhikirjas vastutuse eri ulatus, mis ületab liikmete panusega piirduva vastutuse.
- (42) Kuna SEAP on asutatud liidu õiguse alusel, tuleks seda reguleerida liidu õigusega lisaks selle riigi õigusele, kus on selle põhikirjajärgne asukoht. Kuid SEAPi tegevus võib aset leida mõnes muus riigis. SEAPi põhikirjas sätestatud eripunktide puhul tuleks kohaldada sellise riigi õigust. Lisaks sellele reguleerivad SEAPi tegevust tema põhikirjaga kooskõlas olevad rakenduseeskirjad.
- (43) Selleks et oleks võimalik piisavalt kontrollida kooskõla käesoleva määrusega, peaks SEAP edastama komisjonile ja asjakohastele ametiasutustele iga-aastase aruande ja teabe asjaolude kohta, mis võiksid tõsiselt ohustada tema ülesannete täitmist. Kui komisjon saab iga-aastase aruande kaudu või muul viisil teavet selle kohta, et SEAPi tegevus rikub tõsiselt käesolevat määrust või muud kohaldatavat õigust, peaks komisjon nõudma SEAPilt ja/või selle liikmetelt selgitust ja/või meetmeid.

Äärmuslikes olukordades ja juhul, kui parandusmeetmeid ei võeta, võib komisjon tühistada SEAPi loomise otsuse ja algatada sellega SEAPi tegevuse lõpetamise.

- (44) ASAPi vastuvõtmisel kutsusid Euroopa Parlament ja nõukogu komisjoni üles kaaluma varustuskindluse tagamiseks mõeldud õigusraamistiku esitamist (11. juuli 2023. aasta ühisavaldus). Selles kaasseadusandjate ühisavalduses korraldi Euroopa Ülemkogu 2013. aasta detsembri järeldusi, milles kutsuti üles kehtestama kogu ELi hõlmav terviklik varustuskindluse kord, ning Euroopa Parlamendi 8. juuni 2022. aasta soovitus, milles kutsuti komisjoni üles sellist korda viivitamata esitama.
- (45) Venemaa Ukraina-vastasest agressioonisõjast tingitud kriis ei ole toonud esile mitte ainult puudusi liidu ja Ukraina kaitsetööstuses, vaid on tekitanud probleeme ka kaitseotstarbeliste toodete siseturu toimimises. Geopoliitilise olukorra pideva halvenemise tõttu ongi nõudlus juba märkimisväärselt ja püsivalt suurenenud ja see võib mõjutada teatavate kaitseotstarbeliste toodete ja nende komponentide tootmise ja müügiga seotud siseturu toimimist liidus. Kui mõned liikmesriigid on võtnud või tõenäoliselt võtavad meetmeid oma varude säilitamiseks riikliku julgeoleku huvides, siis teistel on raskusi juurdepääsul kaupadele, mida on vaja asjaomaste kaitseotstarbeliste toodete tootmiseks või soetamiseks. Mõnikord tekitavad raskused ühe tooraine või konkreetse komponendi hankimisel tõkkeid kogu tootmisahelas. Siseturu toimimise tagamiseks igas olukorras ja selle vastupidavuse tagamiseks iga šoki suhtes on vaja kooskõlastatult sätestada ühtlustatud normid kaitseotstarbeliste toodete varustuskindluse suurendamiseks. Kõnealused meetmed peaksid põhinema ELi toimimise lepingu artiklil 114.
- (46) Üldise avaliku julgeoleku eesmärgi saavutamiseks on vaja, et asjaomaste kaitseotstarbeliste toodete tootmisega seotud rajatised valmiks võimalikult kiiresti ja halduskoormus oleks võimalikult väike. Seetõttu peaksid liikmesriigid käsitlema asjaomaste kaitseotstarbeliste toodete tootmisega seotud tehaste ja rajatiste planeerimise, ehitamise ja käitamisega seotud taotlusi võimalikult kiiresti. Konkreetse juhtumi puhul õiguslike huvide kaalumisel tuleks selliseid taotlusi eelistada.
- (47) Pidades silmas käesoleva määruse eesmärki ja seonduvat hädaolukorda ning selle vastuvõtmisega seotud erandlikke asjaolusid, peaksid liikmesriigid iga juhtumi puhul kaaluma riigisisese ja kohaldatava liidu õiguse kohaste kaitsealaste erandite kasutamist, kui nad leiavad, et selliste erandite tegemine lihtsustaks nimetatud eesmärgi saavutamist. See võib eelkõige puudutada keskkonna-, tervise- ja ohutusküsimusi käsitlevat liidu õigust, mis on hädavajalik inimeste tervise ja keskkonna kaitse parandamiseks ning kestliku ja ohutu arengu saavutamiseks. Nimetatud õiguse rakendamine võib aga tekitada ka regulatiivseid tõkkeid, mis vähendavad liidu kaitsetööstuse võimalusi suurendada kiiresti asjaomaste kaitseotstarbeliste toodete tootmist ja tarnimist. Liidu ja selle liikmesriikide ühine ülesanne on uurida kiiresti meetmeid, mida nad saaksid võtta võimalike takistuste ületamiseks. Ükski selline liidu, piirkonna või riigi tasandi meede ei tohiks kahjustada keskkonda, tervist ja ohutust.
- (48) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/81/EÜ eesmärk on ühtlustada riigihankelepingute sõlmimise menetlusi kaitse- ja julgeolekuvaldkonnas ja seega võimaldada liikmesriikide julgeolekunõuete ja ELi toimimise lepingust tulenevate kohustuste täitmist. Nimetatud direktiiv sisaldab eelkõige erisätteid, mis reguleerivad kriisist tingitud kiireloomulisi olukordi ning millega nähakse ette näiteks lühendatud tähtajad pakkumuste esitamiseks ja võimalus kasutada väljakuulutamiseteta läbirääkimistega hankemenetlust. Kuid äärmiselt kiireloomulises olukorras, eriti tarne-

ja julgeolekukriisides, võivad need eeskirjad olla vastuolus isegi nende sätetega juhul, kui kaks või enam liikmesriiki kavatses korraldada ühishanke. Mõnel juhul on ainus lahendus, mis tagab nende liikmesriikide julgeolekuhuvid, avada olemasolev raamleping sellistele liikmesriikide avaliku sektori / võrgustiku sektori hankijatele, kes ei olnud algselt selle osalised, kuigi seda võimalust ei olnud esialgses raamlepingus ette nähtud.

- (49) Euroopa Liidu Kohtu praktika kohaselt peavad hankelepingu muudatused piirduma rangelt sellega, mis on antud olukorras tingimata vajalik, ning järgima samal ajal võimalikult suures ulatuses diskrimineerimiskeelu, läbipaistvuse ja proportsionaalsuse põhimõtteid. Seega peaks olema võimalik teha erandeid direktiivist 2009/81/EÜ ja suurendada raamlepingus kindlaks määratud koguseid, avades selle teiste liikmesriikide avaliku sektori / võrgustiku sektori hankijatele. Kõnealustele avaliku sektori / võrgustiku sektori hankijatele peaksid nende lisakoguste puhul olema tagatud samad tingimused kui algsele avaliku sektori / võrgustiku sektori hankijale, kes sõlmis algse raamlepingu. Sellistel juhtudel peaks avaliku sektori / võrgustiku sektori hankija lubama raamlepinguga ühineda kõigil ettevõtjatel, kes vastavad raamlepingu sõlmimiseks korraldatud hankemenetluses avaliku sektori / võrgustiku sektori hankija algselt kehtestatud tingimustele, sealhulgas direktiivi 2009/81/EÜ artiklites 39–46 osutatud kvalitatiivse valiku nõuetele. Lisaks tuleks võtta asjakohaseid läbipaistvusmeetmeid, et tagada kõigi potentsiaalselt huvitatud isikute teavitamine.
- (50) Kuigi ELi ja selle liikmesriikide reaktsioon Venemaa Ukraina-vastase agressioonisõja vahetule väljakutsele on olnud kiire ja otsustav, on ELil aeg minna hädaolukorrale reageerimiselt üle ELi pikaajalise valmisoleku suurendamisele. Kerksus on EDTIB valmisoleku ja konkurentsivõime eeltingimus. EL on juba välja töötanud vahendid ja raamistikud, et suurendada tööstuse valmisolekut ja kerksust tulevaste kriisilukordadega toimetulekuks. Selliseid meetmeid ei ole aga võetud EDTIB toetamiseks.
- (51) Seepärast on vaja luua moodulitest koosnev ja etapiviisiline ELi varustuskindluse kord, et suurendada solidaarsust ja tulemuslikkust vastusena tarneahela pingetele või julgeolekukriisidele ning teha õigeaegselt kindlaks võimalikud pudelikaelad. Selline kord peaks võimaldama ELil ja selle liikmesriikidel ennetada ja käsitleda tarnekriiside tagajärgi, kui tsiviilotstarbeliste või kahesuguse kasutusega komponentide või toorainete nappus ohustab tõsiselt kaitseotstarbeliste toodete õigeaegset kättesaadavust ja tarnimist, samuti selliste tarnekriiside tagajärgi, mis on otseselt seotud julgeolekukriisiga liidus või selle naabruses ja mille tagajärjeks on teatavate kaitseotstarbeliste toodete nappus.
- (52) Selleks et ennetada võimalikku nappust, peaksid liikmesriikide pädevad asutused teavitama komisjoni, kui nad saavad teada kriisi korral oluliste toodete tõsisest tarnehäire ohust või kui neil on konkreetset ja usaldusväärset teavet mõne muu asjakohase riskiteguri või sündmuse realiseerumise kohta. Koordineeritud lähenemisviisi tagamiseks peaks komisjon juhul, kui ta saab teada kaitseotstarbeliste toodete tarne tõsise häire ohust või kui tal on konkreetset või usaldusväärset teavet mis tahes muu asjakohase riskiteguri või sündmuse realiseerumise kohta, kutsuma kokku kaitsetööstusvalmiduse nõukogu erakorralise koosoleku, et arutada häirete tõsidust ja tarnekriisi seisukorra väljakuulutamise menetluse võimalikku algatamist ning seda, kas võib olla asjakohane, vajalik ja proportsionaalne, et liikmesriigid alustaksid sidusrühmadega dialoogi, et määrata kindlaks, valmistada ette ja võimaluse korral koordineerida selliseid ennetavaid meetmeid. Komisjon peaks vajaduse korral konsulteerima ja tegema koostööd asjaomaste kolmandate riikidega, et leida ühiselt

lahendus tarneahela häiretele, kooskõlas rahvusvaheliste kohustustega ja ilma et see piiraks menetlusnõuete kohaldamist.

- (53) Võttes arvesse kaitsevaldkonna tarneahelate keerukust ja nappuse ohtu ettenähtavas tulevikus, tuleks käesoleva määrusega ette näha vahendid kooskõlastatud lähenemiseks teatavate kaitsetstarbeliste toodete tarneahelate kaardistamisele ja seirele ning võimalike turuhäirete tulemuslikule lahendamisele proportsionaalsel viisil.
- (54) Liidu kaitsevaldkonna tarneahelate kaardistamise eesmärk peaks olema analüüsida nende tugevaid ja nõrku külgi, et tagada varustuskindlus ja vastupidavus. Selleks peaks komisjon tegema kindlaks tooted, komponendid ja toorained, mida peetakse liidu ja selle liikmesriikide kaitsehuvide seisukohast eriti oluliste kaitsetstarbeliste toodete tarnimisel kriitiliseks (kriisi korral olulised tooted), tuginedes kaitsetööstusvalmiduse nõukogu sisenditele ja nõuannetele. Kaardistamine tuleks teha kaitsetööstusvalmiduse nõukoguga konsulteerides avalikult ja kommertsalustel kättesaadavate andmete ning vajaduse korral ettevõtjatele esitatud vabatahtlike teabepäringute kaudu saadud andmete põhjal.
- (55) Selleks et prognoosida tulevasi häireid liidu kaitsevaldkonna tarneahelate eri etappides ja kaubandushäireid liidus ning nendeks valmistuda, peaks komisjon kaitsetööstusvalmiduse nõukogu abiga ja kaardistamise tulemuste põhjal määrama kindlaks varajase hoiatuse indikaatorid ja koostama nende loetelu. Selliste indikaatorite hulka võiksid kuuluda tellimuste täitmise aja ebatavaline pikenemine, kriisi korral oluliste toodete tootmiseks vajalike toorainete, vahesaaduste ja inimkapitali või asjakohaste tootmisseadmete kättesaadavus, prognoositav nõudlus, tavapäraseid hinnakõikumisi ületav hinnatõus, julgeolekukriiside, õnnetuste, rünnakute, loodusõnnetuste või muude tõsiste sündmuste mõju, kaubanduspoliitika, tariifide, ekspordipiirangute, kaubandustõkete ja muude kaubandusega seotud meetmete mõju ning peamiste turuosaliste äritegevuse sulgemise, tegevuse üleviimise või omandamise mõju. Komisjoni seiretegevus peaks keskenduma nendele varajase hoiatuse indikaatoritele.
- (56) Selleks et vähendada seires osalevate ettevõtjate koormust ja tagada, et saadud teavet on võimalik koondada otstarbekal viisil, peaks komisjon teabe kogumiseks ette nägema standardsed ja turvalised vahendid. Need vahendid peaksid tagama, et kogutavat teavet käsitletakse konfidentsiaalsena, tagades ärisaladuste hoidmise ja küberturvalisuse.
- (57) Selle põhjal peaks komisjon koostama loetelu kriisi korral olulistest kaitsetstarbelistest toodetest, nende toorainest ja komponentidest, mida mõjutavad ühtse turu ja selle tarneahelate toimimise häired või võimalikud häired, mis põhjustavad märkimisväärset nappust. Komisjon peaks seda loetelu korrapäraselt ajakohastama, et keskenduda üksnes võimalikele häiretele või pudelikaeltele, mis mõjutavad asjaomaste kaitsetstarbeliste toodete ning nende tooraine ja komponentide tarnekindlust.
- (58) Tarnekriisi või julgeolekuga seotud tarnekriisi seisukorra väljakuulutamise otsuse tundliku iseloomu ja sellele reageerimiseks võetavate võimalike meetmete tõttu, muu hulgas märkimisväärse mõju tõttu, mida sellised meetmed võivad avaldada liidu eraettevõtjatele, tuleks nende seisukordade väljakuulutamise, pikendamise ja lõpetamisega seoses rakendusakti vastuvõtmise õigus anda nõukogule.
- (59) Kui tarnekriisi või julgeolekuga seotud tarnekriisi seisukord on välja kuulutatud, peaks komisjonil olema võimalik taotleda ja saada vajalikku teavet, et tagada kriisi korral

oluliste toodete õigeaegne kättesaamine ettevõtjatelt, kes tegelevad nende toodete, nende tooraine või komponentidega, kokkuleppel nende ettevõtjate asukohaliikmesriigiga. Selline teave peaks olema aluseks komisjoni otsusele käesoleva määruse kohaste asjakohaste meetmete kohta, mille eesmärk on kõrvaldada võimalikud häired või pudelikaelad, mis mõjutavad asjaomaste kaitsetstarbeliste toodete ning nende tooraine ja komponentide tarnekindlust.

- (60) Ettevõtjate kindlakstegemise ning nende tootmisvõimsuse kaardistamise ja pideva seire mehhanism peaks võimaldama peaaegu reaalajas analüüsida liidu tootmisvõimsust, asjaomaste kaitsetstarbeliste toodete varustuskindlust mõjutavaid kriitilisi tegureid ja varude seisundit. See peaks andma komisjonile ka võimaluse kavandada erakorralisi meetmeid toodete tegelikule või eeldatavale nappusele reageerimiseks.
- (61) Asjaomaste kaitsetstarbeliste toodete nappuse vältimine on oluline, et kaitsta üldist huvi pakkuvat eesmärki, milleks on liidu ja selle liikmesriikide julgeolek, ning vajaduse korral õigustab harta artiklit 52 arvesse võttes proportsionaalset sekkumist tarneraskustega kriisi korral olulisi tooteid pakkuvate ettevõtjate põhiõigustesse, nagu harta artikli 16 kohane ettevõtlusvabadus ja harta artikli 17 kohane õigus omandile. Selline sekkumine võib olla õigustatud eelkõige juhul, kui mitu liikmesriiki on teinud konkreetseid jõupingutusi nõudluse konsolideerimiseks ühishangete kaudu, ja aidanud seega kaasa asjaomaste kaitsetstarbeliste toodete siseturu täiendavale integreerimisele ja sujuvale toimimisele.
- (62) Viimase abinõuna, millega tagatakse, et kriitilise tähtsusega sektorid saavad kriisi ajal tegevust jätkata, ning ainult siis, kui see on selleks otstarbeks vajalik ja proportsionaalne, võib komisjon nõuda asjaomastelt ettevõtjatelt kriisi korral oluliste toodete tellimuste vastuvõtmist ja prioriseerimist. Otsus prioriteetse tellimuse kohta tuleks teha kooskõlas kõigi liidu kohaldatavate juriidiliste kohustustega, võttes arvesse juhtumi asjaolusid. Prioriteetne kohustus tuleks täita eelisjärjekorras enne muude era- või avalik-õiguslike kohustuste täitmist, v.a otseselt sõjaliste tellimustega seotud kohustused, kuid seejuures tuleks arvesse võtta ettevõtjate õiguspäraseid eesmärke ning tootmise järjestuse muutmiseks vajalikke kulusid ja jõupingutusi. Iga prioriteetne tellimus tuleks esitada õiglase ja mõistliku hinnaga, võttes arvesse ettevõtja alternatiivkulusid võrreldes olemasolevate lepingutega.
- (63) Teatavate toodete tootmise prioriseerimise kohustus ei tohiks ebaproportsionaalselt mõjutada Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artiklis 16 sätestatud ettevõtlusvabadust ja lepinguvabadust ega harta artiklis 17 sätestatud omandiõigust. Neid õigusi tohib harta artikli 52 lõike 1 kohaselt piirata ainult seadusega, võttes arvesse nende õiguste ja vabaduste olemust ning järgides proportsionaalsuse põhimõtet.
- (64) Kui julgeolekuga seotud tarnekriisi seisukord on välja kuulutatud, peaksid komisjoni poolt kõrge esindaja toetusel tehtud hinnangu põhjal olema kättesaadavad ka tarnekriisi seisukorra meetmed. Lisaks sellele peaks nõukogu võtma kasutusele meetmed, mida ta peab selle kriisi korral asjakohaseks. Seejuures peaks nõukogu pöörama erilist tähelepanu vajadusele tagada liidu, liikmesriikide ja Euroopa kodanike julgeoleku kõrge tase.
- (65) Julgeolekuga seotud tarnekriisi korral ja selleks, et tegeleda juhtumitega, kus liikmesriigil on või võib tekkida tõsiseid raskusi kas tellimuse esitamisel või kaitsetstarbeliste toodete tarnelepingu täitmisel kriisi korral oluliste toodete nappuse või tõsise nappuse ohu tõttu, peaks nõukogul olema võimalik võtta siseturu ja selle

kaitsevaldkonna tarneahelate nõuetekohase toimimise tagamiseks liidu tasandil kasutusele meetmeid, näiteks prioriteetsed taotlused, mille eesmärk on tagada kriisi korral oluliste toodete kättesaadavus.

- (66) Viimase abinõuna peaksid prioriteetsed taotlused olema suunatud selliste olukordade lahendamisele, kus muude meetmetega ei ole võimalik toota või tarnida kriisi korral olulisi kaitseotstarbelisi tooteid. Prioriteetse taotluse esitamisel tuleks lähtuda objektiivsetest, faktilistest, mõõdetavatest ja põhjendatud andmetest. Seejuures tuleks arvesse võtta ettevõtjate õigustatud huve ning tootmisjärjekorra muutmiseks vajalikke kulusid ja jõupingutusi. Heakskiitmise korral peaks prioriteetse taotluse täitmise kohustus olema ülimuslik mis tahes era- või avalik-õigusliku kohustuse suhtes. Iga prioriteetne taotlus tuleks esitada õiglase ja mõistliku hinnaga.
- (67) Selleks et toetada komisjoni käesoleva määruse rakendamisel, tuleks luua Euroopa kaitsetööstusvalmiduse nõukogu, kuhu kuuluvad komisjon, kõrge esindaja / agentuuri juht ja liikmesriigid. Lisaks kutsuvad kõrge esindaja / agentuuri juht ja komisjon väljaspool käesoleva määruse raamistikku oma algatusel kokku ja juhatavad koos nõukogu liikmete koosolekuid, et täita ühise kavandamise ja ühishangete funktsiooni ning anda strateegilisi suuniseid ja nõuandeid, et suurendada EDTIB kaitsetööstusvalmidust kooskõlas Euroopa kaitsetööstuse strateegiaga.
- (68) Käesolevat määrust tuleks kohaldada, ilma et see mõjutaks liidu konkurentsireegleid, eelkõige ELi toimimise lepingu artikleid 101–109 ja neid artikleid jõustavaid õigusakte.
- (69) Vastavalt ELi lepingu artikli 41 lõikele 2 tuleb liidu eelarvevahenditest katta ELi lepingu V jaotise 2. peatüki rakendamiseks vajalikud tegevuskulud, välja arvatud sõjalise ja kaitsepoliitilise tähendusega operatsioonideks vajalikud tegevuskulud.
- (70) Käesoleva määruse kohaldamine ei tohiks mõjutada teatavate liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsepoliitika eripära,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

I peatükk

Üldsätted

Artikkel 1

Reguleerimise

Käesoleva määrusega sätestatakse eelarve ja kehtestatakse meetmed, mille eesmärk on toetada liidu ja selle liikmesriikide kaitsetööstuse valmisolekut, tugevdades Euroopa kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi (EDTIB) konkurentsi- ja reageerimisvõimet ning suutlikkust tagada kaitseotstarbeliste toodete õigeaegne kättesaadavus ja tarnimine, ning aidata kaasa Ukraina kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi taastamisele, ülesehitamisele ja ajakohastamisele, eelkõige järgmise abil:

- (1) Euroopa kaitsetööstuse programmi (edaspidi „programm“) loomine; programm hõlmab EDTIB konkurentsi- ja reageerimisvõime ning suutlikkuse tugevdamise meetmeid, mille hulka võib kuuluda kaitsevaldkonna tarneahelate ümberkujundamise kiirendamise fondi (FAST) loomine;

- (2) Ukrainaga tehtava koostöö programmi loomine Ukraina kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi taastamiseks, ülesehitamiseks ja ajakohastamiseks (edaspidi „Ukraina toetusvahend“);
- (3) õigusraamistik, milles sätestatakse Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri (edaspidi ka „SEAP“) loomise nõuded ja menetlused ning toime, nagu on sätestatud III peatükis;
- (4) õigusraamistik, mille eesmärk on tagada varustuskindlus, kõrvaldada takistused ja pudelikaelad ning toetada kaitsetööstuslike toodete tootmist, nagu on sätestatud IV peatükis;
- (5) kaitsetööstusvalmiduse nõukogu loomine, nagu on sätestatud V peatükis.

Artikkel 2

Mõisted

Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

- (1) „eelostuleping“ – ühe või mitme ettevõtjaga sõlmitav hankeleping, mille eesmärk on toetada toote kiiret arendamist ja/või tootmist ning mille kohaselt sõltub õigus osta kindlaksmääratud arv tooteid teatava aja jooksul ja teatava hinnaga asjaomaste ettevõtjate esialgsete kulude mingi osa eelrahastamisest. Kuigi eelostuleping on osalevatele avaliku sektori hankijatele ja töövõtjatele õiguslikult siduv, tuleb seda täiendavalt rakendada asjaomaste töövõtjatega lepingute sõlmimise teel;
- (2) „pudelikael“ – tootmissüsteemi ummistus, mis peatab tootmise või aeglustab seda tunduvalt;
- (3) „segarahastamistoiming“ – liidu eelarvest toetatav meede, sealhulgas määruse (EL, Euratom) [2018/1046] artikli 2 punktis 6 määratletud segarahastamisvahendi või -platvormi raames, milles kombineeritakse liidu eelarvest tagastamatus vormis antav toetus ja/või rahastamisvahendid ning arengut rahastavate või muude avalik-õiguslike finantseerimisasutuste ja erasektori finantseerimisasutuste või investorite tagasimakstavas vormis antav toetus;
- (4) „ühishange“ – hange, mille korraldavad ühiselt vähemalt kolm liikmesriiki;
- (5) „kontroll“ – võime otsustavalt mõjutada õigussubjekti kas otse või kaudselt ühe või mitme vahepealse õigussubjekti kaudu;
- (6) „salastatud teave“ – mis tahes vormis teave või materjal, mille loata avaldamine võib ühel või teisel määral kahjustada liidu või ühe või mitme liikmesriigi huve ning millel on ELi salastusmärke või sellele vastav salastusmärke vastavalt nõukogu kokku tulnud Euroopa Liidu liikmesriikide kokkuleppele, mis käsitleb Euroopa Liidu huvides vahetatava salastatud teabe kaitset;
- (7) „kaitsetööstuslikud tooted“ – direktiivi 2009/43/EÜ artiklis 2 osutatud kaitsetööstuslikud tooted;
- (8) „juhtimisstruktuur“ – õigussubjekti organ, mis on moodustatud vastavalt riigisisesele õigusele, mis annab asjakohasel juhul aru tegevjuhile ning millel on õigus määrata kindlaks õigussubjekti strateegia, eesmärgid ja üldine suund ning mis teeb järelevalvet ja seiret juhtimisotsuste tegemise üle;

- (9) „õigussubjekt“ – juriidiline isik, mis on asutatud ja juriidilise isikuna tunnustatud liidu, liikmesriigi või rahvusvahelise õiguse alusel, millel on juriidilise isiku staatus ning õigus tegutseda enda nimel, teostada õigusi ja kanda kohustusi, või määruse (EL, Euratom) nr 2018/1046 artikli 197 lõike 2 punktis c osutatud juriidilise isiku staatusega üksus;
- (10) „kaitseinnovatsioonimeede“ – meede, mis koosneb peamiselt tegevusest, mille otsene eesmärk on toota uute, muudetud või täiustatud kaitseotstarbeliste toodete, protsesside või teenuste kavasad, seadeid või projekte, mis võib hõlmata prototüübi loomist, katsetamist, tõendamist, katseprojekte, toote suuremahulist valideerimist ja turuleviimist;
- (11) „keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtja“ – ettevõtja, mis ei ole VKE ning millel on maksimaalselt 3 000 töötajat, kusjuures töötajate arv arvutatakse vastavalt soovitusel 2003/361/EÜ lisa artiklitele 3–6;
- (12) „mitteassotsieerunud kolmanda riigi üksus“ – õigussubjekt, mis on asutatud mitteassotsieerunud kolmandas riigis, või õigussubjekt, mis on asutatud liidus või assotsieerunud riigis, aga mille juhtimisstruktuur paikneb mitteassotsieerunud kolmandas riigis;
- (13) „väljaostuleping“ – vähemalt [kolme] liikmesriigi ja vähemalt ühe kaitseotstarbeliste toodete tootja vaheline leping, mis sisaldab kas liikmesriikide kohustust hankida teatava ajavahemiku jooksul teatav kogus kaitseotstarbelisi tooteid või kaitseotstarbeliste toodete tootja kohustust võimaldada liikmesriikidel seda teha.
- (14) „hankija“ – direktiivi 2014/24/EL artikli 2 lõike 1 punktis 1 ja direktiivi 2014/25/EL artikli 3 lõikes 1 määratletud avaliku sektori hankija, kes on asutatud liikmesriigis või assotsieerunud riigis, Euroopa Kaitseagentuur, Euroopa Relvastusprogrammi koostööstruktuur või rahvusvaheline organisatsioon, mille liikmesriigid, assotsieerunud riigid või Ukraina on määranud oma nimel ühishanget korraldama;
- (15) „tellimuse täitmise aeg“ – ajavahemik alates tellimuse esitamisest kuni selle täitmiseni tootja poolt;
- (16) „tooraine“ – kaitseotstarbeliste toodete tootmiseks vajalikud materjalid;
- (17) „kvaliteedimärgis“ – märgis, mis näitab, et konkursikutsel vastuseks esitatud taotlus on läbinud kõik tööprogrammis sätestatud hindamiskünnised, kuid mida komisjon kõnealuse konkursi ebapiisava eelarve tõttu ei saa rahastada ning mis võib saada toetust muudest liidu või liikmesriikide rahastamisallikatest;
- (18) „julgeolekukriis“ – olukord liikmesriigis, assotsieerunud kolmandas riigis või mitteassotsieerunud kolmandas riigis, kus on toimunud või arvatakse toimuvat sündmus, mis selgelt ületab igapäevaelu kahjulike sündmuste mõõtmeid ning mis oluliselt ohustab või rikub inimeste elu ja tervist või nõuab meetmeid elanikkonna varustamiseks eluks vajalikuga või millel on oluline mõju vara väärtusele, sealhulgas relvakonfliktid ja sõjad;
- (19) „tundlik teave“ – teave ja andmed, sealhulgas salastatud teave, mida peab kaitsma loata juurdepääsu või avaldamise eest liidu või liikmesriigi õiguses sätestatud kohustuste tõttu või selleks, et kaitsta füüsilise või juriidilise isiku privaatsust või turvalisust;
- (20) „väike- ja keskmise suurusega ettevõtja“ või „VKE“ – väike- ja keskmise suurusega ettevõtja, mis on määratletud komisjoni soovitusel 2003/361/EÜ lisa artiklis 2;

- (21) „ühishanke alltöövõtja“ – õigussubjekt, kes pakub kriitilise tähtsusega sisendeid, millel on toote toimimise seisukohast olulised ainulaadsed omadused, ja kellele määratakse vähemalt 15 % lepingu maksumusest.
- (22) „väike keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtja“ – ettevõtja, mis ei ole VKE ja millel on kuni 499 töötajat, arvatuna vastavalt soovitusel 2003/361/EÜ lisa artiklitele 3–6, ning mille aastakäive ei ületa 100 miljonit eurot või mille aastabilanss ei ületa 86 miljonit eurot.
- (23) „kriisi korral olulised tooted“ – kaitseotstarbelised tooted või nende põhikomponendid või tooraine või nende tootmiseks kriitilise tähtsusega tooted või teenused, mille kohta on kindlaks tehtud, et neid on tõsiselt mõjutanud siseturu ja selle tarneahelate toimimise häired või võimalikud häired, mille tagajärjel on tekkinud või võib tekkida märkimisväärne nappus.

II peatükk

1. jagu. Programmi ja Ukraina toetusvahendi suhtes kohaldatavad üldsätted

Artikkel 3

Kuludega sidumata rahastamise kasutamine

1. Toetust võidakse anda määruse (EL, Euratom) 2018/1046 artikli 180 lõike 3 kohaselt kuludega sidumata rahastamise vormis.
2. Kui liidu toetust antakse kuludega sidumata rahastamise vormis EDTIB tugevdamise meetmetele, võib igale meetmele antava liidu toetuse taseme kindlaks määrata näiteks järgmiste tegurite alusel:
 - (a) ühishanke keerukus, kusjuures hanke maksumuse esialgseks näitajaks võib olla osa ühishankelepingu hinnangulisest maksumusest ja sarnaste meetmete võtmisel saadud kogemused;
 - (b) koostöö aspektid, mis tõenäoliselt suurendavad koostalitlusvõime tulemusi ning saadavad tööstusele signaale pikaajalisteks investeringuteks, eelkõige juhul, kui ühishange hõlmab tegevusi, mis on kõlblikud liidu eelarvest rahastamiseks, nt teadus- ja arendustegevus, katsetamine ja sertifitseerimine, esialgne tootmine või kasutusaegse toega seotud tegevused;
 - (c) osalevate liikmesriikide või assotsieerunud riikide arv või täiendavate liikmesriikide või assotsieerunud riikide kaasamine olemasolevasse koostöösse;
 - (d) vajaliku tootmisvõimsuse suurendamisega seotud jõupingutused;
 - (e) täiendavate koguste hankimine teistele liikmesriikidele (kaitsetööstusreserv).
3. Kui liidu toetust antakse kuludega sidumata rahastamise vormis Ukraina kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi tugevdamise meetmetele, võib liidu toetuse taseme lisaks lõikes 2 osutatud teguritele kindlaks määrata näiteks järgmiste tegurite alusel:
 - (a) Ukraina ühinemisprotsessi keerukus, sh struktuurireformid ja meetmed liidu õigustikule lähenemise edendamiseks;

- (b) jõupingutused Ukraina kaitsevaldkonna hankeprotsesside ja -keskkonna kohandamiseks Ukraina kaitsetööstuse jaoks, muu hulgas selleks, et järgida NATO standardeid;
- (c) käimasoleva agressioonisõjaga seotud jõupingutused ja riskid, võttes arvesse vajadust taastada ja ajakohastada sõjas kahjustatud taristu nii, et see oleks vastupidav, ning võttes vajaduse korral asjakohaseid meetmeid, et sellist mõju vältida, ennetada või vähendada ja võimaluse korral korvata.

Artikkel 4

Eesmärgid

1. Programmi ja Ukraina toetusvahendi eesmärk on suurendada EDTIB ning Ukraina kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi kaitsetööstusvalmidust eelkõige järgmise abil:
 - (a) tööstuse struktuurimuutustega kohandamise algatamine ja kiirendamine, muu hulgas luues ja suurendades tootmisvõimsust ning avades tarneahelad piiriüleseks koostööks ning tõhusaks kättesaadavuseks ja tarnimiseks kogu liidus, kaasates olulisel määral eelkõige VKEd, väikesed keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjad ja muud keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjad;
 - (b) kaitsealaste riigihangete valdkonna koostöö stimuleerimine, et aidata kaasa solidaarsusele, vältida väljatõrjumist, suurendada avaliku sektori kulutuste tõhusust ja vähendada liigset killustatust, mis lõppkokkuvõttes toob kaasa kaitse süsteemide standardimise ja suurema koostalitlusvõime.
2. Meetmetes, mis aitavad kaasa Ukraina kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi taastamisele, ülesehitamisele ja ajakohastamisele, võetakse arvesse selle võimalikku tulevast integreerimist EDTIBsse, aidates seeläbi kaasa vastastikusele stabiilsusele, julgeolekule, rahule, jõukusele ja kestlikkusele.
3. Lõike 1 punktis a sätestatud eesmärkide poole püüdlemisel pööratakse erilist tähelepanu meetmetele, mille abil algatatakse ja kiirendatakse tööstuse kohandamist muutuvast julgeolekuolukorrast tulenevate kiirete struktuurimuutustega. See võib hõlmata kriisi korral oluliste toodete tarneahelate kohanemissuutlikkuse parandamist ja kohanemise kiirendamist, tootmisvõimsuste loomist või suurendamist ning kaitseotstarbeliste toodete tellimuse täitmise aja lühendamist kõikjal liidus, võttes arvesse julgeoleku- ja kaitsevaldkonna strateegilise kompassi eesmäärke ning kaitsetööstusvalmiduse nõukogu nõuandeid.
4. Lõike 1 punktis b sätestatud eesmärkide poole püüdlemisel pööratakse erilist tähelepanu EDTIB arendamisele kõikjal liidus, et see võimaldaks eelkõige käsitleda liikmesriikide vajadusi kaitseotstarbeliste toodete järele kvaliteedi, kättesaadavuse, tarneaja ja asukoha mõttes kooskõlas kaitsevõime prioriteetidega, milles liikmesriigid on ühise välis- ja julgeolekupoliitika (ÜVJP) raames ühiselt kokku leppinud, eelkõige võimearendusplaani raames, võttes arvesse julgeoleku- ja kaitsevaldkonna strateegilise kompassi eesmäärke ning kaitsetööstusvalmiduse nõukogu nõuandeid.
5. Lõikes 2 sätestatud eesmärkide poole püüdlemisel pööratakse erilist tähelepanu EDTIB ja Ukraina kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi vahelise piiriülese koostöö tõhustamisele, võttes arvesse Ukraina vajadusi kaitseotstarbeliste toodete

järele, luues tootmisvõimsusi või suurendades neid kooskõlas NATO standarditega, kaitstes varasid, andes tehnilist abi ja vahetades personali, tihendades koostööd Ukraina jaoks tehtavate kaitseotstarbeliste toodete ühishangete alal ning litsentsides tootmiskoostööd avaliku ja erasektori partnerluste või muude koostöövormide, näiteks ühissettevõtete kaudu. Erilist tähelepanu pööratakse eesmärgile toetada Ukrainat järkjärgulisel vastavusse viimisel liidu normide, standardite, poliitika ja tavadega (liidu õigustikuga), pidades silmas tulevast liidu liikmesust.

Artikkel 5

Eelarve

1. Programmi ja Ukraina toetusvahendi rakendamise rahastamispaketid koosnevad järgmisest:
 - (a) EDTIBd tugevdavate meetmete puhul: 1 500 miljonit eurot jooksevhindades ajavahemikul [... – lisada kuupäev] kuni 31. detsembrini 2027, samuti täiendavad sissemaksed vastavalt artiklile 6;
 - (b) Ukraina tööstuslikku ja tehnoloogilist baasi tugevdavate meetmete puhul: täiendavate sissemaksete summa vastavalt artiklile 6 ettenähtud ulatuses, tingimusel et sõlmitakse artiklis 57 osutatud leping.
2. Ettenägematutele olukordadele või uutele sündmustele ja vajadustele reageerimiseks võib komisjon lõikes 1 osutatud meetmetele eraldatud summat ümber jaotada maksimaalselt 20 % ulatuses, välja arvatud artikli 6 lõikes 2 osutatud täiendavad rahalised vahendid, mida ümber ei jaotata.
3. Käesoleva artikli lõigetes 1 ja 5 osutatud summat ning artiklis 6 osutatud täiendavaid sissemaksid võib kasutada ka programmi rakendamiseks antava tehnilise ja haldusabi jaoks, näiteks ettevalmistus-, seire-, kontrolli-, auditi- ja hindamistegevuseks, sh hinnauuringuteks ning ettevõtete infotehnoloogiasüsteemideks ja -platvormideks, ning muuks tehniliseks ja haldusabiks või personaliga seotud kuludeks, mida komisjon kannab programmi või reguleerimiseseme muude elementide haldamisel.
4. Lisaks määruse (EL, Euratom) 2018/1046 artikli 12 lõikele 4 kantakse kasutamata kulukohustuste ja maksete assigneeringud automaatselt üle ning neid võib kulukohustustega vastavalt siduda ja kasutada kuni järgmise eelarveaasta 31. detsembrini. Üle kantud eraldist kasutatakse alates järgmisest eelarveaastast. Komisjon teavitab Euroopa Parlamenti ja nõukogu üle kantud kulukohustuste assigneeringutest kooskõlas määruse (EL, Euratom) 2018/1046 artikli 12 lõikega 6.
5. Erandina määruse (EL, Euratom) 2018/1046 artikli 209 lõike 3 esimesest, teisest ja neljandast lõigust käsitatakse käesoleva määruse alusel loodud rahastamisvahendite tulusid ja tagasimakseid programmi või sellele järgneva programmi sihtotstarbelise sisetuluna määruse (EL, Euratom) 2018/1046 artikli 21 lõike 5 tähenduses.
6. Lisaks määruse (EL, Euratom) 2018/1046 artiklile 15 tehakse tagasinõutud ja vabastatud kulukohustuste summale vastavad kulukohustuste assigneeringud eelarvemenetluse raames uuesti kättesaadavaks programmi või Ukraina toetusvahendi või nende õigusjärglaste jaoks.
7. Pikemalt kui ühe eelarveaasta vältel võetavate meetmetega kaasnevad eelarvelised kulukohustused võib jagada aastaste osamaksetena mitmele aastale.

8. Assigneeringuid võib kanda liidu eelarvesse ka pärast 2027. aastat, et katta kulusid, mida on vaja artiklis 4 sätestatud eesmärkide saavutamiseks, selleks et oleks võimalik hallata meetmeid, mis ei ole programmi lõpuks veel lõpule viidud, samuti kriitiliste operatiivtoimingute ja teenuste kulusid.

Artikkel 6

Täiendavad rahalised vahendid

1. Liikmesriigid, liidu institutsioonid, organid ja asutused, kolmandad riigid, rahvusvahelised organisatsioonid, rahvusvahelised finantsasutused või muud kolmandad isikud võivad kooskõlas määruse (EL, Euratom) 2018/1046 artikli 208 lõikega 2 anda täiendavat rahalist toetust programmile, sealhulgas artiklis 19 osutatud kaitsevaldkonna tarneahelate ümberkujundamise kiirendamise fondile (FAST). Sellist rahalist osalust käsitatakse sihtotstarbelise välistuluna määruse (EL, Euratom) 2018/1046 artikli 21 lõike 2 punkti a alapunkti ii [uuesti sõnastatud finantsmääruse punkt a], punkti d või e või artikli 21 lõike 5 tähenduses.
2. Kõik asjaomaste liidu sanktsioonide alusel saadud lisasummad on sihtotstarbeline välistulu määruse (EL, Euratom) 2018/1046 artikli 21 lõike 5 tähenduses ja neid kasutatakse Ukraina toetusvahendi meetmeteks, muu hulgas Ukraina kaitsektori tehnoloogilist ja tööstuslikku baasi tugevdavateks meetmeteks.
3. Eelarve jagatud täitmise raames liikmesriikidele eraldatud vahendeid võib nende taotlusel kanda üle programmi vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060⁶ asjakohastes sätetes sätestatud tingimustele. Komisjon haldab neid vahendeid otse määruse (EL, Euratom) 2018/1046 artikli 62 lõike 1 esimese lõigu punkti a alusel või kaudselt kõnealuse lõigu punkti c alusel. Need lisatakse artikli 5 lõike 3 punktis a osutatud vahenditele. Nende vahendite kasutamisel peetakse silmas asjaomase liikmesriigi huve.
4. Kui komisjon ei ole võtnud juriidilist kohustust eelarve otsesel või kaudsel täitmisel vahendite puhul, mis on ümber paigutatud vastavalt lõikele 3 ja hiljemalt 2028. aastal, võib vastavad kulukohustustega sidumata vahendid liikmesriigi taotlusel Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 asjaomastes sätetes ettenähtud tingimustel ühele või mitmele vastavale lähteprogrammile tagasi kanda.

2. jagu. Programm

Artikkel 7

Alternatiivne, kombineeritud ja kumulatiivne rahastamine

1. Programmi rakendatakse koostöös teiste liidu programmidega. Meede, mis on saanud toetust mõnest muust liidu programmist, võib saada toetust ka käesolevast programmist, tingimusel et sellest toetusest ei kaeta samu kulusid. Asjaomase liidu programmi eeskirju kohaldatakse vastava toetuse suhtes või mis tahes rahastamises osaleva liidu programmi ühtseid eeskirju võib kohaldada kõigi toetuste suhtes ning

⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid (ELT L 231, 30.6.2021, lk 159–706).

võtta võib ühe juriidilise kohustuse. Liidu eelarvest saadud kumulatiivne toetus ei tohi ületada meetme rahastamiskõlblikke kogukulusid ja selle võib arvutada proportsionaalselt kooskõlas dokumentidega, milles on sätestatud toetuse tingimused.

2. Programmi raames kvaliteedimärgise saamiseks peavad meetmed vastama kõigile järgmistele tingimustele:
 - (a) neid on hinnatud programmi konkursikutse alusel;
 - (b) need vastavad kõnealuse konkursikutsega ette nähtud kvaliteedi miinimumnõuetele;
 - (c) neid ei saa eelarvepiirangute tõttu kõnealuse konkursikutse alusel rahastada.
3. Programmi raames vastuseks konkursikutsesele esitatud toetusavaldused, mis on saanud programmi kohaselt kvaliteedimärgise, võivad saada toetust ERDFist või ESF+-ist vastavalt määruse (EL) 2021/1060 asjaomastele sätetele.

Artikkel 8

Rakendamine ja liidu rahastamise vormid

1. Programmi rakendatakse eelarve otsese täitmise korras kooskõlas määrusega (EL, Euratom) 2018/1046 või eelarve kaudse täitmise korras koos määruse (EL, Euratom) 2018/1046 artikli 62 lõike 1 punktis c osutatud asutustega.
2. Liidu rahalisi vahendeid võib anda ükskõik millises määruses (EL, Euratom) 2018/1046 sätestatud vormis, eelkõige toetuste, auhindade, hangete ja programmi „InvestEU“ segarahastamistoimingute raames kasutatavate rahastamisvahenditena kooskõlas määruse (EL, Euratom) 2018/1046 X jaotisega.
3. Erandina määruse (EL, Euratom) 2018/1046 artikli 192 lõikest 2 võib komisjon artikli 11 lõike 3 punktis d osutatud tegevuste puhul, mida liit rahastab toetuse vormis ja millelt teenitakse kasumit, tagasi nõuda kasumi protsendi, mis vastab liidu toetusele meedet ellu viiva toetusesaaja tegelikult kantud rahastamiskõlblikes kuludes, kuni liidu toetuse lõpliku summani. Kasumi all mõeldakse meetme rahastamiskõlblikke kulusid ületavat tulu, kui laekumised piirduvad liidu rahastamisega, liikmesriikide rahastamisega, sh hangetega, meetme käigus saadud muu tuluga ja meetmest saadava tuluga. Tööprogrammis võib esitada täiendavaid üksikasju.
4. Kui see on meetme rakendamiseks asjakohane ja vajalik, võib erandina määruse (EL, Euratom) 2018/1046 artikli 193 lõikest 2 anda rahalist toetust enne meetme kohta taotluse esitamise kuupäeva alustatud meetmetele ja kantud kuludele, tingimusel et meedet ei alustatud enne 5. märtsi 2024 ja seda ei viidud lõpule enne toetuslepingu allkirjastamist.

Artikkel 9

Programmiga assotsieerunud kolmandad riigid

Programmis võivad osaleda Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsiooni liikmed, kes on ühtlasi EMP liikmed, vastavalt Euroopa Majanduspiirkonna lepingus sätestatud tingimustele (assotsieerunud riigid).

Rahastamiskõlblikud õigussubjektid

1. Lõigetes 2–7 sätestatud rahastamiskõlblikkuse kriteeriume kohaldatakse lisaks kriteeriumidele, mis on sätestatud kooskõlas määrusega (EL, Euratom) 2018/1046.
2. Liidu rahaliste vahendite saaja peab olema asutatud liidus või assotsieerunud riigis.
3. Vahendite saaja taristu, rajatised, varad ja ressursid, mida kasutatakse meetme jaoks, peavad paiknema liikmesriigi või assotsieerunud riigi territooriumil. Kui vahendite saajal puuduvad kergesti kättesaadavad alternatiivid või asjakohane taristu, rajatised, varad ja ressursid liidus või assotsieerunud riigis, võib ta kasutada oma taristut, rajatise, vara ja ressursse, mis paiknevad või mida hoitakse väljaspool liikmesriikide või assotsieerunud riikide territooriumi, kui see ei ole vastuolus liidu ega liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsehuvidega ning on kooskõlas artiklis 4 sätestatud eesmärkidega.
4. Programmist toetatava meetme puhul ei tohi vahendite saaja olla mitteassotsieerunud kolmanda riigi ega mitteassotsieerunud kolmanda riigi üksuse kontrolli all.
5. Erandina lõikest 4 võib vahendite saajaks olla liidus või assotsieerunud riigis asutatud ja mitteassotsieerunud kolmanda riigi või mitteassotsieerunud kolmanda riigi üksuse kontrolli all olev õigussubjekt, kui mitteassotsieerunud kolmanda riigi või mitteassotsieerunud kolmanda riigi üksuse poolt kontrolli omandamise suhtes on kohaldatud taustauuringut Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2019/452 tähenduses ja vajaduse korral asjakohaseid leevendusmeetmeid, võttes arvesse käesoleva määruse artiklis 4 sätestatud eesmärgi, või kui komisjonile on antud tagatised, mille on oma riiklike menetluste alusel heaks kiitnud liikmesriik või assotsieerunud riik, kus õigussubjekt on asutatud.

Tagatised peavad andma kindluse, et õigussubjekti osalemine meetmes ei ole vastuolus liidu ega liidu liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsehuvidega, mis on kindlaks määratud ÜVJP raames kooskõlas ELi lepingu V jaotisega, ega artiklis 4 sätestatud eesmärkidega. Tagatised peavad vastama ka artikli 11 lõike 8 punktile c. Tagatistest peab eeskätt nähtuma, et meetme elluviimiseks on võetud abinõusid, millega tagatakse, et

- (a) õigussubjekti üle ei tehta kontrolli viisil, mis takistaks või piiraks tema suutlikkust meedet ellu viia või saavutada tulemusi, mis seaks piiranguid seoses tema meetme eesmärgil vajamineva taristu, rajatiste, vara, ressursside, intellektuaalomandi või oskusteabega või kahjustaks tema suutlikkust ja standardeid, mida on vaja meetme elluviimiseks;
- (b) mitteassotsieerunud kolmandal riigil või mitteassotsieerunud kolmanda riigi üksusel puudub juurdepääs meetmega seotud tundlikule teabele ning meetmes osalevad töötajad ja muud isikud on asjakohasel juhul läbinud liikmesriigi või assotsieerunud riigi julgeolekukontrolli.

Kui õigussubjekti asukohaliikmesriik või assotsieerunud riik peab seda asjakohaseks, võib anda lisatagatise.

Komisjon teavitab artiklis 57 osutatud komiteed kõigist õigussubjektidest, keda peetakse käesoleva lõike kohaselt rahastamiskõlblikeks.

6. Rahastamiskõlbliku meetme elluviimisel võib vahendite saaja teha koostööd õigussubjektidega, kelle asukoht on väljaspool liikmesriikide või assotsieerunud riikide territooriumi või kes on mitteassotsieerunud kolmanda riigi või mitteassotsieerunud kolmanda riigi üksuse kontrolli all, sealhulgas kasutada nende õigussubjektide vara, taristut, rajatise ja ressursse, tingimusel et see ei ole vastuolus liidu ja selle liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsehuvidega. Koostöö peab olema kooskõlas artiklis 4 sätestatud eesmärkidega ning vastama artikli 11 lõike 8 punktile c.

Mitteassotsieerunud kolmas riik ega muu mitteassotsieerunud kolmanda riigi üksus ei tohi ilma loata pääseda juurde meetme elluviimist puudutavale salastatud teabele ning vältida tuleb võimalikku negatiivset mõju meetme jaoks otsustava tähtsusega sisendi varustuskindlusele.

Kõnealuste tegevustega seotud kulud ei ole programmi alusel rahastamiskõlblikud.

7. Lõikeid 2–6 ei kohaldata:
- (a) liikmesriikide ja assotsieerunud riikide avaliku sektori hankijatele,
 - (b) rahvusvahelistele organisatsioonidele,
 - (c) Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuurile
 - (d) ega Euroopa Kaitseagentuurile.

Artikkel 11

Rahastamiskõlblikud meetmed

1. Rahastamiskõlblikud on üksnes meetmed, millega täidetakse artiklis 4 sätestatud eesmärgid. Rahastamiskõlblik meede peab olema seotud ühe või mitme lõigetes 2–5 osutatud tegevusega.
2. Avaliku sektori asutuste koostööga kaitsevaldkonna hankemenetlustes (kaitsekoostöö meetmed) seotud tegevused võivad hõlmata kaitseotstarbeliste toodete ühishangete alast koostööd kogu kaitseotstarbeliste toodete olelusringi jooksul, sealhulgas artikli 14 lõike 1 punktis b osutatud kaitsetööstusreservi loomiseks.
3. Tegevused, mis on seotud kaitseotstarbeliste toodete tootmisvõimsuse struktuurimuutustega kohandamise kiirendamisega, sealhulgas kaitseotstarbeliste toodete komponentide ja tooraine puhul, kui neid on ette nähtud kasutada või kasutatakse täielikult kaitseotstarbeliste toodete tootmiseks (tööstust tugevdavad meetmed), võivad hõlmata järgmist:
 - (a) asjaomaste kaitseotstarbeliste toodete tootmisvõimsuse optimeerimine, laiendamine, ajakohastamine, täiustamine või kasutusotstarbe muutmine või uue tootmisvõimsuse loomine, juhul kui asjaomaseid komponente ja toorainet on ette nähtud kasutada või kasutatakse täielikult asjaomaste kaitseotstarbeliste toodete tootmiseks, eelkõige tootmisvõimsuse suurendamiseks või tellimuse täitmise aja lühendamiseks, sealhulgas vajalike tööpinkide ja muude vajalike sisendite hankimise või soetamise teel;
 - (b) piiriüleste tööstuspartnerluste loomine, sealhulgas avaliku ja erasektori partnerluse või muus tööstuskoostöö vormis, tööstuse ühistegevuses, mille hulka kuuluvad tegevused, mille eesmärk on koordineerida komponentide ja tooraine hankimist või reserveerimist ja varumist, kui komponente ja toorainet

on ette nähtud kasutada või kasutatakse täielikult asjaomaste kaitseotstarbeliste toodete tootmiseks, või koordineerida tootmisvõimsust ja tootmiskavasid;

- (c) kaitseotstarbeliste toodete ning, juhul kui komponente ja toorainet on ette nähtud kasutada või kasutatakse täielikult kaitseotstarbeliste toodete tootmiseks, nende komponentide ja tooraine reserveeritud tootmisvõimsuse lisamahu (püsivalmis rajatised) loomine ja kasutuselevõtmine vastavalt tellitud või kavandatud tootmismahtudele;
 - (d) kaitseotstarbeliste toodete tööstusliku tootmise ja turustamise edendamine, kui need tooted on välja töötatud liidu rahastatavate meetmete või muu koostöö raames, mida on toetanud vähemalt kaks liikmesriiki, sealhulgas piiriüleste tööstuspartnerluste, avaliku ja erasektori partnerluste või muu tööstuskoostöö vormis, millega suurendatakse esialgset tootmist ja tootmise litsentsimist, kui see on asjakohane;
 - (e) kaitseotstarbeliste toodete, sealhulgas taristu katsetamine ja kohasel juhul sertifitseerimine, et tooted ei aeguks kiiresti ja lõppkasutajad saaksid neid kasutada.
4. Tegevused, millega toetatakse Euroopa ühishuvi pakkuva kaitseprojekti rakendamist.
5. Toetavad tegevused (edaspidi „toetusmeetmed“) võivad hõlmata järgmist:
- (a) tegevused, mille eesmärk on suurendada koostalitlusvõimet ja asendatavust, sealhulgas kaitseotstarbeliste toodete ristsertifitseerimine ja sertifitseerimise vastastikuse tunnustamiseni viivad tegevused, või hõlbustada sõjaliste standardite rakendamist;
 - (b) tegevused varustuskindluse ja kerksuse tugevdamiseks, sealhulgas VKEde, väikeste keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate, muude keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate ja idufirmade kaitseturule pääsu parandamine, ning vajalike kvaliteedi- ja tootmissertifikaatide hankimise toetamiseks;
 - (c) töötajate koolitamine, ümberõpe ja täiendusõpe seoses käesolevas artiklis osutatud tegevustega;
 - (d) füüsiliste ja küberkaitsesüsteemide hankimine seoses lõikes 3 osutatud tegevustega, sealhulgas nende tõhus rakendamine;
 - (e) koordineermis- ja (tehnilised) toetusmeetmed, millega võtta muu hulgas käsile tootmisvõimsuses ja tarneahelates kindlakstehtud pudelikaelad, et kindlustada asjaomaste kriisi korral oluliste toodete tootmine ja seda kiirendada ning tagada seega nende toodete tulemuslik tarnimine ja õigeaegne kättesaadavus;
 - (f) liidu toetus Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuurile, eelkõige kaitsetööstusreservi haldamiseks ja säilitamiseks, nagu on osutatud artikli 14 lõike 1 punktis b;
 - (g) kiireloomulised tegevused, sealhulgas kiireloomuline kaitseinnovatsioon, kui artiklis 52 osutatud meede on kasutusele võetud.
6. Lõikes 2, lõike 3 punktis d ja lõike 55 punktis a osutatud tegevuste puhul viivad meedet ellu õigussubjektid, kes teevad koostööd konsortsiumis, mis koosneb vähemalt kolmest rahastamiskõlblikust õigussubjektist, kes on asutatud vähemalt kolmes erinevas liikmesriigis või assotsieerunud riigis. Vähemalt kolm neist rahastamiskõlblikest õigussubjektidest, kes asuvad vähemalt kahes eri liikmesriigis

või assotsieerunud riigis, ei tohi kogu meetme elluviimise aja jooksul olla otse või kaudselt sama õigussubjekti kontrolli all ega vastastikku üksteise kontrolli all.

7. Erandina lõikest 6 võib meetet ellu viia Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuur.
8. Programmi alusel ei saa rahastada järgmisi kulusid:
 - (a) meetmed, mis on seotud kohaldatava rahvusvahelise õigusega keelatud kaupade või teenustega;
 - (b) meetmed, mis on seotud autonoomsete surmavate relvadega, mille üle puudub inimeste vastu suunatud rünnakutes sihtmärkide valimisel ja ründeotsuse tegemisel tegelik inimkontroll;
 - (c) meetmed, mis on seotud kaupade või teenustega, mida kontrollivad või piiravad mitteassotsieerunud kolmandad riigid või mitteassotsieerunud kolmanda riigi üksused kas otse või kaudselt ühe või mitme vahepealse õigussubjekti kaudu, sealhulgas tehnosiirde raames;
 - (d) meetmed või nende osad, mida juba rahastatakse täielikult muudest avaliku või erasektori allikatest.

Artikkel 12

Ühishangete suhtes kohaldatavad erisätted

1. Programmi raames on rahastamiskõlblikud üksnes järgmised õigussubjektid:
 - (a) liikmesriikide ja assotsieerunud riikide avaliku sektori hankijad,
 - (b) rahvusvahelised organisatsioonid,
 - (c) Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuur,
 - (d) Euroopa Kaitseagentuur.
2. Ühishankes osalevad liikmesriigid ja assotsieerunud riigid määravad ühehäälselt ühe rahastamiskõlbliku õigussubjekti hankijaks, kes tegutseb kõnealuses ühishankes nende nimel. Hankija korraldab hankemenetlused ja sõlmib nende tulemusel töövõtjatega osalevate riikide nimel lepingud. Hankija võib osaleda meetmes toetusesaajana ja tegutseda konsortsiumi koordinaatorina ning seetõttu võib tal olla võimalik hallata ja kombineerida programmi ning osalevate liikmesriikide ja assotsieerunud riikide vahendeid.
3. Käesolev määrus ei piira selliste õigusnormide kohaldamist, millega kooskõlastatakse teatavate kaitse- ja julgeolekuvaldkonnas avaliku ja võrgustiku sektori hankijate poolt sõlmitavate ehitustööde ning asjade ja teenuste riigihankelepingute sõlmimise kord, nagu on sätestatud direktiivis 2009/81/EÜ.
4. Lõikes 2 osutatud hankemenetlused põhinevad kokkuleppel, millele kirjutavad tööprogrammis sätestatud tingimustel alla osalevad liikmesriigid ja assotsieerunud riigid koos hankijaga. Kokkuleppes määratakse eelkõige kindlaks praktiline kord, mis reguleerib ühishanke korraldamist ja otsustusprotsessi seoses menetluse valiku, pakkumuste hindamise ja lepingu sõlmimisega.

5. Hankija kohaldab hankemenetluste ning ühishanke töövõtjate ja alltöövõtjatega sõlmitud lepingute suhtes *mutatis mutandis* artiklis 10 sätestatud tingimustega samaväärseid tingimusi.
6. Hankijad teevad komisjonile teatavaks artikli 10 lõikes 6 osutatud tagatised ja leevendusmeetmed. Lisateave kohaldatud tagatiste ja leevendusmeetmete kohta tehakse komisjonile kättesaadavaks taotluse korral. Komisjon teavitab artiklis 58 osutatud komiteed kõigist käesoleva lõike kohaselt esitatud teadetest.
7. Ühishanke leping sisaldab sätteid, millega reguleeritakse kaitsetstarbeliste toodete täiendavate koguste ostmist teistele liikmesriikidele, assotsieerunud riikidele või Ukrainale.

Selline kord ei piira kohaldatava liidu õiguse kohaldamist ning peab olema kooskõlas liikmesriikide kaitsetstarbeliste toodete eksporti käsitlevate õigusnormidega.

Artikkel 13

Kaitsetööstuse tugevdamise suhtes kohaldatavad erisätted

1. Artikli 11 lõike 3 punktides a, b ja c osutatud tegevuste puhul on rahastamiskõlblikud üksnes meetmed, mis on seotud kaitsetstarbeliste toodete ning juhul, kui neid on ette nähtud kasutada või kasutatakse täielikult kaitsetstarbeliste toodete tootmiseks, ka nende komponentide ja tooraine tootmisega.
2. Need meetmed ei piira liidu konkurentsieeskirjade, sealhulgas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 101 kohaldamist.

Artikkel 14

Erisätted, mida kohaldatakse Euroopa kaitsetstarbeliste kaupade müügimehhanismi toetavate tegevuste suhtes

1. Et tagada ELi kaitsetstarbeliste toodete õigeaegne kättesaadavus soovitud mahus ja edendada seeläbi EDTIB ning vajaduse korral Ukraina kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi konkurentsivõimet, toetab komisjon järgmisi meetmeid (ELi kaitsetstarbeliste kaupade müügimehhanism):
 - (a) Euroopa kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi välja töötatud kaitsetstarbeliste toodete ühtse, tsentraliseeritud ja ajakohase kataloogi loomine;
 - (b) kaitsetööstusreservi loomine, et suurendada ELis valmistatud kaitsetstarbeliste toodete kättesaadavust ja lühendada nende tarneaega seeläbi, et liikmesriikidele, assotsieerunud riikidele ja Ukrainale tagatakse viivitamatult ja eelisõiguslik ostu- või kasutus-/rendivõimalus;
 - (c) hankemenetluste hõlbustamine ja kiirendamine solidaarsuse vaimus;
 - (d) toetus kaitsetstarbeliste toodete riigihangetega seotud haldussuutlikkuse suurendamiseks, et hõlbustada ühishankeid.
2. Komisjon koostab käesoleva artikli lõike 1 punktis a osutatud kataloogi loomiseks vajaliku IT-platvormi tehnilised kirjeldused ja hangib sellise platvormi, tuginedes kaitsetööstusvalmiduse nõukoguga peetud konsultatsioonidele.

3. Kui liikmesriigid hangivad Euroopa relvastusprogrammi koostöostrukturi raames ühiselt täiendavaid koguseid või annavad mitterahalise panuse lõike 2 punktis b osutatud kaitsetööstusreservi loomiseks, toetab komisjon algatust rahaliselt järgmiselt:
 - (a) toetab artikli 11 lõikes 2 osutatud täiendavate koguste ühishanget;
 - (b) panustab artikli 11 lõike 5 punktis f osutatud kaitsetööstusreservi haldamise ja säilitamise otseste ja kaudsete kulude katmisse;
 - (c) panustab artikli 11 lõike 5 kohaselt haldussuutlikkuse suurendamisse.
4. Kui liikmesriigid, assotsieerunud riigid või Ukraina teeb Euroopa relvastusprogrammi koostöostrukturi hallatavast kaitsetööstusreservist ostu, käsitatakse hanget direktiivi 2009/81/EÜ artikli 13 punktis f osutatud valitsustevahelise lepinguna.

Artikkel 15

Erisätted, mida kohaldatakse Euroopa ühishuvi pakkuvatesse kaitseprojektidesse panustavate tegevuste suhtes

1. Komisjon võib artiklis 18 osutatud tööprogrammis määrata rahastamiseks kindlaks Euroopa ühishuvi pakkuvad kaitseprojektid.
2. Lõikes 1 osutatud projektide kindlaksmääramisel teeb komisjon järgmist:
 - (a) võtab nõuetekohaselt arvesse kaitsetööstusvalmiduse nõukogu raames antud suuniseid, sealhulgas projekti panust ühise välis- ja julgeolekupoliitika ning selle võimearendusplaani raames kindlaks määratud võimearendusprioriteetidesse, ning julgeoleku- ja kaitsevaldkonna strateegilise kompassi eesmärgi;
 - (b) teeb kindlaks üldised rahastamisvajadused ja võimaliku mõju liidu eelarvele;
 - (c) võtab arvesse liikmesriikide kõiki seisukohti.
3. Euroopa ühishuvi pakkuvad kaitseprojektid peavad vastama järgmistele üldkriteeriumidele:
 - (a) projekti eesmärk on arendada võimeid, sealhulgas neid, mis tagavad juurdepääsu strateegilistele valdkondadele ja vaidlustatud aladele, strateegilisi võimaldeid ning vajaduse korral Euroopa ühishuvi pakkuva ja ühiskasutuses oleva kaitsetaristu süsteeme;
 - (b) projekti võimalik üldine kasu kaalub üles selle kulud, sealhulgas pikemas perspektiivis.
4. Euroopa ühishuvi pakkuv kaitseprojekt peab hõlmama vähemalt nelja liikmesriiki. Euroopa Komisjon võib vajaduse korral projektis osaleda.
5. Euroopa ühishuvi pakkuvat kaitseprojekti käsitatakse projektina, mis aitab kaasa liidu ja selle liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsehuvide seisukohast kriitilise tähtsusega kaitsevõimele ning on seega avalikes huvides. Neid võib algatada 3. peatükis osutatud Euroopa relvastusprogrammi koostöostrukturi raames.

6. Ilma et see piiraks ELi toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist, võivad liikmesriigid kohaldada Euroopa ühishuvi pakkuva kaitseprojekti suhtes toetuskavasid ja näha ette haldustoetust.
7. Artiklis 17 osutatud liidu rahaline toetus ei tohi ületada 25 % artikli 5 lõikes 1 osutatud summast.
8. Euroopa ühishuvi pakkuvate kaitseprojektide kasutuselevõttu võib käsitada üldiste huvide seisukohast eriti mõjuva põhjusena direktiivi 92/43/EMÜ artikli 6 lõike 4 ja artikli 16 lõike 1 punkti c tähenduses ning üldise huvina direktiivi 2000/60 artikli 4 lõike 7 tähenduses. Seetõttu võib nendega seotud tootmisrajatiste planeerimist, ehitamist ja käitamist pidada ülekaalukaks avalikuks huviks, tingimusel et muud käesolevate sätete tingimused on täidetud.

Artikkel 16

Toetuse andmise kriteeriumid

1. Taotlusi hinnatakse järgmiste kriteeriumide alusel:
 - (a) kaitsetööstuse valmisolek: panus konkurentsivõimesse, tootmisvõimsuse suurendamisse, tellimuse täitmise aegade lühendamisse, pudelikaelte kõrvaldamisse ning suuremasse koostalitlusvõimesse ja asendatavusse;
 - (b) kaitsetööstuse kerksus: panus kerksusesse, toodete õigeaegse kättesaadavuse ja kõigisse sihtkohtadesse tarnimise suurendamisse, varustuskindluse suurendamisse kogu liidus ning mitteassotsieerunud kolmandate riikide allikatest sõltuvuse vähendamisse;
 - (c) kaitsetööstuse koostöö: liikmesriikide, assotsieerunud riikide ja Ukraina vahel tõelise relvastuskoostöö edendamine ning liikmesriikides, assotsieerunud riikides ja Ukrainas asutatud ettevõtjate vahel piiriülese koostöö arendamine ja rakendamine ning vahendite saajatena, alltöövõtjatena või muude tarneahela ettevõtjatena VKEde ning väikeste ja muude keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate olulisel määral kaasamine;
 - (d) rakenduskava kvaliteet: meetmed, mis aitavad kinni pidada tarnetähtaegadest, sealhulgas seoses protsesside ja seirega.
2. Tööprogrammis sätestatakse täiendavad üksikasjad lõikes 1 sätestatud toetuse andmise kriteeriumide kohaldamise kohta, sealhulgas võimalikud kriteeriumide kaalud. Tööprogrammis ei kehtestata eraldi künniseid.

Artikkel 17

Liidu rahaline panus

1. Erandina määruse (EL, Euratom) 2018/1046 artiklist 190 võib programmist rahastada kuni 100 % rahastamiskõlblikest kuludest. Artikli 11 lõikes 3 osutatud tegevuste puhul ei tohi programmi alusel antav toetus siiski ületada 35 % rahastamiskõlblikest kuludest.
2. Meetme suhtes võib kohaldada kõrgemat rahastamismäära, kui see vastab ühele või mitmele järgmistest kriteeriumidest:

- (a) meede on välja töötatud käesoleva määruse III peatükis osutatud Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri (SEAP) või PESCO projekti raames, tingimusel et see projekt vastab kohustustele, mis on samaväärsed käesoleva määruse artikli 22 lõikes 1, artikli 23 lõikes 1, artiklis 25 ja artiklis 26 sätestatud kohustustele, ning selle suhtes ei ole kohaldatud võrreldavat kõrgemat rahastamismäära mõne muu ELi rahastamisprogrammi alusel;
 - (b) Ukraina on programmi raames toodetud või hangitud kaitseotstarbeliste toodete saaja ning nende toodete suhtes kohaldatakse Euroopa rahutagamisrahastu alusel rahalist toetust;
 - (c) liikmesriigid lepivad kokku ühises lähenemisviisis, kuidas korraldada Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri (SEAP) raames välja töötatud ja hangitud kaitseotstarbeliste toodete eksporti;
 - (d) toetusesaaja on VKE või väike keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtja või enamik konsortsiumis osalevatest toetusesaajatest on VKEd või väikesed keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjad.
3. Tööprogrammis sätestatakse täiendavad üksikasjad, sealhulgas vajaduse korral lõikes 3 osutatud kõrgemad rahastamismäärad.

Artikkel 18

Tööprogrammid

1. Programmi rakendatakse määruse (EL, Euratom) 2018/1046 artiklis 110 osutatud tööprogrammide kaudu. Tööprogrammides määratakse kindlaks programmi eesmärkide saavutamiseks vajalikud meetmed ja nendega seotud eelarve ning vajaduse korral segarahastamistoiminguteks ette nähtud kogusumma.
2. Komisjon võtab tööprogrammid vastu rakendusaktidega. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 58 lõikes 3 osutatud kontrollimenetlusega.

Artikkel 19

Kaitsevaldkonna tarneahelate ümberkujundamise kiirendamise fond (FAST)

1. VKEde ja väikeste keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate kaitsealase tootmisvõimsuse suurendamiseks vajalike investeeringute võimendamiseks, riskide vähendamiseks ja kiirendamiseks võib teha segarahastamistoimingut, millest anda laenu ja/või omakapitalitoetust (kaitsevaldkonna tarneahelate ümberkujundamise kiirendamise fond – FAST). Seda rakendatakse kooskõlas määruse (EL, Euratom) 2018/1046 X jaotisega ja määrusega (EL) 2021/523⁷.
2. FASTiga taotletavad erieesmärgid on järgmised:
 - (a) saavutada laenu ja omakapitalitoetuse kombinatsioonile vastav rahuldaval tasemel mitmekordistav mõju ning aidata kaasa nii avaliku kui ka erasektori rahastuse ligimeelitamisele;

⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. märtsi 2021. aasta määrus (EL) 2021/523, millega luuakse programm „InvestEU“ ja millega muudetakse määrust (EL) 2015/1017 (ELT L 107, 26.3.2021, lk 30–89, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/523/oj>).

- (b) toetada liidu kõikides osades VKEsid (sealhulgas idu- ja kasvufirmasid) ja väikeseid keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjaid, kellel on raskusi rahastamisele juurdepääsuga ja kes:
- i) toodavad tööstuslikult kaitsetehnoloogiat ja/või toodavad kaitseotstarbelisi tooteid või kellel on kavas seda peatselt tegema hakata; või
 - ii) on osa kaitsetööstuse tarneahelast või kavatsevad sellega peatselt ühineda;
- (c) kiirendada investeringuid kaitseotstarbelise tehnoloogia ja toodete tootmise ning tugevdada seeläbi liidu kaitsetööstuse väärtusahelate varustuskindlust.

3. jagu Ukraina toetusvahend

Artikkel 20

Ukraina toetusvahendi suhtes kohaldatavad erisätted

1. Ukraina toetusvahendi raames võetavate meetmete suhtes kohaldatakse artiklit 13. Artikleid 8, 11, 12, 14, 16, 17 ja 18 kohaldatakse *mutatis mutandis*.
2. Erandina määruse artikli 17 lõikest 1 võib artikli 11 lõikes 3 sätestatud tegevuste puhul rahastada kuni 100 % rahastamiskõlblikest kuludest.
3. Käesoleva jao suhtes ei kohaldata artiklites 8, 9, 11, 12, 14 ja 16 tehtud viiteid assotsieerunud riikidele.
4. Käesoleva jao suhtes ei kohaldata artiklis 8 tehtud viidet segarahastamistoimingutele.

Artikkel 21

Rahastamiskõlblikud õigussubjektid

1. Lõigetes 2–7 sätestatud rahastamiskõblikkuse kriteeriume kohaldatakse lisaks kriteeriumidele, mis on sätestatud kooskõlas määrusega (EL, Euratom) 2018/1046.
2. Liidu rahaliste vahendite saajad peavad olema asutatud liidus või Ukrainas.
3. Vahendite saaja taristu, rajatised, varad ja ressursid, mida kasutatakse meetme jaoks, peavad paiknema liikmesriigi või Ukraina territooriumil. Kui vahendite saajal puuduvad kergesti kättesaadavad alternatiivid või asjakohane taristu, rajatised, varad ja ressursid liidus või Ukrainas, võivad nad kasutada oma taristut, rajatisi, vara ja ressursse, mis paiknevad või mida hoitakse väljaspool liikmesriikide või Ukraina territooriumi, kui see ei ole vastuolus liidu ega liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsehuvidega ning on kooskõlas artiklis 4 sätestatud eesmärkidega.
4. Ukraina toetusvahendist toetatava meetme puhul ei tohi vahendite saajad olla kolmanda riigi ega kolmanda riigi üksuse kontrolli all.
5. Erandina lõikest 4 võib vahendite saajaks olla liidus asutatud ja kolmanda riigi või kolmanda riigi üksuse kontrolli all olev õigussubjekt, kui kolmanda riigi või kolmanda riigi üksuse poolt kontrolli omandamise suhtes on kohaldatud taustauuringut Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2019/452 tähenduses ja vajaduse korral leevendusmeetmeid, võttes arvesse käesoleva määruse artiklis 4 sätestatud eesmärke, või kui komisjonile on antud tagatised, mille on heaks kiitnud liikmesriik, kus õigussubjekt on asutatud.

Tagatised peavad andma kindluse, et õigussubjekti osalemine meetmes ei ole vastuolus liidu ega liidu liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsehuvidega, mis on kindlaks määratud ÜVJP raames kooskõlas ELi lepingu V jaotisega, ega artiklis 4 sätestatud eesmärkidega. Tagatised peavad vastama ka artikli 11 lõike 8 punktile c. Tagatistest peab eeskätt nähtuma, et meetme elluviimiseks on võetud abinõusid, millega tagatakse, et

- (a) õigussubjekti üle ei tehta kontrolli viisil, mis takistaks või piiraks tema suutlikkust meedet ellu viia või saavutada tulemusi, mis seaks piiranguid seoses tema meetme eesmärgil vajamineva taristu, rajatiste, vara, ressursside, intellektuaalomandi või oskusteabega või kahjustaks tema suutlikkust ja standardeid, mida on vaja meetme elluviimiseks;
- (b) kolmandal riigil ja kolmanda riigi üksusel puudub juurdepääs meetmega seotud tundlikule teabele ning meetmes osalevad töötajad ja muud isikud on asjakohasel juhul läbinud liikmesriigi julgeolekukontrolli.

Kui õigussubjekti asukohaliikmesriik peab seda asjakohaseks, võib anda lisatagatisi.

Komisjon teavitab artiklis 57 osutatud komiteed kõigist õigussubjektidest, keda peetakse käesoleva lõike kohaselt rahastamiskõlblikeks.

6. Rahastamiskõlbliku meetme elluviimisel võivad vahendite saajad teha koostööd õigussubjektidega, kelle asukoht on väljaspool liikmesriikide ja Ukraina territooriumi või kes on kolmanda riigi või kolmanda riigi üksuse kontrolli all, sealhulgas kasutada nende õigussubjektide vara, taristut, rajatise ja ressursse, tingimusel et see ei ole vastuolus liidu ja selle liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsehuvidega. Koostöö peab olema kooskõlas artiklis 4 sätestatud eesmärkidega ning vastama artikli 11 lõike 8 punktile c.

Kolmas riik ja muu kolmanda riigi üksus ei tohi ilma loata pääseda juurde meetme elluviimist puudutavale salastatud teabele ja vältida tuleb võimalikku negatiivset mõju meetme jaoks otsustava tähtsusega sisendi varustuskindlusele.

Kõnealuste tegevustega seotud kulud ei ole programmi alusel rahastamiskõlblikud.

7. Lõikeid 2–6 ei kohaldata:

- (a) liikmesriikide ja Ukraina riikide avaliku sektori hankijatele,
- (b) rahvusvahelistele organisatsioonidele,
- (c) Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuurile
- (d) ega Euroopa Kaitseagentuurile.

III peatükk

Euroopa relvastusprogrammi koostöostruktuur

Artikkel 22

Euroopa relvastusprogrammi koostöostruktuuri erieesmärk ja tegevus

1. Euroopa relvastusprogrammi koostöostruktuuriga (SEAP) edendatakse EDTIB ja Ukraina kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi konkurentsivõimet, koondades nõudluse kaitseotstarbeliste toodete järele nii, et on hõlmatud kogu nende olelusring.
2. Lõikes 1 osutatud eesmärgi saavutamiseks on SEAPil järgmised põhiülesanded:
 - (a) kaitseotstarbeliste toodete ning kaitsetehnoloogia ja -teenuste ühishangete, sealhulgas kaitsealase teadus- ja arendustegevuse, katsetamise ja sertifitseerimise korraldamine ning esialgse tootmise ja kasutusaegse toega seotud ühekordsete investeeringute tegemine;
 - (b) kaitseotstarbeliste toodete olelusringi ühine haldamine, sealhulgas varuosade ja logistikateenuste hankimine ning vajaduse korral avaliku ja erasektori partnerluste loomine, et tagada kaitseotstarbeliste toodete tõhusus ja hea kättesaadavus;
 - (c) täiendavate koguste dünaamiline haldamine, et tagada liikmesriikidele, assotsieerunud riikidele ja Ukrainale viivitamatu ja eelisõiguslik ostu- ja kasutus-/rendivõimalus (kaitsetööstusreserv).

Artikkel 23

SEAPi moodustamisega seotud nõuded

1. SEAP peab vastama järgmistele nõuetele:
 - (a) SEAPi strateegilise tegevuskavaga toetatakse kaitseotstarbeliste toodete ja teenuste koostööpõhist arendamist ja hankimist kooskõlas liikmesriikide poolt ühise välis- ja julgeolekupoliitika, sealhulgas võimearendusplaani raames ühiselt kokku lepitud võimearendusprioriteetidega;
 - (b) SEAPil on vähemalt kolm liiget, kelleks võivad olla liikmesriigid, assotsieerunud riigid või Ukraina;
 - (c) SEAPi liikmete hulka kuulub vähemalt kaks liikmesriiki;
 - (d) SEAP jääb kaitseotstarbelise toote või kaitsetehnoloogia olelusringiga seotuks kuni selle kasutuselt kõrvaldamiseni.
2. SEAP kasutab kaitsekoostööprogrammide algatamiseks ja haldamiseks standardmenetlusi ning järgib kõiki komisjoni antud suuniseid ja vorme, sealhulgas suuniseid projektijuhtimise, rahastamise ja aruandluse kohta.

Artikkel 24

SEAPi asutamise taotlus

1. Liikmesriigid, kes soovivad SEAPi asutada (edaspidi „taotlejad“), peavad esitama komisjonile taotluse. Taotlus peab sisaldama järgmist:
 - (a) palve komisjonile SEAP asutada;
 - (b) artiklis 27 osutatud SEAPi põhikiri, mille on nõuetekohaselt allkirjastanud ja vastu võtnud kõik juriidilised isikud, kes on kavandatud relvastusprogrammi koostööstruktuuri asutamise taotlejad;
 - (c) SEAPi raames ühiselt hangitava ja hallatava kaitseotstarbelise varustuse, tehnoloogia või teenuse kirjeldus, milles käsitletakse eelkõige artikli 23 lõike 1 punktides a ja d sätestatud nõudeid;
 - (d) asukohaliikmesriigi avaldus, milles ta tunnustab SEAPi rahvusvahelise organina direktiivi 2006/112/EÜ artikli 143 lõike 1 punkti g ja artikli 151 lõike 1 punkti b tähenduses ja rahvusvahelise organisatsioonina direktiivi (EL) 2020/262 artikli 11 lõike 1 tähenduses alates selle asutamisest saadik. Kõnealustes sätetes esitatud vabastuste määrad ja tingimused kehtestatakse SEAPi liikmete vahel sõlmitava kokkuleppega.
2. Komisjon hindab taotlust, võttes arvesse käesolevas määruses sätestatud tingimusi. Komisjoni hinnang edastatakse taotlejatele, kellel palutakse vajaduse korral taotlust täiendada või muuta.
3. Võttes arvesse lõikes 2 osutatud hinnangut ja kooskõlas artikli 58 lõikes 3 osutatud menetlusega võtab komisjon vastu rakendusakti, millega
 - (a) asutatakse SEAP, kui ta on veendunud, et käesolevas määruses sätestatud nõuded on täidetud, või
 - (b) lükatakse taotlus tagasi, kui ta jõuab järeldusele, et käesolevas määruses sätestatud nõuded ei ole täidetud, sealhulgas lõike 1 punktis d osutatud avalduse puudumise korral.
4. Taotluse kohta tehtud otsusest teatatakse taotlejatele. Kui taotlus lükatakse tagasi, selgitatakse taotlejale otsuse põhjusi selgelt ja täpselt.
5. SEAPi asutamise otsus avaldatakse ka *Euroopa Liidu Teataja* L-seerias.

Artikkel 25

SEAPi staatus ja asukoht

1. SEAP on alates selle asutamise otsuse jõustumise kuupäevast juriidiline isik.
2. SEAPil on igas liikmesriigis kõige laialdasem õigus- ja teovõime, mis juriidilisele isikule selle riigi õiguse kohaselt antakse. Sealhulgas võib ta sõlmida lepinguid ja olla kohtus menetlusosaliseks. Kõik liikmesriikide riiklikud rahastamisasutused peavad seda (ja selle riiklikke allüksusi) pidama riikliku rahalise toetuse kõlblikuks vahendite saajaks.
3. SEAPi põhikirjajärgne asukoht peab olema mõne liikmesriigi territooriumil.

Artikkel 26

Liikmesuse tingimused

1. SEAPi liikmeks võivad olla järgmised üksused:
 - (a) liikmesriigid,
 - (b) assotsieerunud riigid,
 - (c) Ukraina.
2. Liikmesriigid, assotsieerunud riigid ja Ukraina võivad igal ajal pärast SEAPi asutamist ühineda liikmena artiklis 27 osutatud põhikirjas sätestatud õiglastel ja mõistlikel tingimustel ning hääleõiguseta vaateajatena põhikirjas sätestatud tingimustel.
3. SEAP võib teha koostööd ka mitteassotsieerunud kolmandate riikide või mitteassotsieerunud kolmandate riikide üksustega, sealhulgas kasutades vara, taristut, rajatise ja ressursse, tingimusel et see ei ole vastuolus liidu ja selle liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsehuvidega.

Artikkel 27

Põhikiri

1. SEAPi põhikiri peab sisaldama vähemalt järgmist:
 - (a) loetelu liikmetest, vaateajatest ja vajaduse korral õigussubjektidest, kes liikmeid esindavad, ning liikmesuses ja esindatuses muudatuste tegemise tingimused ja menetlus kooskõlas artikliga 26;
 - (b) SEAPi erieesmärk, ülesanded ja tegevus kooskõlas artikliga 23;
 - (c) loetelu ühiselt hangitud kaitsevarustusest, -tehnoloogiast ja/või -teenustest, mis kuuluvad ühisomandisse, kui see on asjakohane, ning mille suhtes võib kohaldada käibemaksu- ja/või aktsiisivabastust;
 - (d) SEAPi põhikirjajärgne asukoht kooskõlas artikliga 25;
 - (e) SEAPi nimi;
 - (f) SEAPi tegevuse kestus ja tegevuse lõpetamise menetlus kooskõlas artikliga 32;
 - (g) vastutust käsitlevad normid kooskõlas artikliga 30;
 - (h) liikmete õigused ja kohustused, sealhulgas kohustus teha sissemakseid tasakaalustatud eelarvesse ja hääleõigus;
 - (i) liikmete organid, nende ülesanded, vastutus, nende moodustamis- ja otsustamismenetlus, muu hulgas põhikirja muutmise puhul vastavalt artiklile 28;
 - (j) Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri töökeel(ed);
 - (k) viited põhikirja rakendusaktidele;
 - (l) salastatud teabe käitlemise turvareeglid.
2. Kui SEAPi liikmed otsustavad kasutada/hallata artikli 14 lõike 1 punktis b osutatud kaitsetööstusreservi, peab põhikiri sisaldama lisaks tingimusi, millega reguleeritakse

artikli 14 lõike 1 punktis b osutatud kaitsetööstusreservi haldamist, sealhulgas vajaduse korral ühist ekspordikorraldust.

Artikkel 28

Põhikirja muutmine

1. SEAP esitab komisjonile heakskiitmiseks kõik põhikirja muudatused, mis puudutavad artikli 27 lõike 1 punkte a–h. Komisjon kohaldab *mutatis mutandis* artikli 24 lõiget 2.
2. SEAP esitab komisjonile kõik põhikirja muudatused, millele ei ole lõikes 1 viidatud, kümne päeva jooksul pärast nende vastuvõtmist.
3. Lõikes 1 osutatud muudatuste suhtes võib komisjon esitada kuuekümne päeva jooksul pärast muudatuste esitamist vastuväiteid, põhjendades, miks muudatus ei vasta käesoleva määruse tingimustele.
4. Muudatus ei jõustu enne seda, kui vastuväidete esitamise tähtaeg on lõppenud või kui komisjon on sellest loobunud või kui esitatud vastuväited on tühistatud.
5. Muudatuste taotlus peab sisaldama järgmist teavet:
 - (a) ettepanud muudatuse tekst või vajaduse korral uus muudetud tekst, sealhulgas selle jõustumise kuupäev;
 - (b) põhikirja muudetud ja konsolideeritud versioon.

Artikkel 29

Hanke eritingimused

1. SEAP võib määrata hankija, kes hakkab tegutsema tema nimel.
2. SEAPi nimel hankeid korraldades on hankija kohustatud järgima samu õigusnorme kui SEAP.
3. Kui SEAP hangib kaitsetstarbelise toote enda huvides ja enda nimel, käsitatakse teda direktiivi 2009/81/EÜ artikli 12 punkti c kohase rahvusvahelise organisatsioonina. Kui SEAP hangib kaitsetstarbelise toote oma liikmete nimel, määrab ta erandina direktiivi 2009/81/EÜ artiklist 10 kindlaks omaenda reeglid kooskõlas läbipaistvuse, mittediskrimineerimise ja konkurentsi põhimõtetega.
4. SEAPi hanked peavad vastama artikli 12 lõigetes 3–6 sätestatud nõuetele.

Artikkel 30

Vastutus ja kindlustus

1. SEAP vastutab oma võlgade eest.
2. Liikmete rahaline vastutus SEAPi võlgade eest piirdub nende panusega sellesse. Liikmed võivad põhikirjas täpsustada, et nad võtavad kindlaksmääratud vastutuse, mis on suurem nende panusest, või piiramatu vastutuse.
3. Kui liikmete rahaline vastutus on piiratud, peab SEAP võtma kindlustuse, et katta asjakohase võime loomise ja haldamisega seotud riskid.

4. Liit ei vastuta SEAPi tegevuse ega võlgade eest.

Artikkel 31

Kohaldatav õigus ja jurisdiktsioon

1. SEAPi asutamise ja toimimise suhtes kohaldatakse:
 - (a) liidu õigust, eelkõige käesolevat määrust ja artikli 24 lõike 3 punktis a osutatud rakendusakte;
 - (b) selle riigi õigust, kus on SEAPi põhikirjajärgne asukoht, küsimustes, mille suhtes ei kohaldata või kohaldatakse ainult osaliselt punktis a osutatud õigusakte;
 - (c) põhikirja ja selle rakenduseeskirju.
2. Euroopa Liidu Kohus on pädev lahendama SEAPi käsitlevaid vaidlusi liikmete vahel ning liikmete ja SEAPi vahel ning kõiki selliseid vaidlusi, kus EL on osaline.
3. SEAPi ja kolmandate isikute vaheliste vaidluste suhtes kohaldatakse kohtualluvust käsitlevaid ELi õigusakte. Liidu õigusaktidega hõlmamata juhtumite korral määratakse asjaomase vaidluse lahendamiseks pädev kohus kindlaks vastavalt selle riigi õigusele, kus on SEAPi põhikirjajärgne asukoht.

Artikkel 32

Tegevuse lõpetamine ja maksejõuetus

1. Põhikirjas määratakse kindlaks menetlus, mida kohaldatakse SEAPi lõpetamise korral, kui liikmete kogu teeb sellise otsuse või kui komisjon tunnistab kehtetuks artikli 33 lõikes 6 osutatud rakendusakti, millega SEAP asutati. Tegevuse lõpetamine võib kaasa tuua tegevuse üleviimise mõne teise õigussubjekti alla.
2. Pärast liikmete kogu otsust lõpetada SEAPi tegevus peab SEAP sellest põhjendamatu viivitusega ja hiljemalt kümme päeva pärast sellise otsuse vastuvõtmist komisjonile teatama. Komisjon avaldab tegevuse lõpetamise otsuse kohta asjakohase teatise *Euroopa Liidu Teataja* C-seerias.
3. Pärast tegevuse lõpetamise menetluse lõppu peab SEAP sellest põhjendamatu viivitusega ja hiljemalt kümme päeva pärast menetluse lõppu komisjonile teatama. Komisjon avaldab tegevuse lõpetamise menetluse lõpu kohta asjakohase teatise *Euroopa Liidu Teataja* C-seerias. SEAPi tegevus lõppeb kõnealuse teatise avaldamise päeval.
4. Juhul kui SEAP ei suuda maksta oma võlgu, peab ta sellest viivitamata komisjonile teatama. Komisjon avaldab asjakohase teatise *Euroopa Liidu Teataja* C-seerias.

Artikkel 33

Aruandlus ja kontroll

1. SEAP peab koostama iga-aastase tegevusaruande, mis sisaldab artiklis 22 osutatud tegevuse tehnilist kirjeldust ja sellekohast finantsaruannet. See tuleb edastada komisjonile kuue kuu jooksul pärast eelarveaasta lõppu.

2. Komisjon võib anda SEAPile iga-aastases tegevusaruandes käsitletud teemade kohta soovitusi.
3. SEAP ja asjaomased liikmesriigid peavad teavitama komisjoni kõikidest asjaoludest, mis võivad tõsiselt ohustada SEAPi ülesannete täitmist või piirata tema suutlikkust täita käesoleva määruse raames kehtestatud tingimusi.
4. Kui komisjonil on andmeid, et SEAP on tõsiselt rikkunud käesolevat määrust, rakendusakte, millega ta on loodud, omaenda põhikirja või muid kohaldatavaid õigusakte, nõuab komisjon SEAPilt ja/või selle liikmetelt selgitusi.
5. Kui komisjon jõuab pärast SEAPile ja/või selle liikmetele mõistliku aja andmist oma märkuste esitamiseks järeldusele, et SEAP rikub tõsiselt käesolevat määrust, rakendusakte, millega ta on loodud, omaenda põhikirja või muid kohaldatavaid õigusakte, võib komisjon teha ettepaneku SEAPi ja selle liikmete suhtes parandusmeetmete võtmiseks.
6. Kui parandusmeetmeid ei võeta, võib komisjon tunnistada SEAPi asutanud rakendusakti kehtetuks. Kehtetuks muutev õigusakt avaldatakse *Euroopa Liidu Teataja* L-seerias. Õigusakti avaldamine käivitab SEAPi lõpetamise.

IV peatükk

Tarnekindlus

1. JAGU

VALMISOLEK

Artikkel 34

Tingimused raamlepingute avamiseks teistele liikmesriikidele

1. Kui vähemalt kaks liikmesriiki sõlmivad kokkuleppe kaitseotstarbeliste toodete ühiseks hankimiseks ja kui olukorra äärmine kiireloomulisus seda õigustab, võib lõigetes 2–6 sätestatud norme kohaldada raamlepingute suhtes, milles ei ole sätestatud võimalust seda oluliselt muuta, nii et selle sätteid võib kohaldada avaliku sektori / võrgustiku sektori hankijate suhtes, kes ei olnud algselt raamlepingu osalised.
2. Erandina direktiivi 2009/81/EÜ artikli 29 lõike 2 teisest lõigust võib avaliku sektori / võrgustiku sektori hankija muuta kehtivat raamlepingut, mis on sõlmitud artikli 10 lõigetele 1 ja 2 vastava ettevõtjaga ja mõnda kõnealuse direktiivi artikliga 25 ette nähtud menetlust järgides, nii et raamlepingu sätteid võib kohaldada selliste avaliku sektori / võrgustiku sektori hankijate suhtes, kes ei olnud algselt raamlepingu osalised.
3. Erandina direktiivi 2009/81/EÜ artikli 29 lõike 2 kolmandast lõigust võib avaliku sektori / võrgustiku sektori hankija oluliselt muuta artikli 10 lõigetele 1 ja 2 vastava ettevõtjaga sõlmitud kehtiva raamlepinguga ette nähtud koguseid ulatuses, milles see on rangelt vajalik käesoleva artikli lõike 2 kohaldamiseks. Kui kehtiva raamlepinguga kindlaks määratud koguseid muudetakse oluliselt käesoleva lõike kohaselt, antakse ettevõtjale, kes vastab raamlepingu sõlmimiseks korraldatud

hankemenetluses avaliku sektori / võrgustiku sektori hankija poolt algselt kehtestatud tingimustele, sealhulgas direktiivi 2009/81/EÜ artiklites 39–46 osutatud kvalitatiivse valiku nõuetele, ja vastab artikli 10 lõigetele 1 ja 2, võimalus raamlepinguga ühineda. Avaliku sektori / võrgustiku sektori hankija annab selle võimaluse *Euroopa Liidu Teatajas* avaldatud *ad hoc*-teatega.

4. Lõigetes 2 ja 3 osutatud lepingutele ja raamlepingutele, eelkõige seoses täiendavate kogustega, ning samuti lõikes 1 osutatud liikmesriikide avaliku sektori / võrgustiku sektori hankijate vahelistele suhetele kohaldatakse diskrimineerimiskeelu põhimõtet.
5. Avaliku sektori hankijad, kes on käesoleva artikli lõigetes 2 ja 3 osutatud juhtudel lepingut muutnud, peavad avaldama *Euroopa Liidu Teatajas* sellekohase teate. Teated avaldatakse direktiivi 2009/81/EÜ artikliga 32 ettenähtud korras.
6. Avaliku sektori / võrgustiku sektori hankijad peavad kasutama lõigetes 2 ja 3 ettenähtud võimalust nõuetekohasel viisil, mis ei tõkesta, piira ega moonuta konkurentsi.

Artikkel 35

Hanked

1. Erandina [uuesti sõnastatud finantsmääruse artiklist 168] võivad liikmesriigid, assotsieerunud riigid ja asjakohasel juhul Ukraina taotleda, et komisjon:
 - (a) osaleks nendega ühishankes, mille puhul liikmesriigid, assotsieerunud riigid või Ukraina võivad ühiselt hangitud kaitseotstarbelised tooted täielikult omandada, rentida või liisida, nagu on osutatud [uuesti sõnastatud finantsmääruse artikli 168 lõikes 2];
 - (b) tegutseks keskse hankijana, et hankida huvitatud liikmesriikide huvides või nimel kaitseotstarbelisi tooteid, nagu on osutatud [uuesti sõnastatud finantsmääruse artikli 168 lõikes 3].
2. Lõikes 1 osutatud hankemenetlus peab vastama järgmistele tingimustele:
 - (a) erandina [uuesti sõnastatud finantsmääruse artikli 168 lõigetest 2 ja 3] võivad hankemenetluses osaleda kõik liikmesriigid, assotsieerunud riigid ja Ukraina;
 - (b) komisjon kutsub osalevatest riikidest, millel on võime toota asjaomast kaitseotstarbelist toodet, vähemalt neli eksperti, kellel on läbirääkimisteks vajalikud kogemused, et moodustada ühine läbirääkimisrühm;
 - (c) kui osalevad riigid on otsustanud pidada asjaomase toote üle paralleelset läbirääkimisprotsessi, teatavad nad sellest selgesõnaliselt. Otsuse pidada kõnealuse toote üle paralleelseid läbirääkimisi peavad osalevad riigid ühehäälselt heaks kiitma.
3. Lõike 1 punktis b osutatud hanke osana võib komisjon hankida kaitseotstarbeliste toodete asjakohaseid komponente ja tooraineid, et luua strateegiline reserv.

Kui see on nõuetekohaselt põhjendatud olukorra äärmise kiireloomulisusega, võib komisjon erandina määruse (EL, Euratom) 2018/1046 artikli 172 lõikest 1 taotleda kaupade tarnimist või teenuste osutamist alates kuupäevast, mil saadetakse välja käesoleva määruse kohaldamisel tehtud hanke tulemusel sõlmitava lepingu projekt ja mis ei toimu hiljem kui 24 tundi alates hanke võitja väljakuulutamisest.

4. Et sõlmida ettevõtjatega ostulepinguid, võivad komisjoni esindajad ja komisjoni määratud eksperdid teha koostöös asjaomaste riiklike ametiasutustega asjaomaste kaitseotstarbeliste toodete tootmisrajatistesse kohapealseid kontrollkäike.
5. Käesoleva artikli alusel ostetud kaitseotstarbeliste toodete omandus ja eksport jääb osalevate riikide pädevusse.
6. Komisjon tagab, et osalevaid riike koheldakse hankemenetluste läbiviimisel ja nendest tulenevate lepingute rakendamisel võrdselt.
7. Hanke kasutamine kooskõlas lõikega 1 ei piira muude finantsmääruses sätestatud vahendite kohaldamist.
8. Lisaks finantsmääruses sätestatud tingimustele kohaldatakse käesoleva artikli kohaselt korraldatud hanke tulemusel lepingulistesse suhetesse astunud pakkujate, töövõtjate ja alltöövõtjate suhtes *mutatis mutandis* käesoleva määruse artiklis 10 sätestatud tingimustega samasuguseid rahastamiskõlblikkuse kriteeriume.

Artikkel 36

Kaitseotstarbeliste toodete eelost

1. Artiklis 35 osutatud ühisostud võivad toimuda kaitseotstarbeliste toodete eelostulepingute vormis, mille üle peetakse läbirääkimisi ja mis sõlmitakse osalevate riikide nimel ja huvides. Need lepingud võivad sisaldada ettemaksumehhanismi, mille alusel saadakse õigus soetada toodetavaid tooteid summas, mis ei ületa lepingu neid osi, mis käsitlevad ühekordseid kulusid ja/või tootmisvõimsuse reserveerimist.
2. Kui käesoleva artikli lõikes 1 osutatud lepingud sisaldavad ettemaksumehhanismi, kaetakse töövõtjale tehtav ettemakse artikli 5 lõikes 1 osutatud rahastamispaketist. Artiklis 6 osutatud osalevate riikide rahalist osalust võetakse arvesse võrdselt iga osalevate riikide tellitud toote suhtes.
3. Kui kokku lepitud summad ületavad nõudlust, töötab komisjon asjaomaste liikmesriikide taotlusel välja mehhanismi riiklike varude ümberjaotamiseks või artikli 14 lõike 1 punktis b osutatud kaitsetööstusreservi loomiseks.

Artikkel 37

Väljaostulepingute sõlmimise hõlbustamine

1. Komisjon loob süsteemi, mis hõlbustab EDTIB ja Ukraina kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi tootmisvõimsuse suurendamisega seotud väljaostulepingute sõlmimist, võttes arvesse kaitsetööstusvalmiduse nõukogu arvamust ja nõuandeid ning järgides konkurentsi- ja hanke-eeskirju.
2. Lõikes 1 osutatud süsteem peab võimaldama huvitatud liikmesriikidel, assotsieerunud riikidel ja vajaduse korral Ukrainal teha ostupakkumusi, milles on märgitud:
 - (a) nende kaitseotstarbeliste toodete maht ja kvaliteet, mida nad kavatsevad osta;
 - (b) kavandatav hind või hinnavahe;
 - (c) väljaostulepingu kavandatav kestus.

3. Lõikes 1 osutatud süsteem võimaldab artiklis 10 sätestatud tingimustele vastavate kaitseotstarbeliste toodete tootjatel teha müügipakkumusi, milles on märgitud:
 - (a) nende kaitseotstarbeliste toodete maht ja kvaliteet, mille üle nad soovivad sõlmida väljaostulepinguid;
 - (b) kavandatav hind või hinnavaheemik, millega nad on valmis müüma;
 - (c) väljaostulepingu kavandatav kestus.
4. Lõigete 2 ja 3 kohaselt saadud ostu- ja müügipakkumuste põhjal viib komisjon asjaomased kaitseotstarbeliste toodete tootjad kokku huvitatud liikmesriikide ja assotsieerunud riikidega ning vajaduse korral Ukrainaga.
5. Lõikes 4 osutatud kokkuviimise raames võivad huvitatud liikmesriigid ja assotsieerunud riigid ning vajaduse korral ka Ukraina taotleda, et komisjon osaleks kooskõlas artikliga 35 ühises hankemenetluses või osaleks ühises hankemenetluses nende nimel ja/või huvides.
6. Artikli 5 lõikes 1 osutatud rahastamispakett võib hõlmata ühekordseid kulusid ja/või tootmisvõimsuse reserveerimist käsitlevaid lepingu osi.

Artikkel 38

Loamenetluse kiirendamine, et tagada asjaomaste kaitseotstarbeliste toodete õigeaegne kättesaadavus ja tarnimine

1. Liikmesriigid tagavad, et tootmisrajatiste planeerimise, ehitamise ja käitamisega, sisendite liidusisese veo ning lõpptoodete kvalifitseerimise ja sertifitseerimisega seotud haldustaotlusi menetletakse tõhusalt ja õigeks ajaks. Selleks tagavad kõik asjaomased riigi ametiasutused, et neid taotlusi menetletakse nii kiiresti, kui see on õiguslikult võimalik.
2. Liikmesriigid tagavad, et konkreetse juhtumi puhul õiguslike huvide kaalumisel eelistatakse planeerimis- ja loamenetluses asjaomaste kaitseotstarbeliste toodete tootmiseks mõeldud tehaste ja rajatiste ehitamist ja käitamist.

Artikkel 39

Ristsertifitseerimise lihtsustamine

1. Iga liikmesriik võtab vastu kaitseotstarbeliste toodete riiklike sertifitseerimisasutuste loetelu ja edastab selle komisjonile, kes teeb selle kättesaadavaks kõigile liikmesriikidele.
2. Komisjon kehtestab rakendusaktidega liikmesriikide poolt kindlaks määratud kaitseotstarbeliste riiklike sertifitseerimisasutuste ametliku loetelu ja ajakohastab seda. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 58 lõikes 3 osutatud kontrollimenetlusega.
3. Ühe liikmesriigi sertifitseerimisasutus võib nõuda teise liikmesriigi sertifitseerimisasutuselt põhiteavet teatava kaitseotstarbelise toote sertifitseerimise ulatuse kohta.

2. JAGU

TARNEAHELA JÄRELEVALVE JA SEIRE

Artikkel 40

Kaitsevaldkonna tarneahelate kaardistamine

1. Komisjon kaardistab koostöös kaitsetööstusvalmiduse nõukoguga liidu kaitsevaldkonna tarneahelad.
2. Kaitsetööstusvalmiduse nõukogu koostab loetelu kaitseotstarbelistest toodetest, mis on liidu ja selle liikmesriikide julgeoleku ja kaitse huvide seisukohast kriitilise tähtsusega ja vajalikud liikmesriikide kaitsevõime ja EDTIB valmisoleku tugevdamiseks (edaspidi „kaitseotstarbelised põhitooted“). Seda loetelu ajakohastatakse korrapäraselt vähemalt igal aastal.
3. Komisjon töötab pärast kaitsetööstusvalmiduse nõukoguga konsulteerimist välja kriisi korral oluliste toodete kindlakstegemise raamistiku ja metoodika, pannes rõhku sellele, et kindlaks teha pudelikaelad ja kõnealuste toodete tootmisvõimsus liidus.
4. Lõikes 1 osutatud kaardistus ja käesoleva artikli lõikes 6 osutatud loetelu võimaldavad analüüsida liidu kriisi korral oluliste toodete tarneahelate tugevaid ja nõrku külgi ning anda teavet II peatüki alusel loodava programmi kavandamiseks.
5. Selleks kasutab komisjon muu hulgas avalikult ja kommertsalustel kättesaadavaid andmeid ning ettevõtjatelt saadud asjakohast mittekonfidentsiaalset teavet, sarnaste analüüside tulemusi, sealhulgas tooraineid ja taastuvenergiat käsitlevate liidu õigusaktide kontekstis tehtud analüüside tulemusi ning artikli 66 lõike 1 kohaselt antud hinnanguid. Kui sellest ei piisa kriisi korral oluliste toodete kindlakstegemiseks, võib komisjon pärast kaitsetööstusvalmiduse nõukoguga konsulteerimist esitada vabatahtlikke teabenõudeid asjaomastes väärtusahelates osalevatele ja liidus asuvatele osalejatele.
6. Komisjon kehtestab rakendusaktiga kriisi korral oluliste toodete loetelu ja ajakohastab seda korrapäraselt. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 58 lõikes 3 osutatud kontrollimenetlusega.
7. Komisjon teavitab kaitsetööstusvalmiduse nõukogu korrapäraselt lõike 4 kohase tegevuse koondtulemustest.
8. Komisjon koostab lõike 4 kohaste tegevuste tulemuste põhjal ja pärast Euroopa kaitsetööstusvalmiduse nõukoguga konsulteerimist loetelu varajase hoiatuse indikaatoritest. Komisjon vaatab pärast Euroopa kaitsetööstusvalmiduse nõukoguga konsulteerimist varajase hoiatuse indikaatorite loetelu korrapäraselt läbi vähemalt iga kahe aasta järel.
9. Käesoleva artikli kohaselt saadud teabe käitlemisel täidetakse artiklis 61 sätestatud konfidentsiaalsuskohustusi.
10. Käesolev artikkel ei piira ELi toimimise lepingu artikli 346 lõike 1 punkti a kohast liikmesriikide oluliste julgeolekuhuvide kaitset.

Seire

1. Komisjon korraldab kaitsetööstusvalmiduse nõukoguga konsulteerides korrapäraselt artikli 40 lõike 6 kohaselt kindlaks määratud kriisi korral oluliste toodete tarnimiseks vajaliku liidu tootmisvõimsuse seiret, et teha kindlaks tegurid, mis võivad häirida, kahjustada või negatiivselt mõjutada nende kaitsetstarbeliste põhitoodete tarnimist, mille jaoks asjakohane tootmisvõimsus on loodud. Seire hõlmab järgmisi meetmeid:
 - (a) artikli 40 lõike 8 kohaste varajase hoiatuse indikaatorite seire;
 - (b) liikmesriikide teostatav seire artiklis 42 kindlaks määratud peamiste turuosaliste tegevuse ausameelsuse üle ning liikmesriikide teated oluliste sündmuste kohta, mis võivad korrapäraselt seiret takistada;
 - (c) parimad tavad riskide ennetamiseks leevendamiseks ja kriisi korral oluliste toodete tarnimiseks vajaliku liidu tootmisvõimsuse läbipaistvuse suurendamiseks.

Komisjon määrab pärast kaitsetööstusvalmiduse nõukoguga konsulteerimist kindlaks seire sageduse.

2. Komisjon pöörab erilist tähelepanu VKEdele, et minimeerida teabe kogumisest tulenevat halduskoormust.
3. Komisjon võib pärast kaitsetööstusvalmiduse nõukoguga konsulteerimist kutsuda artiklis 42 osutatud peamisi turuosalisi, liikmesriike, riiklike kaitsetööstuse ühendusi ja muid asjaomaseid sidusrühmi üles esitama lõike 1 esimese lõigu punkti a kohase seire tegemiseks vabatahtlikku teavet.
4. Lõike 1 esimese lõigu punkti b kohaldamisel võivad liikmesriigid taotleda artiklis 42 osutatud peamistelt turuosalistelt vabatahtlikkuse alusel teavet, kui see on vajalik ja proportsionaalne.
5. Lõike 3 kohaldamisel koostavad riikide pädevad asutused loetelu kontaktidest kõigi nende territooriumil asutatud ettevõtjate kohta, kes panustavad või võivad panustada kaitsetstarbeliste põhitoodete tarnimisse, ja haldavad seda. Kõnealune loetelu edastatakse komisjonile. Komisjon näeb koostalitlusvõime tagamiseks ette kontaktide loetelu standardvormi.
6. Ilma et see piiraks liikmesriikide olulisi julgeolekuhuve ja liikmesriikide sõlmitud lepingutest tuleneva konfidentsiaalse äriteabe kaitset, esitavad liikmesriigid vajaduse korral kaitsetööstusvalmiduse nõukogule kogu asjakohase lisateabe, eelkõige juhul, kui riik võib võtta praegu või tulevikus meetmeid kriisi korral oluliste toodete hankimiseks, ostmiseks või tootmiseks.
7. Lõike 1 kohase tegevuse käigus kogutud teabe põhjal annab komisjon kaitsetööstusvalmiduse nõukogule koondtulemuste kohta korrapäraselt ajakohastatava aruande vormis aru. Kaitsetööstusvalmiduse nõukogu tuleb kokku, et hinnata seire tulemusi. Kui see on asjakohane, võib kaitsetööstusvalmiduse nõukogu juht kutsuda sellistele koosolekutele riiklike kaitsetööstuse ühendusi, peamisi turuosalisi ning akadeemiliste ringkondade ja kodanikuühiskonna eksperte.
8. Käesolev artikkel ei piira ELi toimimise lepingu artikli 346 lõike 1 punkti a kohast liikmesriikide oluliste julgeolekuhuvide kaitset.

Artikkel 42

Peamised turuosalised

1. Liikmesriigid määravad koostöös komisjoniga kindlaks peamised nende territooriumil asutatud turuosalised, kes on seotud kaitsetarbeliste põhitoodete tarnimisega, võttes arvesse järgmisi elemente:
 - (a) peamise turuosalise liidu või ülemaailmne turuosa kõnealuse toote turul;
 - (b) turuosalise tähtsus toote pakkumise piisava taseme säilitamisel liidus, võttes arvesse alternatiivide olemasolu liidus kõnealuse toote pakkumisel;
 - (c) mõju, mida turuosalise pakutava toote tarnehäire võib avaldada kriisi korral oluliste toodete tarnimisele.
2. Liikmesriigid teatavad olulistest sündmustest, mis võivad takistada lõikes 1 osutatud tegevuse korrapärasest toimimisest.

3. JAGU

TARNEKRIIS – ENNETAMINE JA LEEVENDAMINE

Artikkel 43

Hoiatused ja ennetusmeetmed

1. Kui riigi pädev asutus saab teada kriisi korral oluliste toodete tõsise häire ohust või kui tal on konkreetset ja usaldusväärset teavet mis tahes muu asjakohase riskiteguri või sündmuse kohta, mis võib mõjutada kriisi korral olulise toote tarnimist, hoiatab ta põhjendamatu viivitusega kaitsetööstusvalmiduse nõukogu.
2. Kui kaitsetööstusvalmiduse nõukogu või komisjon saab teada kriisi korral olulise toote tõsise häire ohust või kui tal on konkreetset ja usaldusväärset teavet mis tahes muu asjakohase riskiteguri või sündmuse kohta, mis võib mõjutada kriisi korral olulise toote tarnimist, sealhulgas varajase hoiatuse indikaatorite, lõike 1 kohase hoiatuse või rahvusvahelistelt partneritelt saadud teabe põhjal, võtab komisjon põhjendamatu viivitusega järgmised ennetusmeetmed:
 - (a) kutsub kokku kaitsetööstusvalmiduse nõukogu erakorralise istungi, et koordineerida järgmisi meetmeid:
 - (1) arutada asjaomaste kriisi korral oluliste toodete kättesaadavuse ja tarnimise häirete tõsidust;
 - (2) soovitada komisjonil algtada käesoleva määruse II peatüki kohased meetmed;
 - (3) arutada riiklike pädevate asutuste tegutsemispõhimõtteid, mis hõlmavad muu hulgas peamiste turuosaliste valmisoleku hindamist;
 - (4) alustada sidusrühmadega dialoogi kriisi korral oluliste toodete tarnimiseks vajaliku liidu tootmisvõimsuse üle, et teha kindlaks, valmistada ette ja võimaluse korral koordineerida ennetusmeetmeid;
 - (5) arutada artiklis 44 osutatud tarnekriisi seisukorra väljakuulutamist, kui see on vajalik ja proportsionaalne;

- (b) alustada liidu nimel asjaomaste kolmandate riikide ja rahvusvaheliste organisatsioonidega konsultatsioone või koostööd, mis võib vajaduse korral hõlmata asjaomaste rahvusvaheliste foorumite koordineerimist, et leida rahvusvahelisi kohustusi järgides tarneahela häiretele koostööpõhiseid lahendusi.

Artikkel 44

Tarnekriisi seisukorra väljakuulutamine

1. Tarnekriis loetakse tekkinuks, kui:
 - (a) teatavate toodete puhul, mis ei ole kaitsetstarbelised tooted, esineb suuri tarnehäireid või suuri takistusi kauplemisel liidus, mis põhjustab nende toodete märkimisväärset nappust, ja
 - (b) selline märkimisväärne nappus takistab kaitsetstarbeliste toodete tarnimist, parandamist või hooldust sellisel määral, et sellel on suur kahjulik mõju liidu kaitsevaldkonna tarneahelate toimimisele, mis mõjutab ühtlasi liidu ühiskonda, majandust ja julgeolekut.
2. Kui komisjon või kaitsetööstusvalmiduse nõukogu saab artikli 43 kohasest võimalikust tarnekriisist teadlikuks, hindab komisjon, kas käesoleva artikli lõikes 1 sätestatud tingimused on täidetud. Hindamisel võetakse arvesse tarnekriisi seisukorra võimalikku positiivset ja negatiivset mõju ja tagajärgi liidu kaitsevaldkonna tarneahelatele, samuti muudes asjakohastes liidu kriisiohjeraamistikes tehtud hindamisi. Kui hindamine annab konkreetseid ja usaldusväärseid tõendeid, võib komisjon pärast konsulteerimist kaitsetööstusvalmiduse nõukoguga teha nõukogule ettepaneku kuulutada välja tarnekriisi seisukord.
3. Nõukogu võib kvalifitseeritud häälteenamusega otsustades võtta tarnekriisi seisukorra väljakuulutamiseks vastu nõukogu rakendusakti. Rakendusaktis määratakse kindlaks tarnekriisi seisukorra kestus, mis ei tohi olla pikem kui 12 kuud.
4. Komisjon esitab nõukogule ja Euroopa Parlamendile tarnekriisi seisukorra kohta korrapäraselt ja vähemalt iga kolme kuu järel aruande.
5. Enne tarnekriisi seisukorra kestuse lõppu hindab komisjon, kas oleks asjakohane tarnekriisi seisukorda pikendada. Kui hindamine annab konkreetseid ja usaldusväärseid tõendeid selle kohta, et tarnekriisi seisukorra väljakuulutamise tingimused on endiselt täidetud, võib komisjon pärast kaitsetööstusvalmiduse nõukoguga konsulteerimist teha nõukogule ettepaneku tarnekriisi seisukorda pikendada.
6. Nõukogu võib kvalifitseeritud häälteenamusega otsustades võtta tarnekriisi seisukorra pikendamiseks vastu nõukogu rakendusakti. Pikenduse kestus on piiratud ja see määratakse kindlaks nõukogu rakendusaktis.
7. Komisjon võib teha ettepaneku tarnekriisi seisukorra pikendamiseks, kui see on nõuetekohaselt põhjendatud, ühe või mitu korda.
8. Tarnekriisi seisukorra ajal hindab komisjon pärast kaitsetööstusvalmiduse nõukoguga konsulteerimist tarnekriisi seisukorra ennetähtaegse lõpetamise asjakohasust. Hindamise tulemustest sõltuvalt võib komisjon teha nõukogule ettepaneku tarnekriisi seisukord lõpetada.

9. Nõukogu võib tarnekriisi seisukorra lõpetamiseks võtta vastu nõukogu rakendusakti.
10. Tarnekriisi seisukorra ajal kutsub komisjon liikmesriigi taotlusel või omal algatusel vajaduse korral kokku kaitsetööstusvalmiduse nõukogu erakorralise istungi. Liikmesriigid teevad komisjoniga tihedat koostööd, annavad kaitsetööstusvalmiduse nõukogus õigeaegselt teada kõikidest kaitsevaldkonna tarneahela suhtes võetavatest riiklikest meetmetest ja koordineerivad neid.
11. Kui tarnekriisi seisukorra kestus lõpeb või kui tarnekriisi seisukord lõpetatakse ennetähtaegselt vastavalt käesoleva artikli lõikele 8, lõpetatakse viivitamata artiklite 46 ja 47 kohaselt võetud meetmete kohaldamine.
12. Hiljemalt kuus kuud pärast tarnekriisi seisukorra kestuse lõppu ajakohastab komisjon artiklite 40 ja 41 kohast kaitsevaldkonna tarneahelate kaardistamist ja seiret, võttes arvesse kriisist saadud kogemusi.

Artikkel 45

Tarnekriisi kiireloomulised meetmed

1. Kui kuulutatakse välja artikli 44 kohane tarnekriisi seisukord ja kui see on liidus tekkinud tarnekriisi leevendamise seisukohast vajalik, võib komisjon võtta artiklites 45 ja 46 sätestatud meetmeid, lähtudes neis artiklites sätestatud tingimustest.
2. Komisjon kohaldab pärast kaitsetööstusvalmiduse nõukoguga konsulteerimist artiklites 46 ja 47 sätestatud meetmeid üksnes kriisi korral oluliste toodete suhtes, mille tarnimine on tarnekriisi tõttu häiritud või häirumisohus. Käesoleva artikli lõikes 1 osutatud meetmete kasutamine peab olema proportsionaalne ja piirduma sellega, mis on vajalik kriisi korral oluliste toodete tarneahelaid mõjutavate tõsiste häirete kõrvaldamiseks liidus, ning see peab olema liidu parimates huvides. Nende meetmete kasutamisel välditakse eelkõige VKEde ebaproportsionaalset halduskoormust.
3. Kui kuulutatakse välja artikli 44 kohane tarnekriisi seisukord ja kui see on liidus tekkinud tarnekriisi leevendamise seisukohast asjakohane, võib kaitsetööstusvalmiduse nõukogu kaaluda ja soovitada asjakohaste ja tulemuslike kiireloomuliste meetmete võtmist.
4. Komisjon teavitab Euroopa Parlamenti ja nõukogu korrapäraselt kõigist lõike 1 kohaselt võetud meetmetest ja põhjendab meetmete võtmist.
5. Komisjon võib pärast konsulteerimist kaitsetööstusvalmiduse nõukoguga anda välja suunised kiireloomuliste meetmete rakendamise ja kasutamise kohta.

Artikkel 46

Teabe kogumine

1. Kui kuulutatakse välja artikli 44 kohane tarnekriisi seisukord, võib komisjon, kes on saanud liikmesriigilt, kus asjaomased ettevõtjad on asutatud, sellekohase nõusoleku, nõuda, et ettevõtjad, kes osalevad kriisi korral oluliste, muude kui kaitsetstarbeliste toodete tootmises, esitaksid kindlaksmääratud aja jooksul teabe oma tootmisvõimekuse, tootmisvõimsuse ja esmaste häirete kohta. Nõutav teave on piiratud sellega, mis on vajalik tarnekriisi olemuse hindamiseks või võimalike leevendus- või kiireloomuliste meetmete kindlaksmääramiseks ja hindamiseks liidu

või riiklikul tasandil. Teabenõuded ei hõlma sellise teabe esitamist, mille avalikustamine on vastuolus liikmesriikide riikliku julgeoleku huvidega.

2. Enne teabenõude esitamist võib komisjon korraldada vabatahtliku konsulteerimise esindusliku arvu asjaomaste ettevõtjatega, et määrata kindlaks sellise nõude asjakohane ja proportsionaalne sisu. Komisjon koostab teabenõude koostöös kaitsetööstusvalmiduse nõukoguga.
3. Komisjon kasutab teabenõude esitamiseks turvalisi vahendeid ja käitleb saadud teavet kooskõlas artikliga 61. Selleks edastavad riikide pädevad asutused komisjonile artikli 41 lõike 5 kohaselt koostatud kontaktide loetelu.
4. Komisjon edastab teabenõude koopia põhjendamatu viivitusega selle liikmesriigi pädevale asutusele, kelle territooriumil teabenõude adressaadiks oleva ettevõtja tootmisüksus asub. Kui riigi pädev asutus seda nõuab, edastab komisjon asjaomaselt ettevõtjalt kooskõlas liidu õigusega saadud teabe.
5. Teabenõudes nimetatakse nõude õiguslik alus ja piirdatakse minimaalselt vajalikuga ning nõue peab olema andmete detailsuse ja mahu ning taotletud andmetele juurdepääsu sageduse mõttes proportsionaalne, võtma arvesse ettevõtja õiguspäraseid eesmärke ning andmete kättesaadavaks tegemiseks vajalikke kulusid ja jõupingutusi ning määrama kindlaks teabe esitamise tähtaja. Selles märgitakse ka artiklis 55 sätestatud karistused.
6. Nõutud teabe esitavad ettevõtjate või asjaomaste ettevõtjate ühenduste nimel ettevõtjate omanikud või nende esindajad, ning juriidiliste isikute ja iseseisva õigusvõimeta ühenduste puhul isikud, kes on seaduse või põhikirja järgi volitatud neid esindama.
7. Kui liidus asutatud ettevõtja saab kolmandast riigist teabenõude tema tegevuse kohta seoses liidu kaitsevaldkonna kriitilise tähtsusega tarneahelaga, teavitab ta sellest komisjoni õigeaegselt viisil, mis võimaldab komisjonil nõuda sellelt ettevõtjalt samalaadset teavet. Komisjon teavitab kaitsetööstusvalmiduse nõukogu kolmanda riigi teabenõude olemasolust.
8. Kui ettevõtja esitab vastuseks käesoleva artikli alusel esitatud nõudele ebaõiget, mittetäielikku või eksitavat teavet või jätab teabe ettenähtud tähtaja jooksul esitamata, määratakse talle trahv vastavalt artiklile 55, välja arvatud juhul, kui ettevõtja jätab nõutud teabe esitamata piisavalt põhjendatud alustel.

Artikkel 47

Prioriteetsed tellimused

1. Kui kuulutatakse välja artikli 44 kohane tarnekriisi seisukord, võib liikmesriik, kellel on või võivad tekkida kas tellimuse esitamisel või kaitsetarbeliste põhitoodete tarnelepingu täitmisel suured raskused, mis on tingitud nappusest või suurest nappuseohust liidu kaitsevaldkonna kriitilise tähtsusega tarneahelas, taotleda komisjonilt, et see nõuaks ettevõtjalt, et see võtaks vastu või täidaks eelisjärjekorras kriisi korral oluliste, muude kui kaitsetarbeliste toodete tellimuse (edaspidi „prioriteetne tellimus“).
2. Lõikes 1 osutatud taotluse korral võib komisjon, olles konsulteerinud asjaomase ettevõtja asukohaliikmesriigiga ja viimase nõusolekul, teatada asjaomasele ettevõtjale oma kavatsusest kehtestada prioriteetse tellimuse nõue.

3. Lõikes 2 osutatud teates tuleb esitada teave nõude õigusliku aluse kohta ning märkida asjaomase toote nimetus, kirjeldus ja kogused, samuti tuleb esitada ajakava ja tähtaeg, mille jooksul tellimus tuleb täita, ning teha teatavaks prioriteetse tellimuse kasutamist õigustavad asjaolud.
4. Ettevõtja peab vastama komisjonile viie tööpäeva jooksul alates lõikes 2 osutatud teate saamisest ja teatama, kas ta saab tellimuse vastu võtta või mitte. Kui olukorra kiireloomulisus seda nõuab, võib komisjon põhjendatult kiireloomulistel juhtudel ettevõtjale vastamiseks antud tähtaega lühendada.
5. Kui ettevõtja prioriteetse tellimuse tagasi lükkab, peab ta esitama komisjonile selle kohta üksikasjaliku põhjenduse.
6. Kui ettevõtja võtab prioriteetse tellimuse vastu, loetakse, et tellimus on vastu võetud komisjoni nõudes kirjeldatud tingimustel vastavalt lõikele 1, ning ettevõtja on kohustatud tellimuse täitma.
7. Kui teate saanud ettevõtja prioriteetse tellimuse tagasi lükkab, loetakse, et tellimusest on keeldutud. Võttes nõuetekohaselt arvesse ettevõtja esitatud põhjendusi, võib komisjon:
 - (a) loobuda tellimuse esitamisest;
 - (b) kohustada asjaomast ettevõtjat prioriteetset tellimust rakendusaktiga õiglase ja mõistliku hinnaga vastu võtma või täitma.
8. Komisjon võtab arvesse vastuväiteid, mille ettevõtja esitas lõike 7 kohaselt, ja toob välja põhjused, miks oli kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega ja ettevõtja põhiõiguste hartast tulenevate põhiõigustega lõike 7 punktis b osutatud rakendusakti vastuvõtmine lõikes 1 kirjeldatud asjaolusid silmas pidades vajalik.
9. Lõike 7 punktis b osutatud rakendusaktis teeb komisjon teatavaks prioriteetse tellimuse õigusliku aluse, määrab tähtaja, mille jooksul tellimus tuleb täita, ning märgib toote nimetuse, kirjelduse ja koguse ning muud näitajad, mida tuleb järgida. Komisjon nimetab ka artiklis 55 sätestatud karistused kohustuse täitmata jätmise eest.
10. Kui ettevõtja on komisjoni prioriteetse tellimuse lõike 6 kohaselt vastu võtnud või kui komisjon on võtnud vastu lõike 7 punkti b kohase rakendusakti, siis:
 - (a) esitatakse prioriteetne tellimus õiglase ja mõistliku hinnaga, võttes nõuetekohaselt arvesse ettevõtja alternatiivkulusid prioriteetse tellimuse täitmisel võrreldes olemasolevate lepinguliste kohustustega;
 - (b) on prioriteetne tellimus ülimuslik mis tahes era- või avalik-õigusliku kohustuse suhtes, välja arvatud need, mis on otseselt seotud sõjaliste korraldustega.
11. Mis tahes vastuolu prioriteetse tellimuse ja liidu mis tahes muu prioriseerimismehhanismi alla kuuluva meetme vahel lahendab komisjon avaliku huvi kaalumise teel.
12. Kui ettevõtja on komisjoni lõike 6 kohase tellimuse vastu võtnud või kui komisjon on vastu võtnud lõike 7 punkti b kohase rakendusakti, siis võib ettevõtja taotleda, et komisjon prioriteetse tellimuse läbi vaataks, kui ta leiab, et see on nõuetekohaselt põhjendatud ühel järgmistest põhjustest:
 - (a) kui ettevõtja ei suuda täita prioriteetset tellimust ebapiisava tootmisvõimekuse või tootmisvõimsuse tõttu isegi tellimuse eeliskohtlemise korral;

- (b) kui tellimuse vastuvõtmine tooks kaasa ebamõistliku majandusliku koormuse ja tooks ettevõtjale kaasa erilised raskused.
13. Ettevõtja esitab kogu asjakohase ja põhjendatud teabe, mis võimaldab komisjonil esitatud vastuväiteid hinnata.
 14. Tuginedes ettevõtja esitatud põhjenduste ja tõendite läbivaatamisele, võib komisjon, olles konsulteerinud asjaomase ettevõtja asukohaliikmesriigiga, rakendusakti muuta ning asjaomase ettevõtja osaliselt või täielikult käesolevast artiklist tulenevatest kohustustest vabastada.
 15. Käesolev artikkel ei piira samaväärse toimega riiklike mehhanismide ja algatuste kasutamist.
 16. Kui liidus asutatud ettevõtja suhtes kohaldatakse kolmanda riigi meedet, millega kaasneb prioriteetne tellimus, teatab ettevõtja sellest komisjonile. Seejärel teatab komisjon nimetatud meetmest komiteele.
 17. Kui ettevõtja on nõustunud kooskõlas lõikega 6 võtma prioriteetse tellimuse vastu ja täitma selle eelisjärjekorras või on olnud kohustatud kooskõlas lõike 7 punktiga b seda vastu võtma või täitma, on ettevõtja seoses prioriteetse taotluse täitmisega vabastatud igasugusest lepingulisest või lepinguvälisest vastutusest. Vastutus välistatakse ainult sel määral, mil lepinguliste kohustuste rikkumine oli vajalik ettenähtud prioriteetsuse järgimiseks.
 18. Kui ettevõtja pärast seda, kui ta on sõnaselgelt nõustunud või olnud kohustatud nõustuma komisjoni esitatud tellimusi eelisjärjekorras täitma, ei täida kas tahtlikult või raske hooletuse tõttu kohustust need tellimused eelisjärjekorras täita, määratakse talle artiklis 54 sätestatud trahvid, välja arvatud juhul, kui ettevõtjal on põhjendatult alust neid tellimusi eelisjärjekorras mitte täita.
 19. Komisjon võtab vastu rakendusakti, millega kehtestatakse prioriteetsete taotluste toimimiseks vajalik praktiline ja tegevuskord.
 20. Käesolevas artiklis nimetatud rakendusaktid võetakse vastu artikli 58 lõikes 3 osutatud kontrollimenetluse kohaselt.

4. JAGU

JULGEOLEKUGA SEOTUD TARNEKRIISI SEISUKORD

Artikkel 48

Julgeolekuga seotud tarnekriisi seisukorra väljakuulutamine

1. Julgeolekuga seotud tarnekriis loetakse tekkinuks, kui:
 - (a) on tekkinud või loetakse tekkinuks julgeolekukriis;
 - (b) liidus esineb suuri häireid kaitseotstarbeliste toodete tarnimisel või suuri takistusi nendega kauplemisel, mis põhjustab kaitseotstarbeliste toodete või nendega seotud vahetoodete või toor- või töödeldud materjalide märkimisväärset nappust.
2. Kui tekib julgeolekuga seotud tarnekriis või kui komisjon või kaitsetööstusvalmiduse nõukogu saab artikli 43 kohaselt võimalikust tarnekriisist teadlikuks, hindab komisjon kõrge esindaja osalusel, kas käesoleva artikli lõikes 1 sätestatud tingimused

on täidetud. Hindamisel võetakse arvesse julgeolekuga seotud tarnekriisi seisukorra võimalikku positiivset ja negatiivset mõju ja tagajärgi liidu kaitsevaldkonna tarneahelatele. Kui hindamine annab konkreetseid ja usaldusväärseid tõendeid, võib komisjon teha nõukogule ettepaneku julgeolekuga seotud tarnekriisi seisukord välja kuulutada.

3. Kui see on kriisi lahendamiseks asjakohane, võib nõukogu komisjoni ettepanekul ja kvalifitseeritud häälteenamusega otsustades võtta julgeolekuga seotud tarnekriisi seisukorra väljakuulutamiseks vastu rakendusakti, võttes arvesse vajadust tagada liidu, liikmesriikide ja liidu kodanike julgeoleku kõrge tase.
4. Nõukogu määrab rakendusaktis, millega kuulutatakse välja julgeolekuga seotud tarnekriisi seisukord, kindlaks, millised artiklites 49–54 sätestatud meetmed on kriisiga tegelemiseks sobivad, võttes arvesse vajadust tagada liidu, liikmesriikide ja liidu kodanike julgeoleku kõrge tase, ning millised meetmed tuleb seetõttu kasutusele võtta.
5. Julgeolekuga seotud tarnekriisi seisukord kuulutatakse välja maksimaalselt 12 kuuks. Hiljemalt kolm nädalat enne selle ajavahemiku lõppu, mille kestel on julgeolekuga seotud tarnekriisi seisukord olnud välja kuulutatud, esitab komisjon kõrge esindaja osalusel nõukogule aruande, milles hinnatakse, kas seda ajavahemikku tuleks pikendada. Aruandes analüüsitakse muu hulgas julgeoleku olukorda ja julgeolekukriisi majanduslikke tagajärgi liikmesriikides ja liidus tervikuna, samuti käesoleva määruse alusel varem rakendatud meetmete mõju.
6. Kui lõikes 4 osutatud hinnangus jõutakse järeldusele, et julgeolekuga seotud tarnekriisi seisukorra ajavahemikku on vaja pikendada, võib komisjon teha nõukogule pikendamise ettepaneku, täpsustades, milliseid meetmeid oleks asjakohane pikendada. Ajavahemikku pikendatakse kuni kuus kuud. Kui see on kriisi lahendamiseks asjakohane, võib nõukogu teha ühe või mitu korda kvalifitseeritud häälteenamusega otsuse pikendada ajavahemikku, mille kestel kehtib julgeolekuga seotud tarnekriisi seisukord, võttes arvesse vajadust tagada liidu, liikmesriikide ja Euroopa kodanike julgeoleku kõrge tase.
7. Komisjon võib pärast kaitsetööstusvalmiduse nõukoguga konsulteerimist teha nõukogule ettepaneku võtta vastu rakendusakt, millega võetakse lisaks juba kasutuselevõetud meetmetele kasutusele täiendavad meetmed või peatatakse artiklites 49–54 sätestatud meetmed, mille ta on juba kasutusele võtnud, kui see on kriisiga tegelemiseks asjakohane, võttes arvesse vajadust tagada liidu, liikmesriikide ja liidu kodanike julgeoleku kõrge tase.
8. Kui ajavahemik, mille kestel julgeolekuga seotud tarnekriisi seisukord on olnud välja kuulutatud, lõppeb, lõpetatakse artiklite 49–54 kohaselt võetud meetmete kohaldamine.
Artiklites 49–54 sätestatud meetmete ettevalmistamise ja rakendamise käigus tegutseb komisjon alati, kui see on võimalik, tihedas koostöös kaitsetööstusvalmiduse nõukoguga, kes annab õigeaegselt nõu. Komisjon teavitab võetud meetmetest kaitsetööstusvalmiduse nõukogu.
9. Kui julgeolekuga seotud tarnekriisi seisukord välja kuulutatakse, võib komisjon võtta artiklites 46 ja 47 sätestatud meetmeid, lähtudes nimetatud artiklites ja artiklis 45 sätestatud tingimustest.

Artikkel 49

Teabe kogumine

Kui nõukogu võtab selle meetme kooskõlas artikli 48 lõikega 4 kasutusele, võib komisjon võtta artiklis 46 sätestatud meetme seoses kaitseotstarbeliste toodetega, lähtudes neis artiklites sätestatud tingimustest.

Artikkel 50

Kaitseotstarbeliste toodete prioriseerimine (edaspidi „prioriteetsed taotlused“)

1. Kui nõukogu võtab kasutusele artikli 48 lõike 4 kohase meetme, võib liikmesriik, kellel on või võivad tekkida kas kaitseotstarbeliste toodete tellimuse esitamisel või tarnelepingu täitmisel suured raskused, mis on tingitud kriisi korral oluliste toodete nappusest või suurest nappuseohust, ning need raskused võivad kahjustada liidu ja selle liikmesriikide julgeolekut, paluda komisjonilt, et see nõuaks ettevõtjalt, et see võtaks vastu või täidaks eelisjärjekorras teatavaid kriisi korral oluliste toodete tellimusi (edaspidi „prioriteetne taotlus“). Need taotlused võivad puudutada üksnes kaitseotstarbelisi tooteid.
2. Lõikes 1 osutatud taotluse korral võib komisjon pärast asjaomase ettevõtja asukohaliikmesriigiga konsulteerimist ja viimase eelneval nõusolekul nõuda, et viimane võtaks vastu prioriteetse taotluse. Komisjoni nõudes märgitakse selgesõnaliselt, et ettevõtjal on vabadus taotlus tagasi lükata.
3. Kui ettevõtja, kellele lõikes 1 osutatud taotlus on adresseeritud, on nõude taotlusi eelisjärjekorras täita sõnaselgelt vastu võtnud, võtab komisjon pärast asjaomase ettevõtja asukohaliikmesriigiga konsulteerimist ja tema eelneval nõusolekul vastu rakendusakti, milles sätestatakse:
 - (a) ettevõtjale täitmiseks esitatud prioriteetsete taotluste õiguslik alus;
 - (b) kriisi korral olulised tooted, mille kohta on esitatud prioriteetne taotlus, ja kogus, kui palju neid tuleb tarnida;
 - (c) prioriteetse taotluse täitmise tähtajad;
 - (d) prioriteetse taotlusega seotud toodete saajad ja
 - (e) lepingulise kohustuste peatumine lõikes 5 sätestatud tingimustel.
4. Prioriteetne taotlus esitatakse õiglase ja mõistliku hinnaga, võttes nõuetekohaselt arvesse ettevõtja alternatiivkulusid prioriteetse taotluse täitmisel võrreldes olemasolevate lepinguliste kohustustega. Prioriteetsed taotlused on era- ja avalikõiguslikult ülimuslikud mis tahes varasemate era- või avaliku sektori lepinguliste kohustuste suhtes, mis on seotud toodetega, mille kohta on esitatud prioriteetne taotlus.
5. Ettevõtja, kellele on esitatud prioriteetne taotlus, ei vastuta liikmesriigi õigusega reguleeritud lepingulise kohustuse rikkumise eest, kui:
 - (a) lepinguliste kohustuste rikkumine on rangelt vajalik prioriteetse taotluse eelisjärjekorras täitmiseks;
 - (b) järgitakse lõikes 3 osutatud rakendusakti ja

- (c) prioriteetset taotlust ei ole võetud vastu üksnes selleks, et põhjendamatult vältida varasema kohustuse täitmist.
6. Kui ettevõtja pärast seda, kui ta on sõnaselgelt nõustunud komisjoni esitatud tellimusi eelisjärjekorras täitma, ei täida kas tahtlikult või raske hooletuse tõttu kohustust need tellimused eelisjärjekorras täita, määratakse talle artiklis 55 sätestatud trahvid, välja arvatud juhul, kui ettevõtjal on põhjendatult alust neid tellimusi eelisjärjekorras mitte täita.
 7. Käesolev artikkel ei piira samaväärse toimega riiklike mehhanismide ja algatuste kasutamist.
 8. Kui liidus asutatud ettevõtja suhtes kohaldatakse kolmanda riigi meedet, millega kaasneb prioriteetne taotlus, teatab ettevõtja sellest komisjonile. Seejärel teatab komisjon nimetatud meetmest komiteele.
 9. Lõikes 3 osutatud rakendusakt võetakse vastu artikli 58 lõikes 3 osutatud kontrollimenetluse teel.

Artikkel 51

Kaitseotstarbeliste toodete ELi-sisene vedu

1. Kui nõukogu võtab kasutusele artikli 48 lõike 4 kohase meetme, tagavad liikmesriigid, et ELi-sisese veoga seotud loataotlusi menetletakse tõhusalt ja õigeaegselt, ilma et see piiraks direktiivi 2009/43/EÜ kohaldamist ja liikmesriikidele kõnealusest direktiivist tulenevaid õigusi. Selleks tagavad kõik asjaomased riiklikud asutused, et loataotluse menetlemine ei kesta kauem kui kaks tööpäeva.
2. Kriisi korral oluliste toodete vedu ei saa pidada direktiivi 2009/43/EÜ artikli 4 lõike 8 tähenduses sensitiivseks.
3. Liikmesriigid hoiduvad piirangute kehtestamisest direktiivi 2009/43/EÜ artiklis 2 määratletud kaitseotstarbeliste toodete liidusisesele veole. Kui liikmesriigid kehtestavad sellised piirangud julgeoleku- või kaitsekaalutlustel, peavad piirangud olema:
 - (a) läbipaistvad, s.t need tuleb kindlaks määrata ametlikes avaldustes/dokumentides;
 - (b) nõuetekohaselt põhjendatud, s.t neis tuleb täpsustada põhjused ja seos julgeoleku või kaitsega;
 - (c) proportsionaalsed, s.t need ei tohi ületada hädavajalikke piire;
 - (d) asjakohased ja konkreetset, st piirangud peavad olema seotud kaitseotstarbeliste toodete või kaitseotstarbeliste toodete kategooriaga;
 - (e) mittediskrimineerivad.

Artikkel 52

Kiireloomuliste kaitseinnovatsioonimeetmete toetamine

Kui nõukogu võtab kasutusele artikli 48 lõike 4 kohase meetme, loetakse II peatükis sätestatud programmi alusel rahastamiskõlblikuks innovatsioonimeetmed, mis on seotud ühega järgmistest tegevustest:

- (a) tegevused, millega kohandatakse tsiviilotstarbelisi tooteid ja muudetakse need kiiresti sobivaks kaitserakenduste jaoks;
- (b) tegevused, millega lühendatakse oluliselt kaitseotstarbeliste toodete tarneaega;
- (c) tegevused, millega lihtsustatakse oluliselt kaitseotstarbeliste toodete tehnilisi kirjeldusi, et võimaldada nende masstootmist;
- (d) tegevused, millega lihtsustatakse oluliselt kaitseotstarbeliste toodete tootmisprotsessi, et võimaldada nende masstootmist.

Artikkel 53

Sertifitseerimine julgeolekuga seotud tarnekriisi seisukorras

1. Kui nõukogu võtab kasutusele artikli 48 lõike 4 kohase meetme, tagavad liikmesriigid, et sertifitseerimisega ja vajaduse korral tehniliste kohandustega seotud haldusmenetlusi menetletakse kohaldatavate siseriiklike õigusnormide kohaselt võimalikult kiiresti.
2. Kui selline staatus on siseriiklikus õiguses ette nähtud, omistatakse kriisi korral oluliste kaitseotstarbeliste toodete sertifitseerimisele suurima võimaliku riikliku tähtsusega staatus.
3. Kui meede on kasutusele võetud, loetakse ühes liikmesriigis sertifitseeritud kaitseotstarbelised tooted teises liikmesriigis sertifitseeritud toodeteks, mille suhtes ei kohaldata täiendavat kontrolli.
4. Artikli 48 lõikes 3 osutatud nõukogu rakendusaktiga võib ette näha täpsemad sätted kõnealuse meetme kohaldamisala kohta.
5. See meede ei piira liikmesriikide olulisi julgeolekuhuve.

Artikkel 54

Riiklike loamenetluste kiirendamine

1. Kui nõukogu võtab kasutusele artikli 48 lõike 4 kohase meetme ja kui selline staatus on siseriiklikus õiguses ette nähtud, omistatakse kriisi korral oluliste toodete tootmisrajatiste planeerimisele, ehitamisele ja käitamisele suurima võimaliku riikliku tähtsusega staatus ning neid käsitletakse sellisena loamenetlustes, sealhulgas keskkonnamõju hindamisega, ja kui see on sätestatud siseriiklikus õiguses, ka ruumilise planeerimisega seotud menetlustes.
2. Kaitseotstarbeliste toodete tarnekindlust võib käsitada üldiste huvide seisukohast eriti mõjuva põhjusena direktiivi 92/43/EMÜ artikli 6 lõike 4 ja artikli 16 lõike 1 punkti c tähenduses ning üldise huvina direktiivi 2000/60 artikli 4 lõike 7 tähenduses. Seetõttu võib nendega seotud tootmisrajatiste planeerimist, ehitamist ja käitamist pidada ülekaalukaks avalikuks huviks, tingimusel et muud käesolevate sätete tingimused on täidetud.

5. JAGU

KARISTUSED

Artikkel 55

Karistused

1. Kui ta peab seda vajalikuks ja proportsionaalseks, võib komisjon rakendusaktiga määrata ettevõtjatele ja ühendustele, sealhulgas nende omanikele ja esindajatele, kellele on adresseeritud artiklites 46 ja 48 osutatud teabe kogumise meetmed või kelle suhtes kehtib artikli 47 lõike 16 ja artikli 50 lõike 8 kohane kohustus teavitada komisjoni kolmanda riigi kehtestatud kohustusest või artikli 47 või artikli 49 kohane kohustus seada prioriteediks kriisi korral oluliste toodete tootmine:
 - (a) trahvi, mis ei ületa 300 000 eurot, kui ettevõtja või ühendus annab vastuseks artiklite 46 ja 48 kohaselt esitatud nõudele tahtlikult või raske hooletuse tõttu ebaõiget, mittetäielikku või eksitavat teavet või ei esita teavet ettenähtud tähtaja jooksul;
 - (b) trahvi, mis ei ületa 150 000 eurot, kui ettevõtja või ühendus ei täida tahtlikult või raske hooletuse tõttu artikli 47 lõike 16 ja artikli 50 lõike 8 kohast kohustust teavitada komisjoni kolmanda riigi kehtestatud kohustusest;
 - (c) sunniraha, mis ei ületa 1,5 % eelmise majandusaasta keskmisest päevakäibest iga rikkumise tööpäeva kohta alates prioriteetse tellimuse väljastamise otsuses kindlaks määratud kuupäevast, kui ta tahtlikult või raske hooletuse tõttu ei täida artiklis 47 sätestatud kohustust seada kriisi korral oluliste toodete tootmine prioriteediks. Kui asjaomane ettevõtja on VKE, ei tohi sunniraha ületada 0,5 % eelmise majandusaasta keskmisest päevakäibest;
 - (d) trahvi, mis ei ületa 300 000 eurot, kui ettevõtja või ühendus ei täida tahtlikult või raske hooletuse tõttu artiklis 49 sätestatud kohustust seada prioriteediks kriisi korral oluliste toodete tootmine.
2. Enne käesoleva artikli lõike 1 kohase otsuse tegemist annab komisjon asjaomastele ettevõtjatele ja ühendustele, sealhulgas nende omanikele ja esindajatele, võimaluse esitada kooskõlas artikliga 56 oma seisukohad. Ta võtab arvesse kõiki ettevõtja ja ühenduse esitatud põhjendatud selgitusi, et teha kindlaks, kas trahve ja sunniraha peetakse vajalikuks ja proportsionaalseks.
3. Käesolevas artiklis nimetatud rakendusaktid võetakse vastu artikli 58 lõikes 3 osutatud kontrollimenetluse kohaselt.
4. Komisjon võtab trahvi ja sunniraha summa kindlaksmääramisel arvesse rikkumise olemust, raskusastet ja kestust, sealhulgas juhul, kui ettevõtja või ühendus ei võta vastu ega täida eelisjärjekorras artikli 47 kohast prioriteetset tellimust, ja seda, kui ettevõtja või ühendus, sealhulgas nende omanikud või esindajad, nagu on sätestatud lõikes 1, on prioriteetse tellimuse täitnud osaliselt.
5. Trahve käsitatakse sihtotstarbelise välistuluna programmi ja Ukraina toetusvahendisse finantsmääruse artikli 21 lõike 5 tähenduses.

Õigus olla ära kuulatud trahvi ja sunniraha määramisel

1. Enne artikli 55 kohase otsuse vastuvõtmist tagab komisjon, et asjaomastele ettevõtjatele ja ühendustele, sealhulgas nende omanikele ja esindajatele, on antud võimalus esitada märkusi järgmise kohta:
 - (a) komisjoni esialgsed järeldused, sealhulgas kõik komisjoni esitatud vastuväiteid, ning
 - (b) meetmed, mida komisjon võib käesoleva lõike punktis a osutatud esialgsete järelduste põhjal kavatseda võtta.
2. Asjaomased ettevõtjad ja ühendused, sealhulgas nende omanikud ja esindajad, võivad esitada oma seisukohad komisjoni esialgsete järelduste kohta mõistliku aja jooksul, mille komisjon on oma esialgsetes järeldustes kindlaks määranud ja mis ei tohi olla lühem kui 14 tööpäeva.
3. Komisjon määrab trahve ja sunniraha üksnes vastuväidete alusel, mille kohta asjaomastel ettevõtjatel ja ühendustel, sealhulgas nende omanikel või esindajatel, on olnud võimalik esitada märkusi.
4. Kui komisjon on teavitanud asjaomast ettevõtjat või ühendust, sealhulgas selle omanikke või esindajaid, oma esialgsetest lõike 1 kohastest järeldustest, võimaldab ta taotluse korral juurdepääsu komisjoni toimikule vastavalt kokkulepitud avalikustamistingimustele, võttes arvesse ettevõtjate õigustatud huvi kaitsta oma ärisaladusi ja vajadust säilitada mis tahes isiku ärisaladusi või muud konfidentsiaalset teavet. Õigus toimikuga tutvuda ei hõlma juurdepääsu konfidentsiaalsele teabele ega komisjoni või liikmesriikide asutuste sisekasutuseks mõeldud dokumentidele. Eelkõige ei kehti juurdepääsuõigus komisjoni ja liikmesriikide asutuste kirjavahetuse kohta. Käesolev lõige ei takista komisjoni avalikustamast ja kasutamast teavet, mis on vajalik rikkumise tõendamiseks.

V peatükk

Juhtimine, hindamine ja kontroll

Kaitsetööstusvalmiduse nõukogu

1. Käesolevaga asutatakse kaitsetööstusvalmiduse nõukogu.
2. Nõukogu üldine ülesanne on abistada ja nõustada komisjoni ning anda talle soovitusi vastavalt käesolevale määrusele, eelkõige selle IV peatükile [Tarnekindlus].
3. Et abistada komisjoni II peatükis osutatud meetmete rakendamisel, abistab kaitsetööstusvalmiduse nõukogu komisjoni rahastamise prioriteetsete valdkondade kindlaksmääramisel, võttes arvesse liikmesriikide poolt ühise välis- ja julgeolekupoliitika (ÜVJP) ja eelkõige selle võimearendusplaani raames ühiselt kokku lepitud kaitsevõime prioriteete.
4. Komisjon edastab kaitsetööstusvalmiduse nõukogule korrapäraselt teavet kõigi kavandatavate meetmete kohta ja nende võetud meetmete kohta, mis on seotud

tarnekriisi või julgeolekuga seotud tarnekriisi seisukorra väljakuulutamise. Komisjon esitab vajaliku teabe turvalise IT-süsteemi kaudu.

5. Artiklis 44 osutatud tarnekriisi korral abistab kaitsetööstusvalmiduse nõukogu komisjoni järgmistes ülesannetes:
 - (a) sellise liikmesriikide või komisjoni kogutud teabe analüüsimine, mis on kriisi seisukohast oluline;
 - (b) hindamine, kas tarnekriisi seisukorra väljakuulutamise või peatamise kriteeriumid on täidetud;
 - (c) suuniste andmine liidu tasandil tarnekriisile reageerimiseks valitud meetmete rakendamise kohta;
 - (d) riiklike kriisimeetmete läbivaatamine;
 - (e) teabevahetuse ja teabejagamise hõlbustamine, sealhulgas muude kriisi seisukohast oluliste asutustega liidu tasandil ning vajaduse korral kolmandate riikide ja rahvusvaheliste organisatsioonidega, pöörates eriti tähelepanu arenguriikidele.
6. Artiklis 48 osutatud julgeolekuga seotud tarnekriisi korral kaitsetööstusvalmiduse nõukogu:
 - (a) hõlbustab komisjoni ja liikmesriikide koordineeritud tegevust;
 - (b) annab liikmesriikidele arvamusi ja suuniseid, sealhulgas konkreetsete reageerimismeetmete kohta, et tagada kriisi korral oluliste toodete õigeaegne kättesaadavus ja tarnimine;
 - (c) annab abi ja suuniseid artiklites 49–54 osutatud meetmete kasutuselevõtuks;
 - (d) tegutseb nõukogu, komisjoni ja muude liidu organite tegevuse koordineerimise foorumina.
7. Kaitsetööstusvalmiduse nõukogu koosseisu kuuluvad komisjoni, kõrge esindaja ja Euroopa Kaitseagentuuri juhi, liikmesriikide ja assotsieerunud riikide esindajad. Iga liikmesriik ja assotsieerunud riik nimetab ühe esindaja ja ühe asendusesindaja. Käesolevas määruses sätestatud ülesannete täitmisel on kaitsetööstusvalmiduse nõukogu eesistujaks komisjon. Komisjon paneb välja kaitsetööstusvalmiduse nõukogu sekretariaadi.
8. Kaitsetööstusvalmiduse nõukogu tuleb kokku alati, kui olukord seda nõuab, komisjoni või liikmesriigi või assotsieerunud riigi taotlusel. Kaitsetööstusvalmiduse nõukogu võtab komisjoni ettepaneku alusel vastu oma töökorra.
9. Kaitsetööstusvalmiduse nõukogu võib esitada komisjoni taotlusel või omal algatusel arvamusi. Kaitsetööstusvalmiduse nõukogu püüab leida lahendusi, millel on võimalikult suur toetus.
10. Kaitsetööstusvalmiduse nõukogu kutsub vähemalt kord aastas osalema riiklike kaitsetööstusühenduste esindajad ja valitud tööstusringkondade esindajad, võttes arvesse vajadust tagada tasakaalustatud geograafiline esindatus (struktureeritud dialoog kaitsetööstusega). Kui on välja kuulutatud artiklis 44 osutatud tarnekriisi seisukord või artiklis 48 osutatud julgeolekuga seotud tarnekriisi seisukord, kutsub kaitsetööstusvalmiduse nõukogu kokku tööstuse kõrgetasemelised esindajad, et kohtuda erikoosseisus ja arutada kriisi korral oluliste toodetega seotud küsimusi.

11. Kaitsetööstusvalmiduse nõukogu kutsub muude kriisi korral oluliste liidu tasandi organite esindajad vaatelejana kaitsetööstusvalmiduse nõukogu asjaomastele koosolekutele.
12. Kaitsetööstusvalmiduse nõukogu kutsub vajaduse korral ja eelkõige Ukraina kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi tugevdamise meetmete puhul kooskõlas oma kodukorraga ning liidu ja selle liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsehuve nõuetekohaselt arvesse võttes koosolekutele vaatelejana osalema Ukraina esindaja.
13. Komisjon tagab läbipaistvuse ja annab kõigile kaitsetööstusvalmiduse nõukogu liikmetele võrdse juurdepääsu teabele, et otsustusprotsess kajastaks kõikide liikmesriikide olukorda ja vajadusi.
14. Komisjon võib omal algatusel või kaitsetööstusvalmiduse nõukogu ettepanekul moodustada ajutisi töörühmi, et toetada kaitsetööstusvalmiduse nõukogu tööd lõikes 1 osutatud ülesannete alusel konkreetsete teemade uurimisel. Liikmesriigid nimetavad töörühmadesse eksperdid.
15. Komisjon moodustab õigus- ja haldustakistuste leevendamise töörühma. Töörühma eesmärgid on järgmised:
 - (a) teha rahvusvahelisel, ELi ja riiklikul tasandil kindlaks artiklis 4 loetletud eesmärkide saavutamist takistavad olemasolevad ja võimalikud õigus- ja haldustakistused;
 - (b) teha kindlaks võimalikud lahendused ja/või leevendusmeetmed tuvastatud takistuste kõrvaldamiseks.

Artikkel 58

Komiteemenetlus

1. Komisjoni abistab komitee. Nimetatud komitee on komitee määruse (EL) nr 182/2011 tähenduses.
2. EDA kutsutakse osalema vaatelejana, et ta saaks esitada oma seisukohti ja pakkuda oskusteavet. Samuti kutsutakse komitee tööd abistama Euroopa välisteenistus.
3. Käesolevale lõikele osutamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 5.
4. Kui komitee arvamust ei esita, ei võta komisjon rakendusakti eelnõu vastu ja kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artikli 5 lõike 4 kolmandat lõiku.

Artikkel 59

Raamleping ELi ja Ukraina vahel

1. Et rakendada käesolevas määruses sätestatud meetmeid, mis on seotud Ukraina või Ukrainas asutatud õigussubjektidega, kes saavad liidu rahalisi vahendeid, sõlmib komisjon Ukrainaga raamlepingu.
2. Ukrainaga tervikuna sõlmitud raamlepinguga ning liidu vahendeid saavate Ukrainas asutatud õigussubjektidega sõlmitud lepingute ja kokkulepetega tagatakse, et on võimalik täita finantsmääruse artiklis 129 sätestatud kohustusi.

3. Raamlepingus tuleb sätestada eelarve täitmise seotud ülesandeid täitvate Ukraina ametiasutuste ja organite kohustus võtta kõik meetmed, sealhulgas õigus- ja haldusmeetmed, mis on vajalikud selleks, et järgida usaldusväärse finantsjuhtimise, läbipaistvuse ja mittediskrimineerimise põhimõtet, tagada liidu nähtavus liidu vahendite haldamisel, täita asjakohaseid kontrolli- ja auditeerimiskohustusi ning võtta nendest tulenev vastutus ning kaitsta liidu finantshuve, võttes muu hulgas üksikasjalikud rakendussätted, mis käsitlevad järgmist:
- (a) programmi raames eraldatavate liidu rahaliste vahendite kontrollimise, järelevalve, seire, hindamise, aruandluse ja auditeerimisega seotud tegevused, samuti uurimise, pettusevastaste meetmete ja koostööga seotud tegevused;
 - (b) maksude, tollimaksude ja muude lõivudega seotud reeglid kooskõlas määruse (EL) 2021/947 artikli 27 lõigetega 9 ja 10;
 - (c) komisjoni õigus jälgida tegevusi, mida Ukrainas asutatud õigussubjektid viivad ellu käesoleva määruse alusel kogu projektitsükli jooksul, muu hulgas ühishangetega seotud koostöö raames, osaleda asjakohasel juhul nendes tegevustes vaatlejana ja anda täiustamissoovitusi, ning Ukraina ametiasutuste võetav kohustus teha kõik endast olenev, et rakendada komisjoni soovitusi ja anda nende rakendamise kohta aru;
 - (d) artikli 64 lõikes 2 osutatud kohustused, sealhulgas täpsed normid, mis käsitlevad andmete kogumist Ukraina poolt ning komisjoni ja OLAFi juurdepääsu andmetele, ning andmekogumise ajakava;
 - (e) julgeolekuhuvide kaitsmine, sealhulgas salastatud teabe kaitse tase ja konfidentsiaalsus, mis on samaväärne artiklites 59 ja 60 sätestatuga;
 - (f) isikuandmete töötlemine.
4. Ukrainat rahastatakse üksnes pärast seda, kui raamleping on jõustunud ja lepinguosalisel on rakendanud selles sätestatud nõuete rakendamiseks vajalikud meetmed.

Artikkel 60

Salastatud teavet reguleerivate normide kohaldamine

1. Artiklis 11 loetletud rahastamiskõlblike meetmete rakendamise käigus loodud salastatud teabe koostajana käsitatakse osalevaid liikmesriike, kes kehtestavad asjakohaste siseriiklike õigusaktide alusel kohaldatava julgeolekuraamistiku.
2. Julgeolekuraamistik ei tohi piirata komisjoni võimalust saada juurdepääs oma tegevuste elluviimiseks vajalikule teabele.
3. Komisjon kaitseb saadud salastatud teavet vastavalt otsustes (EL, Euratom) 2015/444 ja 2013/488/EL sätestatud julgeolekueeskirjadele.
4. Meetme suhtes kohaldatav julgeolekuraamistik tuleb kehtestada hiljemalt enne toetuslepingu või kokkuleppe allkirjastamist. Asjaomased dokumendid on toetuslepingu lahutamatu osa.
5. Komisjon teeb kättesaadavaks olemasolevad heakskiidetud ja akrediteeritud süsteemid, et hõlbustada salastatud teabe vahetamist komisjoni, kõrge esindaja / agentuuri juhi, liikmesriikide ja assotsieerunud riikide ning vajaduse korral taotlejate ja toetusesaajate vahel.

Artikkel 61

Teabe konfidentsiaalsus ja töötlemine

1. Käesoleva määruse kohaldamisel saadud teavet kasutatakse üksnes sel eesmärgil, milleks seda taotleti.
2. Liikmesriigid, komisjon ja kõrge esindaja / agentuuri juht tagavad kaubandus- ja ärisaladuste ning muu käesoleva määruse kohaldamise käigus saadud ja koostatud tundliku ja salastatud teabe kaitse vastavalt liidu ja liikmesriigi õigusele.
3. Liikmesriigid, komisjon ja kõrge esindaja / agentuuri juht tagavad, et käesoleva määruse alusel esitatud või vahetatud salastatud teabe salastatuse taset ei alandata ning salastatust ei kustutata ilma andmete koostaja eelneva kirjaliku nõusolekuta.
4. Komisjon ei jaga teavet viisil, mis võimaldab üksuse kindlaks teha, kui see võib tekitada üksusele ärilist või mainekahju või paljastada kaubandussaladusi.
5. Komisjon käitleb üksuse andmeid ja ärisaladusi sisaldavat teavet vähemalt sama rangelt kui ta käitleb tundlikku salastamata teavet, kohaldades teadmismajaduse põhimõtet ning käideldes ja jagades teavet asjakohastes krüpteeritud keskkondades.

Artikkel 62

Isikuandmete kaitse

1. Käesolev määrus ei mõjuta liikmesriikide kohustusi seoses isikuandmete töötlemisega Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2016/679⁸ ja direktiivi 2002/58/EÜ⁹ alusel ega komisjoni ja asjakohasel juhul muude liidu institutsioonide, organite ja asutuste kohustusi seoses isikuandmete töötlemisega Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2018/1725¹⁰ alusel, kui nad täidavad oma ülesandeid.
2. Isikuandmeid töödeldakse ja edastatakse ainult juhul, kui see on rangelt vajalik käesoleva määruse eesmärkide täitmiseks. Sellistel juhtudel kohaldatakse vastavalt olukorrale määrust (EL) 2016/679 või (EL) 2018/1725.
3. Kui isikuandmete töötlemine ei ole käesoleva määrusega kehtestatud mehhanismide rakendamiseks rangelt vajalik, muudetakse isikuandmed anonüümseks, nii et andmesubjekti ei ole võimalik kindlaks teha.

⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrus (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT L 119, 4.5.2016, lk 1).

⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. juuli 2002. aasta direktiiv 2002/58/EÜ, milles käsitletakse isikuandmete töötlemist ja eraelu puutumatus kaitset elektroonilise side sektoris (eraelu puutumatus ja elektroonilist sidet käsitlev direktiiv) (EÜT L 201, 31.7.2002, lk 37).

¹⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1725, mis käsitleb füüsiliste isikute kaitset isikuandmete töötlemisel liidu institutsioonides, organites ja asutustes ning isikuandmete vaba liikumist, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 45/2001 ja otsus nr 1247/2002/EÜ (ELT L 295, 21.11.2018, lk 39).

Artikkel 63

Auditid

Liidu toetuse kasutamise auditid, mille on teinud isikud või üksused, sealhulgas muud isikud või üksused kui need, kes on saanud selleks volituse liidu institutsioonidelt, organitelt, ametitelt või asutustelt, võetakse finantsmääruse artikli 127 kohaselt üldise kindluse aluseks. Kontrollikoda kontrollib liidu kõikide tulude ja kulude raamatupidamiskontosid vastavalt ELi toimimise lepingu artiklile 287.

Artikkel 64

Liidu finantshuvide kaitse

1. Kui assotsieerunud riik osaleb programmis Euroopa Majanduspiirkonna lepingu kohaselt vastu võetud otsuse alusel või muu õigusakti alusel, annab assotsieerunud riik vastutavale eelarvevahendite käsutajale, OLAFile ja kontrollikoja vajalikud õigused ja nõutava juurdepääsu, mida neil on vaja oma volituste täieulatuslikuks kasutamiseks. OLAFi puhul hõlmavad need õigused õigust korraldada juurdlust, sealhulgas teha kohapealseid kontrolle ja inspekteerimisi, nagu on sätestatud määruses (EL, Euratom) nr 883/2013.
2. Artiklis 59 osutatud lepingus sätestatakse Ukraina kohustused:
 - (a) võtta asjakohaseid meetmeid, et ennetada, avastada ja kõrvaldada pettusi, korruptsiooni, huvide konflikte ja õigusnormide rikkumisi, mis mõjutavad liidu finantshuve, hoida ära topeltrahastamist ja võtta õiguslikke meetmeid omastatud vahendite tagasinõudmiseks;
 - (b) korrapäraselt kontrollida, kas antud rahalisi vahendeid on kasutatud kooskõlas kohaldatavate õigusnormidega, muu hulgas seoses pettuste, korruptsiooni, huvide konflikti ja õigusnormide rikkumiste ennetamise, avastamise ja kõrvaldamisega;
 - (c) lisada programmi alusel esitatavale maksetaotlusele kinnitus, et vahendeid on kasutatud kooskõlas usaldusväärse finantsjuhtimise põhimõttega ja sihtotstarbeliselt ning hallatud sobival, eelkõige kooskõlas Ukraina normidega ja neid täiendavate rahvusvaheliste standarditega normide rikkumiste, pettuste, korruptsiooni ja huvide konfliktide ennetamise, avastamise ja kõrvaldamise kohta;
 - (d) anda komisjonile, OLAFile, kontrollikoja ja vajaduse korral Euroopa Prokuratuurile sõnaselge volitus kasutada finantsmääruse artikli 129 lõikes 1 sätestatud õigusi, kohaldades proportsionaalsuse põhimõtet.

Artikkel 65

Teave, teabevahetus ja avalikustamine

1. Liidu rahaliste vahendite saajad märgivad ära nende vahendite päritolu ja tagavad liidu rahastamise nähtavuse eriti meetmete ja nende tulemuste tutvustamisel, andes eri sihtrühmadele, sealhulgas meediale ja üldsusele selle kohta sidusat, tulemuslikku, sisulist ja proportsionaalset suunatud teavet.

2. Komisjon rakendab programmi, programmi raames võetud meetmete ja saavutatud tulemustega seotud teabe- ja teavitamismeetmeid.
3. Programmile eraldatud rahaliste vahenditega panustatakse liidu poliitiliste prioriteetide edastamise institutsioonilistes sõnumites niivõrd, kuivõrd need prioriteetidid on seotud artiklis 4 osutatud eesmärkidega.
4. Programmile eraldatud rahaliste vahenditega võidakse kaasa aidata teabe levitamise, kontaktide loomise ja teadlikkuse suurendamise ürituste korraldamisele, eelkõige kui nende eesmärk on avada tarneahelaid, et edendada VKEde piiriülest osalemist.

Artikkel 66

Hindamine

1. Komisjon koostab 30. juuniks 2027 aruande, milles hinnatakse käesolevas määruses sätestatud meetmete rakendamist ja nende tulemusi ning võimalust pikendada nende kohaldamisaega ja näha ette nende rahastamine eeskätt seoses julgeolekuolukorra muutumisega ja kaitseotstarbeliste toodete tarnetega seotud püsivate riskidega. Hindamisaruanne peab põhinema liikmesriikide ja peamiste sidusrühmadega peetud konsultatsioonidel.
2. Komisjon esitab kõnealuse aruande Euroopa Parlamendile ja nõukogule, lisades sellele vajaduse korral asjakohase õigusakti ettepaneku.

Artikkel 67

Jõustumine

Käesolev määrus jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

Brüssel,

Euroopa Parlamendi nimel
president

Nõukogu nimel
eesistuja

FINANTSSELGITUS

1. ETTEPANEKU/ALGATUSE RAAMISTIK

1.1. Ettepaneku/algatuse nimetus

1.2. Asjaomased poliitikavaldkonnad

1.3. Ettepanek/algatus käsitleb

1.4. Eesmärgid

1.4.1. Üldeesmärgid

1.4.2. Erieesmärgid

1.4.3. Oodatavad tulemused ja mõju

1.4.4. Tulemusnäitajad

1.5. Ettepaneku/algatuse põhjendused

1.5.1. Lühi- või pikaajalises perspektiivis täidetavad vajadused, sealhulgas algatuse rakendamise üksikasjalik ajakava

1.5.2. ELi meetme lisaväärtus (see võib tuleneda eri teguritest, nagu kooskõlastamisest saadav kasu, õiguskindlus, suurem tõhusus või vastastikune täiendavus). Käesoleva punkti kohaldamisel tähendab „ELi meetme lisaväärtus“ väärtust, mis tuleneb liidu sekkumisest ja lisandub väärtusele, mille liikmesriigid oleksid muidu üksi loonud.

1.5.3. Samalaadsetest kogemustest saadud õppetunnid

1.5.4. Kooskõla mitmeaastase finantsraamistikuga ja võimalik koostoime muude asjakohaste vahenditega

1.5.5. Erinevate kasutada olevate rahastamisvõimaluste, sealhulgas vahendite ümberpaigutamise võimaluste hinnang

1.6. Ettepaneku/algatuse kestus ja finantsmõju

1.7. Ettenähtud eelarve täitmise viisid

2. HALDUSMEETMED

2.1. Järelevalve ja aruandluse reeglid

2.2. Haldus- ja kontrollisüsteem(id)

2.2.1. Eelarve täitmise viisi(de), rahastuse rakendamise mehhanismi(de), maksete tegemise korra ja kavandatava kontrollistrateegia selgitus

2.2.2. Teave kindlakstehtud riskide ja nende vähendamiseks kasutusele võetud sisekontrollisüsteemi(de) kohta

2.2.3. Kontrollimeetmete hinnanguline kulutõhusus (kontrollikulude suhe hallatavate vahendite väärtusse), selle põhjendus ja oodatav veariski tase (maksete tegemise ja sulgemise ajal).

2.3. Pettuste ja õigusnormide rikkumise ärahoidmise meetmed

3. ETTEPANEKU/ALGATUSE HINNANGULINE FINANTSMÕJU

- 3.1. Mitmeaastase finantsraamistiku rubriigid ja kulude eelarveread, millele mõju avaldub**
- 3.2. Ettepaneku hinnanguline finantsmõju assigneeringutele**
 - 3.2.1. Hinnanguline mõju tegevusassigneeringutele – ülevaade*
 - 3.2.2. Hinnanguline tegevusassigneeringutest rahastatav väljund*
 - 3.2.3. Hinnanguline mõju haldusassigneeringutele – ülevaade*
 - 3.2.3.1. Hinnanguline personalivajadus*
 - 3.2.4. Kooskõla kehtiva mitmeaastase finantsraamistikuga*
 - 3.2.5. Kolmandate isikute rahaline osalus*
- 3.3. Hinnanguline mõju tuludele**

1. ETTEPANEKU/ALGATUSE RAAMISTIK

1.1. Ettepaneku/algatuse nimetus

Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse Euroopa kaitsetööstuse programm (EDIP) ja meetmete raamistik kaitseotstarbeliste toodete õigeaegse kättesaadavuse ja tarnimise tagamiseks

1.2. Asjaomased poliitikavaldkonnad

Liidu kaitsetööstuspoliitika

1.3. Ettepanek/algatus käsitleb

uut meetet, mis tuleneb katseprojektist / ettevalmistavast meetmest¹¹

olemasoleva meetme pikendamist

ühe või mitme meetme ümbersuunamist teise või uude meetmesse või ühendamist teise või uue meetmega

1.4. Eesmärgid

1.4.1. Üldeesmärgid

Programmiga kehtestatakse rida meetmeid, mille eesmärk on toetada liidu ja selle liikmesriikide kaitsealast valmisolekut, tugevdades Euroopa kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi (EDTIB) konkurents- ja reageerimisvõimet ning suutlikkust tagada kaitseotstarbeliste toodete õigeaegne kättesaadavus ja tarnimine, ning aidata kaasa Ukraina kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi taastamisele, ülesehitamisele ja ajakohastamisele, eelkõige järgmise abil:

- (1) Euroopa kaitsetööstuse programmi (edaspidi „programm“) loomine; programm hõlmab EDTIB konkurents- ja reageerimisvõime ja suutlikkuse tugevdamise meetmeid, mille hulka võib kuuluda kaitsevaldkonna tarneahelate ümberkujundamise kiirendamise fondi (FAST) loomine;
- (2) Ukrainaga tehtava koostöö programmi loomine Ukraina kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi taastamiseks, ülesehitamiseks ja ajakohastamiseks (edaspidi „Ukraina toetusvahend“);
- (3) õigusraamistik, milles sätestatakse Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri (SEAP) loomise nõuded ja menetlused ning toime;
- (4) õigusraamistik, mille eesmärk on tagada varustuskindlus, kõrvaldada takistused ja pudelikaelad ning toetada kaitseotstarbeliste toodete tootmist;
- (5) kaitsetööstusvalmiduse nõukogu.

1.4.2. Erieesmärgid

Ei kohaldata

¹¹ Vastavalt finantsmääruse artikli 58 lõike 2 punktile a või b.

1.4.3. Oodatavad tulemused ja mõju

Märkige, milline peaks olema ettepaneku/algatuse oodatav mõju toetusesaajatele/sihtrühmale.

Oodatavad tulemused: EDIP peaks aitama täita rahastamispuudujääki kuni 2027. aastani seeläbi, et annab prognoositaval, pideval ja õigeaegsel viisil rahalist toetust nii Euroopa kui ka Ukraina kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi tugevdamiseks, tuginedes integreeritud lähenemisviisile.

1.4.4. Tulemusnäitajad

Märkige, milliste näitajate abil jälgitakse edusamme ja saavutusi.

Arvestades programmi rakendamise lühikest aega, hinnatakse selle tulemusi ja mõju tagasiulatavalt programmi rakendamise lõppedes.

Komisjon tagab, et programmi rakendamise ülesande saanud üksus kehtestab programmi rakendamise jälgimiseks kasutatavad vajalikud näitajad. Sellised näitajad on muu hulgas:

- kaitseotstarbeliste toodete tootmiskahtude suurenemine ELis;
- tellimuse täitmise aegade lühenemine;
- ühishangete alases koostöös osalevate liikmesriikide arv;
- nende ettevõtjate arv, kelle juurdepääsu rahastamisele on lihtsustatud;
- uute piiriüleste koostöösuhete arv teises liikmesriigis või assotsieerunud riigis asutatud ettevõtjatega.
- Ukrainale antava toetuse suurenemine.

1.5. Ettepaneku/algatuse põhjendused

1.5.1. Lühiviisi- või pikaajalises perspektiivis täidetavad vajadused, sealhulgas algatuse rakendamise üksikasjalik ajakava

Määrust rakendatakse eelarve otsese ja kaudse täitmise kaudu, eelkõige segarahastamistoimingute puhul. Komisjonil peavad olema asjakohased eksperdid, et tõhusalt jälgida rakendamist, sealhulgas juhul, kui rakendamine on usaldatud kolmandatele isikutele rahalist toetust käsitleva lepingu alusel.

1.5.2. ELi meetme lisaväärtus (see võib tuleneda eri teguritest, nagu kooskõlastamisest saadav kasu, õiguskindlus, suurem tõhusus või vastastikune täiendavus). Käesoleva punkti kohaldamisel tähendab „ELi meetme lisaväärtus“ väärtust, mis tuleneb liidu sekkumisest ja lisandub väärtusele, mille liikmesriigid oleksid muidu üksi loonud.

Nagu on rõhutatud ühisteatise „Kaitseinvesteeringute puudujääkide analüüs ja edasised sammud“ (JOIN/2022/24 final), tekitab aastakümneid kestnud alainvesteeringute lünki ELi liikmesriikide relvajõudude kaitsevõimes ja liidu tööstuses. Nõudluse killustatus on tingitud sellest, et liikmesriikide tööstused hoiavad omaette ning sellest tulenevalt on sama liiki kaitseüsteemid väga erinevad ja sageli puudub nendevaheline koostalitlusvõime. Praegust kaitseturu olukorda iseloomustab suurenenud julgeolekuoht, mistõttu liikmesriigid suurendavad kiiresti oma kaitse-eelarvet ja soovivad osta sarnast varustust. Selle tulemuseks on suur nõudlus kaitseotstarbeliste toodete järele, mis ületab Euroopa kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi tootmisvõimsust, mis on praegu kohandatud rahuajaks. Siin oleks vaja märkimisväärseid investeeringuid tööstusesse, mida kaitseteetvõtted tavaliselt ise ei tee, ja seega oleks vaja vähendada riske, samuti pakkuda regulatiivset toetust,

et kõrvaldada olemasolevad kitsaskohad, nagu kvalifitseeritud personali ja tooraine vähene kättesaadavus. Liidu sekkumine, mis seisneb tööstusinvesteeringute riskide vähendamises toetuste abil ja ühishangete korraldamisel tehtava koostöö stimuleerimises, võimaldab ettevõtetel kiiremini kohaneda turul toimuvate struktuurimuutustega. Kavandatud meetmed suurendavad ka nii Euroopa kui ka Ukraina kaitsektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi kerksust piiriüleste tööstuspartnerluste ja asjaomaste ettevõtete ühiste jõupingutuste kaudu, et vältida tarneahelate veelgi suuremat killustumist.

1.5.3. *Samalaadsetest kogemustest saadud õppetunnid*

Ei kohaldata

1.5.4. *Kooskõla mitmeaastase finantsraamistikuga ja võimalik koostoime muude asjakohaste vahenditega*

Programmiga lõimitakse kaks toimivat ELi rahastamisvahendit: kaitsevaldkonna ühishangete lühiajaline rahastamisvahend (EDIRPA) ja laskemoona tootmist toetav määrus (ASAP) ning olemasolevad ELi programmid, nagu Euroopa Kaitsefond. Samuti võetakse arvesse muid ELi kaitsealgatusi, nagu alaline struktureeritud koostöö (PESCO) ja julgeoleku- ja kaitsevaldkonna strateegiline kompass. Samuti loob see sünergiat teiste ELi programmidega.

1.5.5. *Erinevate kasutada olevate rahastamisvõimaluste, sealhulgas vahendite ümberpaigutamise võimaluste hinnang*

Ei kohaldata

1.6. Ettepaneku/algatuse kestus ja finantsmõju

Piiratud kestusega

- hõlmab ajavahemikku 2025 kuni 31.12.2027;
- finantsmõju kulukohustuste assigneeringutele avaldub ajavahemikul 2025–2027 ja maksete assigneeringutele ajavahemikul 2026–2033.

Piiramatu kestusega

- Rakendamise käivitumisperiood hõlmab ajavahemikku AAAA–AAAA;
- millele järgneb täieulatuslik rakendamine.

1.7. Ettenähtud eelarve täitmise viisid¹²

Otsene eelarve täitmine komisjoni poolt

- tema talituste kaudu, sealhulgas kasutades liidu delegatsioonides töötavat komisjoni personali;
- rakendusametite kaudu.

Jagatud eelarve täitmine koostöös liikmesriikidega

Kaudne eelarve täitmine, mille puhul eelarve täitmise ülesanded on delegeeritud:

- kolmandatele riikidele või nende määratud asutustele;
- rahvusvahelistele organisatsioonidele ja nende allasutustele (nimetage);
- Euroopa Investeeringuspangale ja Euroopa Investeeringusfondile;
- finantsmääruse artiklites 70 ja 71 osutatud asutustele;
- avalik-õiguslikele asutustele;
- avalikke teenuseid osutavatele eraõiguslikele asutustele, sel määral, mil neile antakse piisavad finantstagatised;
- liikmesriigi eraõigusega reguleeritud asutustele, kellele on delegeeritud avaliku ja erasektori partnerluse rakendamine ja kellele antakse piisavad finantstagatised;
- asutustele või isikutele, kellele on delegeeritud Euroopa Liidu lepingu V jaotise kohaste ühise välis- ja julgeolekupoliitika erimeetmete rakendamine ja kes on kindlaks määratud asjaomases alusaktis.
- *Kui märgitud on mitu eelarve täitmise viisi, esitage üksikasjad rubriigis „Märkused“.*

Märkused

Euroopa kaitsetööstuse programmi rakendatakse eelarve otsese või kaudse täitmise korras vastavalt finantsmäärusele.

¹² Eelarve täitmise viise koos viidetega finantsmäärusele on selgitatud BUDGpedia veebisaidil <https://myintracomm.ec.europa.eu/corp/budget/financial-rules/budget-implementation/Pages/implementation-methods.aspx>

2. HALDUSMEETMED

2.1. Järelevalve ja aruandluse reeglid

Märkige sagedus ja tingimused.

Vastavalt programmi artiklile 63 koostab komisjon programmi kohta hindamisaruande hiljemalt 30. juuniks 2027 ning esitab selle Euroopa Parlamendile ja nõukogule. Aruandes hinnatakse programmi alusel võetud meetmete mõju ja tulemuslikkust. Seda eesmärki silmas pidades kehtestab komisjon vajaliku järelevalvekorra, et tagada asjaomaste andmete usaldusväärne ja sujuv kogumine.

2.2. Haldus- ja kontrollisüsteem(id)

2.2.1. *Eelarve täitmise viisi(de), rahastuse rakendamise mehhanismi(de), maksete tegemise korra ja kavandatava kontrollistrategia selgitus*

Üldine vastutus programmi rakendamise eest lasub komisjonil. Komisjon kavatses programmi rakendada eeskätt eelarve otsese täitmise korras. Eelarve otsene täitmine muudab vastutuse selgemaks (rakendamisega tegelevad eelarvevahendite käsutajad), lühendab tarneahelat (väheneb toetuse andmise ja maksete tegemise aeg), hoiab ära huvide konflikte ja vähendab rakenduskulusid (volitatud üksuste puhul ei ole haldustasusid).

Komisjon peaks rahastamisprioriteetid ja -tingimused määrama kindlaks ühe või mitme tööprogrammiga. Prioriteetide kindlaksmääramist peaks toetama kaitsetööstusvalmiduse nõukogu töö. Looa tuleks liikmesriikide programmikomitee, kellele palutakse Euroopa Kaitseagentuuril esitada vaatelejana oma seisukohad ja eksperditeadmised ning keda abistama palutakse Euroopa välissteenistus koos sõjalise staabiga. Komisjon võtab tööprogrammid vastu pärast seda, kui komitee on esitanud oma arvamuse kontrollimenetluse korras.

Rahastust antakse programmist peamiselt toetustena, mis katavad kuni 100 % meetme kuludest, ning laenudena. Et vähendada toetusesaajate halduskoormust ja suunata jõupingutused meetmete tulemustele, võib komisjon kasutada oma toetuste puhul lihtsustatud kuluvõimalusi (nt kuludega sidumata rahastamine), eelkõige juhul, kui rahaliste vahendite saajad on liikmesriikide avaliku sektori hankijad.

Maksekava koostamisel võetakse arvesse toetusesaaja ettepanekut (et vältida vajadust rahastada seda oma vahenditest), tagades samal ajal liidu eelarve kaitse. Komisjon võib toetuse andjana meetmete puudumise või ebapiisava rakendamise või viivituste korral oma rahalist toetust vähendada, selle andmisest keelduda või selle lõpetada.

Programmi kontrollistrateegias, sealhulgas eel- ja järelkontrollide puhul, tuginetakse Euroopa Arengufondist ja selle eelprogrammide, Euroopa kaitsevaldkonna tööstusliku arendamise programmist ja liidu kaitsealaste teadusuuringute ettevalmistava meetme raames saadud kogemustele.

Erilist tähelepanu pööratakse Ukrainat toetavatele meetmetele. Kehtestatud kontrollimehhanismid loovad raamistiku, millega tagatakse, et kõik asjakohased meetmed liidu finantshuvide kaitseks on kehtestatud. Sellega tagatakse proportsionaalsuse põhimõtte ja programmi toimimise eritingimuste arvessevõtmine.

2.2.2. *Teave kindlakstehtud riskide ja nende vähendamiseks kasutusele võetud sisekontrollisüsteemi(de) kohta*

Programmi eesmärk on toetada nii Euroopa kui ka Ukraina kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi tugevdamist.

Võimalikeks riskideks on tegelikest vajadustest väiksem eelarvemaht, raskused selgitada välja tootmise pudelikaelad ning liidu relvajõudude kiireloomulised vajadused, mida tootmisprotsess ei jõua täita. Kuna programm täiendab muid nõukogus kokku lepitud algatusi ELi relvajõudude ja Ukraina toetamiseks, on eeltingimuseks nõudluse koordineerimine liikmesriikide vahel.

Seepärast rakendaks komisjon programmi eelarve otsese täitmise korras, tuginedes Euroopa Kaitsefondi, laskemoona tootmist toetava määruse ja kaitsevaldkonna ühishangete lühiajalise rahastamisvahendi rakendamisel omandatud kogemustele, valmistaks ette ja võtaks vastu ainult ühe mitmeaastase tööprogrammi ja lühendaks toetuste andmise aega.

2.2.3. *Kontrollimeetmete hinnanguline kulutõhusus (kontrollikulude suhe hallatavate vahendite väärtusse), selle põhjendus ja oodatav veariski tase (maksete tegemise ja sulgemise ajal).*

Programmi eelarvet täidetakse peamiselt otsese täitmise korras. Tuginedes komisjoni kogemustele toetuste haldamisel, on programmi kontrollimise hinnangulised kogukulud komisjoni jaoks vähem kui 1 % asjaomastest hallatavatest vahenditest.

Eeldatava veamääraga seoses on seadusandlike ettepanekute etapis eesmärgiks hoida see allpool 2 % künnist. Komisjon leiab, et kui rakendada programmi eelarve otsese täitmise korras, kasutades meeskondi, mis koosnevad piisavast hulgast koolitatud töötajatest (kogenud töötajad, kes on võimaluse korral värvatud riikide kaitseministeeriumidest) ja mida juhivad volitatud eelarvevahendite käsutajad, kohaldades selgeid eeskirju ja kasutades asjakohaselt väljundipõhiseid rahastamisvahendeid, jääb veamäär alla olulisuse piirmäära (2 %).

Rahalist toetust antakse määruse (EL, Euratom) 2018/1046 artikli 125 lõike 1 punktis a osutatud kuludega sidumata maksete vormis.

2.3. Pettuste ja õigusnormide rikkumise ärahoidmise meetmed

Nimetage rakendatavad või kavandatud ennetus- ja kaitsemeetmed, nt pettustevastase võitluse strateegias esitatud meetmed.

Euroopa Pettustevastasel Ametil (OLAF) on pädevus korraldada juurdlusti käesoleva algatusega hõlmatud toimingute üle. Käesoleva määruse alusel sõlmitavate lepingutega, sealhulgas rahvusvaheliste organisatsioonidega sõlmitavate lepingutega nähakse ette komisjoni või tema volitatud esindaja tehtav finantsjärelevalve ja -kontroll, samuti Euroopa Kontrollikoja, Euroopa Prokuratuuri või OLAFi auditid, mida tehakse vajaduse korral kohapeal. Nõutava julgeolekukontrolli läbinud komisjoni ametnikud võivad samuti kohapealseid kontrollkäike teha.

3. ETTEPANEKU/ALGATUSE HINNANGULINE FINANTSMÕJU

3.1. Mitmeaastase finantsraamistiku rubriigid ja kulude eelarveread, millele mõju avaldub

- Olemasolevad eelarveread

Järjestage mitmeaastase finantsraamistiku rubriigiti ja iga rubriigi sees eelarveridade kaupa

Mitmeaastase finantsraamistiku rubriik	Eelarverida	Kulu liik	Rahaline osalus			
	Arv	Liigendatud/liigendamata ¹³	EFTA riigid ¹⁴	kandidaatriigid ja potentsiaalsed kandidaadid ¹⁵	muud kolmandad riigid	muu sihtotstarbeline tulu
	[XX.YY.YY.YY]	Liigendatud/liigendamata	JAH/EI	JAH/EI	JAH/EI	JAH/EI

- Uued eelarveread, mille loomist taotletakse

Järjestage mitmeaastase finantsraamistiku rubriigiti ja iga rubriigi sees eelarveridade kaupa

Mitmeaastase finantsraamistiku rubriik	Eelarverida	Kulu liik	Rahaline osalus			
	Arv	Liigendatud/liigendamata	EFTA riigid	kandidaatriigid ja potentsiaalsed kandidaadid	muud kolmandad riigid	muu sihtotstarbeline tulu
5	13.0106 – programmi EDIP toetuskulud	Liigendamata	JAH	pm	JAH	JAH
5	13.0801 – programm EDIP	Liigendatud	JAH	pm	JAH	JAH
6	14.01xx – Ukraina toetusvahendi toetuskulud	Liigendamata	EI	pm	JAH	JAH
6	14.0901 – Ukraina toetusvahend	Liigendatud	EI	pm	JAH	JAH

¹³ Liigendatud = Liigendatud assigneeringud / liigendamata = liigendamata assigneeringud.

¹⁴ EFTA: Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsioon.

¹⁵ Kandidaatriigid ja vajaduse korral Lääne-Balkani potentsiaalsed kandidaadid.

3.2. Ettepaneku hinnanguline finantsmõju assigneeringutele

3.2.1. Uue Euroopa kaitsetööstuse programmi assigneeringute rahastamisallikas

Euroopa Kaitsefondi panus	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Kokku
Võimearendus						411,200	585,248	1 000,000
Kaitseuringud					3,552	208,600	287,848	500,000
Euroopa Kaitsefond kokku					3,552	619,800	876,648	1 500,000

3.2.2. Hinnanguline mõju tegevusassigneeringutele – ülevaade

- Ettepanek/algatus ei nõua tegevusassigneeringute kasutamist
- Ettepanek/algatus nõuab tegevusassigneeringute kasutamist, mis toimub järgmiselt:

miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

Mitmeaastase finantsraamistiku rubriik	5	Julgeolek ja kaitse – Teemavaldkond 13 „Kaitse“
---	---	---

			2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	<i>Pärast 2027. aastat</i>	KOKK U
13.0801	Kohustused	(1)						615,248	872,096		1 487,344

Tegevusassigneeringud – programm EDIP											
	Maksed	(2)						310,000	440,000	737,344	1 487,344
13.0106 Toetuskulud – programm EDIP	Kulukohustused = maksed	(3)					3,552	4,552	4,552		12,656
KOKKU assigneeringud rubriigi 5 programmi jaoks	Kohustused	= ₁ + 3					3,552	619,800	876,648		1 500,000
	Maksed	= ₂ + 3					3,552	314,552	440,552	737,344	1 500,000

Mitmeaastase finantsraamistiku rubriik	06	NAABRUS JA MAAILM – teemavaldkond 14 „Välistegevus“
---	----	---

			2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	<i>Pärast 2027. aastat</i>	KOKKU
14.0901 – Ukraina toetusvahend	Kohustused	(1)					pm	pm	pm		
	Maksed	(2)					pm	pm	pm		
14.01xx – Ukraina toetusvahendi toetuskulud	Kulukohustused = maksed	(3)					pm	pm	pm		pm
KOKKU assigneeringud rubriigi 6 programmi jaoks	Kohustused	=1					pm	pm	pm		pm
	Maksed	=2					pm	pm	pm		pm

Tegevusassigneeringud KOKKU (kõik rubriigid)	Kohustused	(4)						615,248	872,096		1 487,344
	Maksed	(5)						310,000	440,000	737,344	1 487,344
Eriprogrammide vahenditest rahastatavad haldusassigneeringud KOKKU (kõik rubriigid)	Kulukohustused = maksed	(6)					3,552	4,552	4,552		12,656

Mitmeaastase finantsraamistiku RUBRIIKIDE 1–6 assigneeringud KOKKU	Kohustused	=4+6					3,552	619,800	876,648		1 500,000
	Maksed	=5+6					3,552	314,552	440,552	737,344	1 500,000

Mitmeaastase finantsraamistiku rubriik	7	„Halduskulud“
---	----------	---------------

Selle punkti täitmisel tuleks kasutada haldusalaste eelarveandmete tabelit, mis on esitatud [õigusaktile lisatava finantssselgituse lisas](#) (Euroopa Liidu üldeelarve komisjoni jao täitmise sise-eeskirju käsitleva komisjoni otsuse 5. lisa), ja laadida see üles DECIDE'i talitustevaheliseks konsulteerimiseks.

miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

		2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	<i>Pärast 2027. aastat</i>	KOKKU
Personalikulud						3,712	3,712	3,712		11,136
Muud halduskulud						0,258	0,258	0,131		0,647
Mitmeaastase finantsraamistiku RUBRIIGI 7 assigneeringud KOKKU	(Kulukohustuste kogusumma = maksete kogusumma)					3,970	3,970	3,843		11,783

miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

		2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	<i>Pärast 2027. aastat</i>	KOKKU
Mitmeaastase finantsraamistiku RUBRIIGI assigneeringud KOKKU	Kohustused					7,522	623,770	880,491		1 511,783
	Maksed					7,522	318,522	448,395	737,344	1 511,783

3.2.3. Hinnanguline mõju haldusassigneeringutele – ülevaade

- Ettepanek/algatus ei nõua haldusassigneeringute kasutamist
- Ettepanek/algatus nõuab haldusassigneeringute kasutamist, mis toimub järgmiselt:

miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

Aasta	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	KOKK U
-------	------	------	------	------	------	------	------	-----------

Mitmeaastase finantsraamistiku RUBRIIK 7								
Personalikulud					3,712	3,712	3,712	11,136
Muud halduskulud					0,258	0,258	0,131	0,647
Mitmeaastase finantsraamistiku RUBRIIGI 7 kulud kokku					3,970	3,970	3,843	11,783

Mitmeaastase finantsraamistiku RUBRIIGIST 7 välja jäävad kulud								
Personalikulud					3,552	3,552	3,552	10,656
Muud halduskulud (endised BA read)								
Mitmeaastase finantsraamistiku RUBRIIGIST 7 välja jäävad kulud kokku					3,552	3,552	3,552	10,656

KOKKU					7,522	7,522	7,395	22,439
--------------	--	--	--	--	--------------	--------------	--------------	---------------

Personali ja muude halduskuludega seotud assigneeringute vajadused kaetakse assigneeringutest, mille asjaomane peadirektooraat on kõnealuse meetme haldamiseks juba andnud, ja/või peadirektooraadi sees ümberpaigutatud assigneeringutest, mida vajaduse korral võidakse täiendada nendest lisaassigneeringutest, mis haldavale peadirektooraadile eraldatakse iga-aastase vahendite eraldamise menetluse käigus, arvestades eelarvepiirangutega.

3.2.3.1. Hinnanguline personalivajadus

- Ettepanek/algatus ei nõua personali kasutamist
- Ettepanek/algatus nõuab personali kasutamist, mis toimub järgmiselt:

Hinnanguline väärtus täistööaja ekvivalendina

	Aasta 2025	Aasta 2026	Aasta 2027	Aasta N+3	Lisage vajalik arv aastaid, et näidata finantsmõju kestust (vt punkt 1.6)		
○ Ametikohtade loeteluga ette nähtud ametikohad (ametnikud ja ajutised töötajad)							
20 01 02 01 (komisjoni peakorteris ja esindustes)	19	19	19				
20 01 02 03 (delegatsioonides)	1	1	1				
01 01 01 01 (kaudne teadustegevus)							
01 01 01 11 (otsene teadustegevus)							
Muud eelarveread (märkige)							
○ Koosseisuväliline personal (täistööajale taandatud töötajad)¹⁶							
20 02 01 (üldvahenditest rahastatavad lepingulised töötajad, riikide lähetatud eksperdid ja renditööjõud)							
20 02 03 (lepingulised töötajad, kohalikud töötajad, riikide lähetatud eksperdid, renditööjõud ja noored eksperdid delegatsioonides)							
13 01 Euroopa kaitsetööstuse programmi toetuskulud ¹⁷	- peakorteris	31	31	31			
	- delegatsioonides	2	2	2			
01 01 01 02 (lepingulised töötajad, riikide lähetatud eksperdid ja renditööjõud kaudse teadustegevuse valdkonnas)							
01 01 01 12 (lepingulised töötajad, riikide lähetatud eksperdid ja renditööjõud otsese teadustegevuse valdkonnas)							
Muud eelarveread (märkige)							
KOKKU	53	53	53				

13 tähistab asjaomast poliitikavaldkonda või eelarvejaotist.

Ametikohtade loetelus ette nähtud ametikohad kaetakse peadirektoraadi töötajatega, kes on juba määratud meedet haldama, ja/või paigutades töötajaid ümber peadirektoraadi sees. Vajaduse korral võidakse personali täiendada iga-aastase vahendite eraldamise menetluse käigus, arvestades olemasolevate eelarvepiirangutega.

Ülesannete kirjeldus:

Ametnikud ja ajutised töötajad	Soovitud täistööajale taandatud töötajad tegelevad poliitika väljatöötamise ja õigusküsimustega, keskendudes eelkõige hankeküsimustele, finantsjuhtimisele, lepingute haldamisele, auditile ja hindamisele.
Kosseisuvälised töötajad	Soovitud täistööajale taandatud töötajad tegelevad poliitika väljatöötamise ja õigusküsimustega, keskendudes eelkõige hankeküsimustele, finantsjuhtimisele, lepingute haldamisele, auditile ja hindamisele.

¹⁶ Lepingulised töötajad, kohalikud töötajad, riikide lähetatud eksperdid, renditööjõud, noored spetsialistid delegatsioonides.

¹⁷ Tegevusassigneeringutest rahastatavate koosseisuväliste töötajate ülempiir (endised BA read).

3.2.4. Kooskõla kehtiva mitmeaastase finantsraamistikuga

Ettepanek/algatus:

- on täielikult rahastatav mitmeaastase finantsraamistiku asjaomase rubriigi sisese vahendite ümberpaigutamise kaudu.

Rubriik 5 Täpsemalt vt punkt 3.2.

- tingib mitmeaastase finantsraamistiku asjaomase rubriigi mittesihtotstarbelise varu ja/või mitmeaastase finantsraamistiku määruuses sätestatud erivahendite kasutuselevõtu.

Selgitage, mis on vajalik, märkides asjaomased rubriigid, eelarveread ja summad ning nimetades kasutatavad rahastamisvahendid.

- nõuab mitmeaastase finantsraamistiku muutmist.

Selgitage, mis on vajalik, märkides asjaomased rubriigid, eelarveread ja summad.

3.2.5. Kolmandate isikute rahaline osalus

Ettepanek/algatus:

- ei näe ette kolmandate isikute poolset kaasrahastamist
- näeb ette kolmandate isikute poolse kaasrahastuse, mille hinnanguline summa on järgmine:

assigneeringud miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

	2025	2026	2027					Kokku
nagu on täpsustatud artiklis 6	pm	pm	pm					pm
Kaasrahastatavad assigneeringud KOKKU	pm	pm	pm					pm

3.3. Hinnanguline mõju tuludele

- Ettepanekul/algatusel puudub finantsmõju tuludele
- Ettepanekul/algatusel on järgmine finantsmõju:
 - omavahenditele
 - muudele tuludele
 - palun märkige, kas see on kulude eelarveridasid mõjutav sihtotstarbeline tulu

miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

Tulude eelarverida	Jooksva eelarveaastal kättesaadavad assigneeringud	Ettepaneku/algatuse mõju ¹⁸					Lisage vajalik arv aastaid, et näidata finantsmõju kestust (vt punkt 1.6)		
		Aasta N	Aasta N+1	Aasta N+2	Aasta N+3				
Artikkel									

Sihtotstarbeliste tulude puhul märkige, milliseid kulude eelarveridasid ettepanek mõjutab.

Muud märkused (nt tuludele avaldatava mõju arvutamise meetod/valem või muu teave).

¹⁸

Traditsiooniliste omavahendite (tollimaksud ja suhkrumaksud) korral tuleb märkida netosummad, st brutosumma pärast 20 % sissenõudmiskulude mahaarvamist.